

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANKARA METROPOL KENT ALANINDA KENT İÇİ NÜFUS HAREKETLİLİĞİ

Sümeyye ÜNSAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Barış TAŞ

Çankırı – 2022

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANKARA METROPOL KENT ALANINDA KENT İÇİ NÜFUS HAREKETLİLİĞİ

Sümeyye ÜNSAL

ORCID: 0000-0001-7356-3574

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Barış TAŞ

Çankırı – 2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ……vii

TEZ KABUL VE ONAY……..viii

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR……...ix

ÖZET…….…..x

ABSTARCT...……...…….… …xi

KISALTMA……...xii

TABLO LİSTESİ…….…….xiv

ŞEKİL LİSTESİ…….....xvi

1.BÖLÜM: GİRİŞ…….…….....1

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI……..……...……..2

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖZGÜN DEĞERİ……..…….…….3

1.3. METARYAL VE YÖNTEM…….…….4

2.BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE…….5

2.1. NÜFUS, NÜFUS COĞRAFYASI VE DEMOGRAFİ……...……....5

2.1.1. Nüfus……...5

2.1.2. Nüfus Coğrafyası…….6

2.1.3. Demografi……...8

2.1.4. Nüfusun Veri Kaynakları……...……...……....10

2.1.4.1. Nüfus Sayımları……...…10

2.1.5. Nüfusun Nitelikleri……..……..……13

2.1.5.1. Yaş Yapısı……...……..13
2.1.5.2. Cinsiyet Yapısı……..……...…….…17
2.1.5.3. Ekonomik Nitelikleri……..…18
2.1.5.3.1. Çalışma Çağındaki Nüfus…….……...19
2.1.5.3.2. Çalışan (Faal) Nüfus……..……..……20
2.1.5.3.3. Ekonomik Faaliyet……..……20
2.1.5.3.4. İşteki Durum…….……..….21
2.1.6. Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu……...……...……..22
2.1.6.1. Nüfus Dağılışının Önemi……..……..22
2.1.6.2. Nüfus Yoğunluğu Kavramı……23
2.1.6.2.1. Nüfus Yoğunluğunun Ölçülmesi…….……..……..……23
2.1.7. Nüfus Değişiminin Bileşenleri……...……..…….24
2.1.7.1. Doğurganlık……25
2.1.7.1.1. Doğurganlığı Etkileyen Faktörler……..……..….25
2.1.7.2. Ölümler……...……..…….26
2.1.7.3. Göç (Nüfus Hareketleri)……...……..27
2.1.7.3.1. Göçlerin Sınıflandırılması……...……....28
2.1.7.3.1.1. Gönüllü-Zorunlu Göç……..……..…..28
2.1.7.3.1.2. Geçici-Daimi Göç……..…..…….…..29
2.1.7.3.1.3. Düzenli-Düzensiz Göç……..……...……29
2.1.7.3.2. Göçlerin Nedenleri……..……31
2.1.7.3.3. Göçlerin Sonuçları……..…….....32
2.1.7.3.4. Göçün Psiko-Sosyal Boyutu……...……32
2.1.7.3.5. Göçün Etki Boyutu……..……33
2.2. KENT KAVRAMI VE KENT İÇİ İKAMETGAH HAREKETLİLİĞİ……...33
2.2.1. Kent Kavramı……..…….…….33
2.2.1.1. Kentsel Yerleşmeler……..……..35
2.2.1.1.1. Kasaba……..……...…35
2.2.1.1.1.1. Nüfus Miktarlarına Göre Kasabalar……..……36
2.2.1.1.1.2. Ekonomik Fonksiyonlarına Göre Kasabalar……..……...37
2.2.1.1.1.3. Yönetsel Fonksiyonlarına Göre Kasabalar……..……...…..37

2.2.1.1.2. Şehir……..……..……37
2.2.1.1.2.1. Şehirleşmeyi Etkileyen Faktörler…….……..……..38
2.2.1.1.2.2. Şehirlerin Özellikleri Ve Diğer Yerleşmelerden Farkı……..……39
2.2.1.1.3. Büyükşehir……..……...…….40
2.2.1.1.3.1. Türkiye'de Büyükşehir İle İlgili Tarihsel Süreç……...…….40
2.2.1.1.3.2. 6360 Sayılı Kanun……..……..46
2.2.2. Kent İçi İkametgah Hareketliliği (Kent İçi Hareketlilik)……...……48
2.2.2.1. İkametgah Demeti…….....…….49
2.2.2.1.1. Konut Unsurları……..…….....50
2.2.2.1.2. İkametgah Çevresi……..…….……..…..53
2.2.2.1.3. Sosyal Ağlar (İlişkiler)……..…….……...……..53
2.2.2.1.4. İş ve Gelir Fırsatı……..…..……..55
2.2.2.1.5. Hizmet ve Olanaklara Erişim……..……..…55
2.2.2.2.İkametgah Memnuniyeti / Memnuniyetsizliği……..……...……..…56
2.2.2.3. İkametgah Hareketliliği Sınıflandırılması……..…….……...59

3. BÖLÜM: ANKARA ŞEHRİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ……..……...61

3.1.ANKARA ŞEHRİNİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ……..…..…..61

3.1.1. Coğrafi Konumu ve Sınırları……...……..61
3.1.2. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri……...…….....62
3.1.3. Hidrografik Özellikleri ……...……..64
3.1.4. İklim Özellikleri ……...…….…….....….65
3.1.5. Bitki Örtüsü Özellikleri ……...…….……67

3.2. ANKARA ŞEHRİNİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELİİKLERİ….……..…....68

3.2.1. Nüfusu ve İdari Durumu……...…….……68
3.2.2. Ekonomik Durumu…….....…….69
3.2.3. Ulaşım……...……...…….……71

3.3. ANKARA'NIN KENTSEL GELİŞİMİ VE PLANLAMA SÜRECİ.....……..72

3.3.1. Lörcher Planı…….……...73

3.3.2. Jansen Planı……..……...……..74

3.3.3. 1954 Uybadin-Yücel Plan……..…….....…….…75

3.3.4. 1990 Nazım Planı…….……77

3.3.5. 2015 Planlama Çalışmaları…….……...78

3.3.6. 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı…….....…..80

3.3.7. Ankara 2025 Planı…….....……..81

3.4. Ankara'nın Alt Bölgeleri……..……...…….82

3.4.1. I. Alt Bölge……...……...……..83

3.4.2. II. Alt Bölge……...…….…...…….83

3.4.3. III. Alt Bölge……...……...……84

3.4.4. IV. Alt Bölge……...……..84

3.4.5. V. Alt Bölge……..……...…….84

3.4.6. Ankara Merkez Bölgesi……...……..85

4.BÖLÜM: ANKARA ŞEHRİNİN KENT İÇİ NÜFUS HAREKETLİLİĞİ……...87

4.1. 2015 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI**……...**87

4.1.1. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……...…87

4.1.2. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…….……89

4.1.3. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması……..……91

4.1.4. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu……...……93

4.1.5. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu……...…...……94

4.1.6. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu……...……..96

4.2. 2016 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI……...99

4.2.1. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…….……99

4.2.2. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu…….……101

4.2.3. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması……..…..……103

4.2.4. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu…….……105

4.2.5. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu……..……..106

4.2.6. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu…….…….….108

4.3. 2017 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI**……**111

4.3.1. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..……..111

4.3.2. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…….……..113

4.3.3. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması……..……..115

4.3.4. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu……...……..117

4.3.5. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu……...……...……..118

4.3.6. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu……...……...…….120

4.4. 2018 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI**……**123

4.4.1. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…….……..123

4.4.2. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu…….……....125

4.4.3. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması……..…..127

4.4.4. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu…….129

4.4.5. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu……..…….130

4.4.6. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu……...132

4.5. 2019 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI**…….**135

4.5.1. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…...135

4.5.2. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu……..…….……..137

4.5.3. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması……....139

4.5.4. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu……...…..141

4.5.5. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu……...…….142

4.5.6. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu……...……....144

5. BÖLÜM: SONUÇ……..……..147

KAYNAKÇA……..…….....156

ÖZGEÇMİŞ..……..168

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım "Ankara Metropol Kent Alanında Kent İçi Nüfus Hareketliliği" adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

18/07/2022

İmza

Sümeyye ÜNSAL

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sümeyye ÜNSAL tarafından hazırlanan "Ankara Metropol Kent Alanında Kent İçi Nüfus Hareketliliği" başlıklı bu çalışma, 18/07/2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Coğrafya Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Prof. Dr. Barış TAŞ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. M. Murat KALE	İmza:
Üye	: Dr. Öğr. Üy. Evren ATIŞ	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../2022 tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

……..

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Ankara Metropol Kent Alanında Kent İçi Nüfus Hareketliliği konusu, Ankara şehrinde metropol kent alanında yoğunlaşan nüfusun, hareketlerinin hangi ilçeler arasında yoğun olduğunun bilinmesi ve hareketliliğe katılan nüfusun demografik durumlarının değerlendirilmesi bağlamında üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana yol göstererek, çalışmamla birebir ilgilenen ve hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Barış TAŞ başta olmak üzere eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ve daima yanımda olan annem Türkan ÜNSAL'a, babam Mehmet ÜNSAL'a, çalışmamı tamamlamam konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan ablam Zekiye ÜNSAL'a ve kardeşim Mehmet ÜNSAL'a şükranlarımı sunarım.

18/07/2022

Sümeyye ÜNSAL

ÖZET

Tezin Başlığı: Ankara Metropol Kent Alanında Kent İçi Nüfus Hareketliliği

Tezin Yazarı: Sümeyye ÜNSAL

Danışman: Prof. Dr. Barış TAŞ

Anabilim Dalı: Coğrafya

Tezin Türü: Yüksek Lisans

Kabul Tarihi: 18/07/2022

Başkent olduktan sonra yoğun nüfus artışının yaşandığı Ankara, nüfusun artışı sebebiyle kent içerisinde geçmişten beri çeşitli nüfus hareketliliğine sahne olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bunun en yoğun ve karmaşık bir şeklinde gözlemlendiği alanlar ise nüfusun ve gelişmişliğin Ankara ili içerisinde en fazla yoğunlaştı alanlar olan metropol kent alanlarıdır. Ankara ili içerisindeki metropol kent alanlarını Ankara'nın merkez bölgeleri şeklinde tabir edilen Altındağ, Mamak, Çankaya, Sincan, Pursaklar, Etimesgut, Yenimahalle ve Keçiören ilçeleri olarak sıralamak yerinde olacaktır. Bu ilçeler arasındaki ve metropol olmayan ilçelerle metropol ilçeler arasındaki il içi göçler Ankara'da kent içi yoğun nüfus değişimlerini beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın amacı Kentsel Coğrafya için ayrı bir öneme sahip olan kentlerdeki nüfus hareketliliğine bağlı olarak ortaya çıkan kent içi kümelenme ve seyrelme durumunu Ankara ili metropol ilçeleri üzerinde değerlendirmek ve harekete katılan kişilerin demografik yapılarını da belirleyerek ilçelerdeki nüfusun çeşitli yönleri hakkında çıkarımlarda bulunmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için Türkiye İstatistik Kurumu'ndan 06/10/2020 tarihinde Ankara il içi göç sayıları (alan ilçe ve veren ilçe şeklinde) ve hareketliliğe katılan kişilerin rakamsal olarak eğitim durumları, cinsiyetleri ve yaş aralıkları bilgisi elde edilmiştir. Elde edilen veriler Microsoft Excel, İstatistiksel Veri Analizi yöntemleri ve CBS kullanılarak, tablo, grafik ve harita şeklinde işlenmiştir. İşlenen bu veriler üzerinden ise Ankara ili metropol ilçeleri hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ankara, kent, metropol alanlar, nüfus hareketliliği, demografik durum

ABSTRACT

Thesis Title: Urban Population Mobility in Ankara Metropolitan City Area

Author: Sümeyye ÜNSAL

Supervisor: Prof. Dr. Barış TAŞ

Department: Coğrafya

Thesis Type: Master's Thesis

Date: 18/07/2022

Ankara, where there was an intense population increase after it bekama the capital city, has been the scene of various population movements in the city since the past due to the increase in population and continues to be. The areas where this is observed in the most intensive and complex form are the metropolitan urban areas, which are the areas where the population and development are the most concentrated in Ankara. It would be appropriate to list the metropolitan city areas within the province of Ankara as Altındağ, Mamak, Çankaya, Sincan, Pursaklar, Etimesgut, Elmadağ and Keçiören districts, which are defined as the central regions of Ankara. Intra-provincial migrations between tense districts and between non-metropolitan districts and metropolitan districts bring along intense urban population changes in Ankara. The purpose of this study is to evaluate the urban clustering and dilution in the metropolitan districts of Ankara, which arise due to the population mobility in cities, which have a special importance for the Urban Geography, and to make inferences about the various aspects of the population in the districts by determining the demographic structures of the people participating in the movement. To accomplish this goal, Turkey Statistical Institute on 6/10/2020 migration numbers within Ankara province (in the form of district and that district) and numerically educational status of people participating in mobility, gender and age range were obtained information. The obtained data were processed in the form of tables, graphs and maps by using Microsoft Excel, Statistical Data Analysis methods and GIS. On the basis of these processed data, various inferences were made about the metropolitan districts of Ankara province.

Keywords: Ankara, city, metropolitan areas, population mobility, demographic situation

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
akt.	Aktaran
AŞTİ	Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali
BŞB	Büyük Şehir Belediyesi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
doi	Digital Object Identifier (Dijital Nesne Tanımlayıcı)
Dr.	Doktor
ed.	Editör
EGO	Elektrik, Gaz ve Otobüs İşletmeleri
ha.	Hektar
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IOM	International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
km	Kilometre
m	Metre
m/sn	Metre/saniye
MERNİS	Merkezi Nüfus İdari Sistemi
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
Prof.	Profesör
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

ty.	Tarih yok
UN	United Nations (Birleşmiş Milletler)
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
WHO	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

TABLO LİSTESİ

Tablo No Sayfa

Tablo 2.1. Başlıca Yeniden Yerleşme Nedenlerine Göre İkametgah Hareketliliği Sınıflandırması……59

Tablo 3.1. Ankara'nın Alt Bölgeleri Tablosu……..……..…….83

Tablo 4.1. 2015 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok Ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu…….……88

Tablo 4.2. 2015 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu……..…….89

Tablo 4.3. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu…….……..…91

Tablo 4.4. 2016 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok Ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu…….…….99

Tablo 4.5. 2016 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu……...…..101

Tablo 4.6. 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu……...…103

Tablo 4.7. 2017 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok Ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu……...…….111

Tablo 4.8. 2017 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu…….113

Tablo 4.9. 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu…….115

Tablo 4.10. 2018 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok Ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu……...…….123

Tablo 4.11. 2018 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu……..125

Tablo 4.12. 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu…….……127

Tablo 4.13. 2019 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok Ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu……....135

Tablo 4.14. 2019 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan Ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu…….…137

Tablo 4.15. 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu…….……139

Tablo 5.1. 2015-2019 Yılları Arası Ankara'nın Metropol İlçelerinin Alınan Ve Verilen Göçlerinin Toplam Fark Tablosu……..149

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No Sayfa

Şekil 2.1. Türkiye Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Oranı 2007-2021……..…….14

Şekil 2.2. Türkiye Nüfusunun Yaş Bağımlılık Oranı 2017-2021…….....15

Şekil 2.3. Türkiye 2007-2021 Nüfus Piramidi……....……..…..15

Şekil 2.4. Nüfus Piramidi Tipleri…….……16

Şekil 2.5. Türkiye Nüfusunun İşteki Durumu……..……..…..19

Şekil 2.6. İkametgah Demeti Bileşenleri…….…… 50

Şekil 2.7. İkametgâh Memnuniyetinin Bazı Önemli Bileşenleri…….…….....58

Şekil 3.1 Ankara İli Lokasyon Haritası…….……..…61

Şekil 3.2. Lörcher Planı…….…..74

Şekil 3.3. Jansen Planı…….…75

Şekil 3.4. 1954 Uybadin-Yücel Planı…….….76

Şekil 3.5. 1990 Nazım Planı……....78

Şekil 3.6. 2015 Yapısal Plan Şeması……...80

Şekil 3.7. 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı……..……....81

Şekil 3.8. Ankara 2025 Planı……..…….82

Şekil 3.9. Ankara'nın Alt Bölgeleri…….…..……...…...…….85

Şekil 4.1. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği…….……..87

Şekil 4.2. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği……89

Şekil 4.3. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası……..92

Şekil 4.4. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği……..……..93

Şekil 4.5. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği…….……94

Şekil 4.6. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği…….……96

Şekil 4.7. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği …….……..…99

Şekil 4.8. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği……..101

Şekil 4.9. 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası……104

Şekil 4.10. 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği……..……...…105

Şekil 4.11. 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği……...……....106

Şekil 4.12. 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği……...108

Şekil 4.13. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği……..…111

Şekil 4.14. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği……..….113

Şekil 4.15. 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası……116

Şekil 4.16. 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği…….117

Şekil 4.17. 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği……....118

Şekil 4.18. 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği……...120

Şekil 4.19. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği…….123

Şekil 4.20. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği……..……125

Şekil 4.21. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası……128

Şekil 4.22. 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği…….……129

Şekil 4.23. 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği……...…130

Şekil 4.24. 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği……...……132

Şekil 4.25. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği…….…135

Şekil 4.26. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği……..……137

Şekil 4.27. 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası……140

Şekil 4.28. 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği…….……141

Şekil 4.29. 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği…….…...…142

Şekil 4.30. 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelere Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği……...……144

Şekil 5.1. 2015-2019 Yılları Arası Ankara'nın Metropol İlçelerinin Alınan Ve Verilen Göç Sayıları Arası Toplam Fark Haritası……...151

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Günümüzde insanların çeşitli faaliyetlerinin odak noktası olan ve nüfusun çoğunu barındıran kentler nüfus artışına bağlı olarak büyüyüp gelişmektedir. Bu büyüme ile birlikte nüfus çeşitli sebeplerden dolayı sürekli, gerek kent içi gerekse kent dışı nüfus hareketliliğine katılmaktadır.

Pek çok farklı tanımı olan kent-içi hareketliliğin, tanımlarında karar verme sürecinden tutun da mekânı düzenleme ve hane halkının mekân ve konuttan olan memnuniyetsizliğine kadar pek çok farklı alanı konu almıştır. Büyük çoğunlukla kabul gören tanım ise, küçük düzeyde hane halkının yaşam döngüsünün bir parçası, büyük düzeyde ise, yaşanılan coğrafyayı değiştirebilecek bir süreçtir (Kamacı, 2014).

Kent-içi hareketlilik ile ilgili çalışmalarda hakim iki anlayış vardır. Bunlardan ilki mikro ya da davranışsal yaklaşımdır. Davranışsal yaklaşımın öncülerinden biri olan Rossi (1955) insanların herhangi bir nedenle ihtiyaç ve isteklerinin değişmesi sonucu oturduğu konut ile ilgili memnuniyetsizliğin oluştuğunu söyler. Bu durumda kişilerde memnuniyetsizliğin başlamasıyla birlikte başka bir konut aramaya başlarlar ve istenilen konutun bulunması durumunda hareketlilik gerçekleşir. İkinci yaklaşım olan makro ya da ekolojik yaklaşıma göre ise hareket akımları ile ilgili olarak yerleşmelerin sosyo-ekonomik, demografik ve mekânsal yapılarında görülen değişmeler arasındaki olabilecek ilişkileri araştırır (Kamacı, 2014, s. 2).

Karmaşık bir olgu olan kent-içi hareketliliğin çözümlenmesi için bireyin kendisinden ülke geneline kadar pek çok çalışma yapılmıştır ve yapılmaktadır. Kentlerin sosyo-mekânsal yapılarında olan değişimin hem nedeni hem de sonucu olan kent-içi hareketlilik sürecini anlayabilmek için hem hareketlilerin sosyo-ekonomik ve demografik durumlarını analiz etmek hem de kentlerin sosyo-ekonomik, demografik ve mekânsal yapılarındaki değişimleri incelemek gereklidir (Kamacı, 2014).

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Tarih boyunca insanların yaşadıkları alanlar ister kentsel alan olsun ister kırsal alan olsun, az ya da çok çeşitli nüfus hareketliliğine sahne olmaktadır. Kentleşme oranına bağlı olarak ve nüfusun çokluğuna göre ise bu hareketlilik daha da artmaktadır. Öyle ki bu nüfus hareketliliği bazı yerlerde nüfus kümelenmesi ya da nüfus seyrelmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfus hareketliliğinin yönü ve nüfus hareketliliğine katılan kişilerin yaş, cinsiyet ve eğitim durumları gibi demografik yapılarının bilinmesi göç alan ve göç veren yerlerin sosyo-ekonomik durumları ve gelişmişlik düzeyleri ile ilgili çıkarımlarda bulunmada yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda; bu çalışmada Kentsel Coğrafya için ayrı bir öneme sahip olan, kentlerdeki nüfus hareketliliğine bağlı olarak ortaya çıkan kümelenme ve seyrelme durumunu Ankara ili metropol ilçeleri üzerinden değerlendirmek ve hareketliliğe katılan kişilerin demografik yapıları da belirlenerek ilçelerin sosyo-ekonomik ve mekânsal özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmak ve hareketliliğin yönünü belirlemek amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda kapsam olarak Ankara ili içerisindeki metropol kent alanları olan ve nüfusun kümelendiği Altındağ, Mamak, Çankaya, Sincan, Pursaklar, Etimesgut, Yenimahalle ve Keçiören ilçeleri incelenmiş ve bu ilçelerin kendi aralarında ve metropol olmayan ilçelerle olan hareketlilik ilişkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Metropol olmayan ilçeler kendi başına incelenmemiş olsa da bu ilçelerden metropol ilçelere olan ya da metropol ilçelerden bu ilçelere olan göçler hareketliliğe neden olduğu için hem göç etme oranlarında hem de demografik durum oranlarında bu ilçelerle olan ilişkiler de ele alınmıştır. Bu inceleme, kişilerin metropol ilçelere olan ikametgah hareketliliğini kapsarken aynı zamanda bu hareketliliğe katılan kişilerin yaş, cinsiyet yapısı ve eğitim durumları da ele alınarak bu ilçeleri tercih eden ya da artık bu ilçelerde ikamet etmek istemeyen kişilerin demografik durumları da değerlendirilmiştir. Şehirlerdeki metropol alanlara yapılan göçlerle bu alanlarda nüfus sürekli artmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada metropol alanlara olan ve metropol alanlardan diğer alanlara olan hareketliliğin incelenmesi planlanmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖZGÜN DEĞERİ

Ankara kalabalık nüfuslu bir il ve bir idarî merkez olmasından dolayı yoğun nüfus hareketliliklerine sahne olmaktadır. Ankara'da meydana gelen nüfus hareketliliği daha önce araştırma konusu yapılmamış olup, Ankara'daki nüfus hareketliliğin yönü ve demografik yapısı da incelenmemiştir. Bu çalışma sonucunda Ankara'daki metropol ilçelere olan göçün nerelerden geldiği belirlenerek Ankara'daki nüfus hareketliliğin yönü ve ilçelere göç eden kişilerin demografik yapısı belirlenmiş olacaktır. Bu veriler ışığında çeşitli yorumlarda bulunularak Ankara'da kent içi yapılan çeşitli çalışmalara katkı sağlanacaktır.

Bu çalışma sonucunda Ankara'daki nüfus hareketliliğin yönü, Ankara'daki nüfus kümelenmesi ve seyrelmesinin olduğu ilçeler ve buralara gelen nüfusun demografik özellikleri belirlenecektir. Bu nedenle bu çalışma; sosyal planlama çalışmalarına, bu konu ile ilgilenen kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarına katkı sağlayacak ve bu konuda çalışma yapmak isteyen kişiler için ön bilgi olarak toplumsal gelişime fayda sağlayacaktır.

Daha önce ikametgah hareketliliği ile ilgili Özgür (2009), "İkametgah memnuniyeti ve Şehir içi ikametgah hareketliği", Özgür-Yasak (2009) "Şehir içi ikametgâh hareketliliğine kuramsal bir bakış", Kocatürk (2006), "Konut alanı yer seçimi ve hane halkı hareketliliğine yönelik kuramsal bir inceleme", Kocatürk ve Bölen (2005) "Kayseri'de konut alanı yer seçimi ve hane halkı hareketliliğine yönelik kuramsal bir inceleme", Nurcan Dübüş Koç "Samsun'da şehir içi ikametgah hareketliliği", Ergöz ve Karahan (2009) "Konut talebinin modellenmesi ve konut kariyeri kavramı", Yasak (2014), "Türkiye'de kent içi ikametgâh hareketliliğine bir örnek: Uşak kenti", Özgür (2020), "Göç, ikametgah ayrışması ve entegrasyon: Türk kentleri için bir değerlendirme", Kalelioğlu (2013), "Bolu kentinde ikametgah memnuniyeti bağlamında kent içi hareketlilik", Kalelioğlu ve Özgür (2013), "İkametgah memnuniyeti bağlamında konut yeri seçimi ve ikametgah hareketliliği: Bolu kenti örneği", Kamacı (2014), "Kent-içi hareketlilik ve sosyo-mekânsal değişim: 2000 yılı

İstanbul'una bakış" gibi pek çok çalışma mevcuttur. Fakat yapmış olduğumuz çalışmanın benzer bir örneği Ankara için daha önce yapılmamış olup, hem kent içi hareketlilik hem de hareketliliğe katılan kişilerin demografik durumları ele alınmamıştır. Benzer şekilde nüfus hareketliliğin yönü ve katılan kişilerin demografik farklılıkları da belirlenmemiştir. Ayrıca verilerin, anket vb. yöntemler gibi kişilerin cevaplarına ve özgün düşüncelerine bağlı olmaksızın, TÜİK'ten alınmış olması araştırmanın güvenilirliğini artırarak, bulguların diğer araştırmalara katkı sağlaması konusunda önemlidir.

1.3. MATERYAL VE YÖNTEM

Öncelikle bu konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır ve daha önce yapılan buna benzer çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra Türkiye İstatistik Kurumu'ndan Ankara'da iç göçe katılan kişilerin sayıları ve bu kişilerin demografik yapıları ile ilgili gerekli veriler temin edilmiştir. Ulaşılan sayısal veriler Microsoft Excel ve İstatistiksel Analiz Yöntemleri ile metropol ilçeler düzeyinde işlenerek, gerekli istatistikler, tablo ve grafik şeklinde oluşturulup analizler yapılmıştır. Gerekli görülen yerlerde veriler CBS üzerine işlenerek haritalar oluşturulmuştur. Daha sonra elde edilen veriler ve oluşturulan istatistikler ve haritalar ışığında yazım işlemi gerçekleştirilmiştir.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. NÜFUS, NÜFUS COĞRAFYASI VE DEMOGRAFİ

2.1.1. Nüfus

> *"Nüfus (Ing. Ve Fr. Population, Alm. Bevölkerung), dünya, kıta, ülke, bölge, idarî ünite (il, ilçe, bucak gibi) veya bir yerleşme (köy, kasaba, şehir) gibi sınırları kesin olarak, belirlenmiş bir alanda, belirli bir zaman diliminde yasayan insanların sayısına denilmektedir. Başka bir deyişle nüfus, belirli bir zamanda, sınırları tanımlı bir bölgede yaşayan insan sayısıdır. Nüfus belli bir bölgede, belli bir anda yaşayan bireylerin oluşturduğu toplam sayıdır (Üner, 1972:11, Small ve Witherick, 1990:176 akt. Özgür, 2011, s. 5)."*

Olabildiğince hareketli bir özellik gösteren nüfus yatayda, dikeyde ve zamanda farklı dağılış özellikleri göstermesi ile birlikle nüfusun yeryüzünde doğal faktörlere bağlı olarak her yerde eşit dağılım göstermediği bilinmektedir (Taş, 2010).

> *"Nüfus, popülasyon miktarı olarak literatürde mana bulur. Fertler popülasyona doğum veya bir göç sonucu katılırlar, ölüm veya çeşitli sebeplerle ayrılırlar. Eğer bir popülasyonun çevre şartları değişmeden aynen kalabiliyorsa üyelerinin (insanların) sayısında bir dengenin mevcut olduğu görülür. Eğer çevre şartları değişiyorsa, fertlerin kaybı veya yine fertlerin eklenmesi sonucu popülasyonun (nüfusun) büyüklüğü azalır veya artış gösterir. Buna göre doğum, ölüm ve iç-dış göç hareketlerinin nüfusun büyüklüğü üzerinde önemli etken olduğu görülmektedir (Aksu, 2011, s. 219)."*

Coğrafyanın ve diğer birçok bilimin nüfus konusunu araştırmasının temel nedenleri arasında nüfusun gelişmişliğe ve çevreye artı veya eksi yöndeki etkileri sayılabilir. Nüfusun çevreye etkisini ise nüfus yoğunluğu ve miktarı ile birlikte nüfusun ekonomik, kültürel ve teknik seviyeleri gibi çeşitli özellikleri belirler (Şimşek, 2018, s. 183). İnsanlar her dönem, dünyada günümüze kadar kaç insanın yaşadığı, nerede yaşadığı, ne kadar yer değiştirdikleri gibi konuları merak edip araştırmışlardır (Alkan, 2017, s. 55). Nüfus sadece kaynakları tüketmez ya da sadece kaynak üretmez. Sadece kaynak tüketen bir nüfus düşünülemez çünkü kaynakların da bir sonu olduğundan nüfusun aynı zamanda bir üretici de olması gerekmektedir. Bu nedenledir ki nüfus büyümek ve daima gelişmek için aynı zamanda üretim de yapmaktadır. Bir yandan tüketirken diğer yandan üretmeye çalışan nüfus haliyle pek çok filozof, düşünür ve din adamlarının da üzerinde çalıştığı önemli konulardan biri olmuştur (Güneş, 2009, s. 127).

Nüfusun miktarı, yaş ve cinsiyet yapısı gibi demografik özellikleri ve yoğunluğu ile nüfusun bulunduğu yerin doğal ve beşeri yapısı kişilerin göçe yönelmesinde etkili olmaktadır (Şimşek, 2018, s. 183). Coğrafya biliminin temelini insan ve mekân arasındaki ilişkinin oluşturmasının ana nedeninin insanların yaşadıkları mekâna çeşitli şekil ve özellikler katarak coğrafi bölgelere birbirinden farklı görünümler kazandırmasının olduğu söylenebilir (Temurçin, 2013, s. 266). Coğrafya bilimi içinde nüfusun bu hareketleri ve etkileri ile nüfus coğrafyası ilgilenerek, nüfusun her türlü özelliklerini bize sunar.

2.1.2. Nüfus Coğrafyası

> *"Nüfus konusu coğrafyanın temel inceleme konularından biridir. Nüfusun yeryüzündeki dağılışı bu dağılışında etkili olan faktörler, nüfus hareketleri, doğumlar, ölümler, nüfusun çeşitli yapısal özelliklerinin zaman ve mekâna göre gösterdiği değişiklikler beşeri coğrafya dalı olan nüfus coğrafyası içinde incelenebilir. Bu alanda çalışan coğrafyacılar, nüfus gelişimi ve çeşitli özelliklerinin dağılışı hakkındaki bilgileri*

sunmanın yanında, miktarını ve özelliklerinin (demografik, ekonomik, toplumsal) mekânda nasıl biçimlendiğini (örüntü oluşturduğunu) açıklamak için mekânsal analizler yapar, göçlerin ve nüfusa bağlı sorunların çözüm önerileri üzerinde çalışmalar yürütür (Doğanay ve Alım, 2016, s. 2)."

Nüfus coğrafyası, nüfusun yeryüzündeki dağılışını ve bu dağılışlardan ortaya çıkan farklı nüfus yoğunluklarını ve bu duruma neden olan doğal çevre faktörleri ile yer altı kaynaklarının yeryüzündeki konumu ile ilişkilendirir. Bununla birlikte doğal ortamdan yararlanan insanın, gelmiş olduğu teknolojik, kültürel ve ekonomik seviye ile ortaya çıkan durumlar arasında bağ kurar. Ayrıca nüfusun göç ve doğal artış oranlarındaki farklılıklarını zaman boyutunda inceleyerek, nüfusun doğal kaynaklarla ilişkisini, yer değiştirmesini, kentleşmesini, toplumların ve ülkelerin ilerlemesini içerecek şekilde ele alır. Kısaca "sınırları belirli alanlarda yaşayan nüfusun dağılışını, hareketlerini, gelişimini yoğunluğunu, sosyo-ekonomik özelliklerini araştırıp inceleyen ve sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan beşerî coğrafya alt dalına nüfus coğrafyası" denir (Özçağlar, 2006; Özgür, 2011, s. 7; Temurçin, 2013, s. 266).

Nüfusun dağılışını, kompozisyonunu, göçlerini ve gelişimini yerlerle ilişkilendiren nüfus coğrafyası mekânsal çeşitlilikleri inceleme yoludur. Türkiye'de yapılan nüfus sayımlarında idari üniteler esas alınmaktadır. Türkiye'de nüfus sayımları eski adı Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (BDİE) olan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılmakta, istatistikler toplanıp hazırlanmaktadır (Gümüşçü, 2013, s. 292).

Coğrafya bilimi içerisinde olsun olmasın daha önceki dönemlerde nüfus coğrafyasının izlerini görmek mümkündür. İnsanın coğrafya içerisindeki yeri uzun zaman tartışma konusu olmuştur. Nüfus coğrafyasının kökeni on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ile yirminci yüzyılın başlarında, Alman ve Fransız beşeri coğrafya okullarına kadar gitmektedir. Bu okullarda nüfusun haritalanması, çevre ve insan arasındaki ilişkilerle ilgilenilerek, insan, insan faaliyetleri ve mekân arasındaki ilişkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır (Özgür, 2016, s. 6).

Nüfus coğrafyası temelde, mekânın coğrafi özellikleri ve nüfusun özelliklerini inceleyerek, bu durum sonucunda nüfus miktarlarıyla mekânı ilişkilendirmektedir. Nüfusun miktarı, nitelikleri ve yoğunluğu coğrafyanın hemen her alanında var olmakla birlikte doğal olarak nüfus coğrafyasının temelini oluşturmaktadır. Nüfus coğrafyası ile ilgili tanımlarına bakıldığında ortak kanı olarak nüfusun ve mekânın çeşitli özelliklerini ortaya koyarak ikisi arasındaki ilişkinin incelenmesi olduğunu söylemek mümkündür. Uluslararası çalışmalarda özellikle göç ve haraketlilik konuları ile daha fazla ilgilenilmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet, ırkçılık, sınıf çatışmaları ve yaş ayrımcılığı ile insan hakları, artan nüfusun kaynaklar üzerindeki etkisi, değerlerin korunması da son zamanlarda fazlaca üzerinde durulan konular arasındadır. Nüfus ile ilgili konular diğer disiplinler tarafından da fazlaca araştırıldığı için, nüfus coğrafyasını diğer disiplinlerden ayırmak zor olmaktadır. Bu nedenle nüfus, başta coğrafyacılar olmak üzere ekonomistler, antropologlar, demograflar, tarihçiler, sosyologlar, plancılar ve halk sağlığı uzmanları tarafından da araştırılmaktadır (Özgür, 2011, ss. 7-8; Özgür, 2016, ss. 4-5).

2.1.3. Demografi

Pek çok bilim alanı tarafından araştırılan nüfus, coğrafyanın yanı sıra tarih, sosyoloji, antropoloji, istatistik ve iktisat gibi bilimin de araştırma konusu olmakta ve bu nedenle multidisipliner bir özellik göstermektedir. Nüfus sürekli ve hızlı bir şekilde miktarı, yeri ve yoğunluğu değişebilen karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle beşeri coğrafya çalışma konularında önemli bir yere sahiptir. Demografi **nüfus bilim** demektir ve Yunanca demos (halk) ve tasvir (yazma) kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiştir (Sertkaya Doğan, 2010).

> *"Demografi bilimi; nüfusun yapısını, oluşum şekillerini ve zaman içinde nüfusla ilgili olarak ortaya çıkan olayları, kantitatif ve istatistik metotlarıyla ortaya koyan bir disiplindir. Bu bilimin iktisat, coğrafyanın bütün kollarıyla ve özellikle beşeri coğrafya ile yakın ilişkisi söz konusudur. Ayrıca etnoloji, antropoloji, istatistik, ekoloji, jeoloji gibi pek*

çok bilim ile yakından ilişkisi mevcuttur. Zaten konusu insan olan demografinin bütün bilimler ile az çok ilişkisi vardır. Demografı bilimi konusunu ve kökenini; ekonomi, tıp, istatistik, biyoloji, coğrafya ve tarih gibi bilimlerle münasebeti sonucunda oluşturmuştur. Demografi bilimi matematik ve istatistik (kantitatif ölçümler) metodunu kullanarak, nüfusun yapısı nitelik ve nicelik olarak belirleyerek sayılarla ifade etmeğe çalışır. Zamanla bu metotları ve bilimleri kullanarak, toplum bilimi ile birleşik bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Toplumbilimin konuları ile demografı biliminin konuları arasında, birbirine geçmiş konular ve kavramlar bulunmaktadır (Aksu, 2011, s. 220).”

Demografinin amacı ve konularını; doğum, ölüm, göç hareketleri, cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve eğitim durumunun etkileri, yaşam tarzlarına etki eden dini inanç, gelenek ve görenek gibi durumlar, aile yapısı, evlenme ve boşanma oranları, ekonomik gelişime etki eden iş gücü miktarı, işsizlik oranı ve mesleklere göre bu işsizlik oranının dağılımı başta olmak üzere nüfus ile bağlantılı pek çok konu olarak söylemek mümkündür (Aksu, 2011, s. 219).

Demografi ve nüfus coğrafyası birbirine çok benzeyen iki ayrı alandır. Fakat iki alanı birbirinden ayıran temel farklılıklar vardır. Demografi, kökeni ölümlülük ve doğurganlık istatistiklerine dayanarak, temelde nüfusu istatistiksel olarak inceleyen bir alan iken, nüfus coğrafyası ise mekân ile nüfusu bir bütün olarak ele alarak, nüfusun mekânsal farklılıklarını, yoğunluğunu, dağılışını ve kültürel, fiziksel ve ekonomik olaylarla ilişkilerini ele alır. Bazı coğrafyacılar için ise iki disiplin arasındaki en önemli farkın demografinin temelini zamanın, nüfus coğrafyasının ise temelini ise mekânın oluşturmasıdır (Özgür, 2016, ss. 5-6). İnsanların nitelik ve niceliklerini de ortaya koymak durumunda olan nüfus coğrafyası, araştırmalarını istatistiksel, deneysel ve matematiksel bir şekilde yapan demografiden sıklıkla faydalanmaktadır (Özgür, 2011, ss. 5-6).

2.1.4. Nüfusun Veri Kaynakları

Nüfus verileri nüfusun değişimini ve bu değişimin yönünü bizlere sunması açısından oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Bu değişimi ve değişim yönünü ortaya koyan rakam ve oranların çeşitliliği, güvenilirliği ve zenginliği pek çok araştırmada olduğu gibi coğrafya araştırmalarına da oldukça katkı sağlamakta ve araştırmaları kolaylaştırmaktadır. Nüfusun sürekli değişim halinde olması nedeniyle güncel nüfus istatistikleri maliyeti çok yüksek olsa dahi daima yenilenmektedir ve bu artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Nüfus verileri için üç kullanım tipi söz konusu olmaktadır. Bunlar; planlamaların 5 yıldan uzun süreli olanları ve politika üretimleri, güncel nüfus eğilimleri ve uygulamalarını izleme, demografik olaylar ve sosyo-ekonomik gelişmeler arsındaki ilişkilerin bilimsel olarak incelenmesidir (Özgür, 2011, s. 9). Bu kullanılan nüfus verilerinin temel kaynakları ise doğum ve ölüm kayıtları, göç kayıtları (yurt içi ve yurt dışı), askeri, mali vb. nedenlerle bir araya getirilmiş olan idari kayıtlar, nüfus bürolarındaki kayıtlar ve sayımlar, tarihi arşiv belgeleri (Osmanlı Dönemi'ne ait tahrirler, salnameler, mühimme ve tereke defterleri vb.) ve uluslararası kuruluşlarca yapılan nüfus araştırmaları (UN, IOM, WHO, World Bank, ILO, OECD raporları ve Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması vb.) olarak sayılabilir (Özgür, 2011, s. 11).

2.1.4.1. Nüfus Sayımları

Coğrafya ve nüfus ile ilgili araştırma yapan diğer bilimler için nüfus konusu incelenirken verilerin elde edilebilir ve gerçek olması gerekmektedir. Fakat bu konuda pek çok zorluklarla karşılaşılmaktadır. Bunlardan biri farklı ülkelere ve bölgelere ait nüfus verilerinin ulaşılabilirlik ve nitelik bakımından birbirleri ile olabildiğince farklılık göstermesidir. Gelişmiş ülkelere ait verilere ulaşmak kolay, doğru ve ayrıntılı olmakta iken, gelişmekte olan ülkeler ait verilere ulaşmak için ise Birleşmiş Milletler Nüfus Bürosu'nun tüm ülkeler için gerçeğe yakın bir oranda tahmini olarak verdiği değerlere bakmak gerekmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 214).

Çoğu gelişmiş ülkede artık sayım yapılamasına gerek kalmaksızın nüfus kayıtları sayesinde doğum, ölüm, evlenme ve boşanma gibi pek çok veri istenilen zaman daima elde edilebilirken, bazı ülkelerde ise nüfus ile ilgili tüm verilere sadece sayımlar ile elde edilebilmektedir. Eski dönemlere ait verilere ise sayım yapılmayan zamanlarda Osmanlı Devleti'nin tahrir defterlerinde olduğu gibi o döneme ait kayıtlardan ulaşılabilmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 214).

Nüfus sayımlarını Birleşmiş Milletler "Belirli bir zamanda bir ülke ya da ülkenin iyi tanımlanmış bölgesindeki tüm kişilere ilişkin demografik, ekonomik, toplumsal verilerin toplanma, değerlendirme, analiz edilme ve yayınlama işlemlerinin tümü" olarak tanımlamıştır. Pek çok ülkede birebir izlenemeyen nüfus ile ilgili olayların öğrenilebilmesi için yapılan ilk yöntem nüfus sayımlarıdır. Nüfus sayımları bazı ülkelerde belirli aralıkta düzenli olarak yapılırken bazı ülkelerde ise herhangi bir aralık belirlenmeyerek düzensiz bir şekilde yapılmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 216). Nüfus sayımları eski devirlerde vergi toplama ya da askere gidecek kişilerin belirlenmesi gibi amaçlarla yapılmıştır. 1665 yılında Kanada'da Dünya'daki ilk nüfus sayımı yapılırken, 1748 yılında ise İsveç'te ilk periyodik nüfus sayımı yapılmıştır. Bu ülkeleri 1769 yılında Danimarka, 1801 yılında Britanya izlerden, 1831 yılında ise Osmanlı İmparatorluğu'nda askere alınacak kişilerin belirlenmesi için erkek nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de ilk modern ve düzenli nüfus sayımları 1927 yılında başlamıştır (Saygılı, 2014).

Nüfus sayımlarında karşımıza çift sayılma, hiç sayılmama, başka yerde sayılma, sorulan soruların ve ölçütlerin sürekli değiştirilmesi, masa başında abartma veya azaltma, sınır değişiklikleri, sayım yapılacak yılların değiştirilmesi, sayım yönteminin değiştirilmesi gibi sayım sırasında ve sonrasında birçok sorun çıkmaktadır. Bu nedenle gerek ülkeler arası gerekse ülke içinde nüfus ile ilgili yapılan planlamalar ve karşılaştırmalarda pek çok yanlışlıklar söz konusu olmaktadır (Özgür, 2011, s. 10).

Türkiye'de Merkezi Nüfus İdari Sistemi (MERNİS) Projesi ve ADNKS ile nüfus ile ilgili veriler bilgisayar ortamında kayıt altına alınmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi

bilgisayar ortamında nüfus ile ilgili verilerin kayıt altına alındığı ülkelerde, sayım yapılmaya gerek olmaksızın anında nüfus ile ilgili bilgilere ulaşılabilmektedir. Fakat nüfus sayımlarının yapıldığı ülkelerde, nüfus sayımlarının bazıları nüfus memurlarının hanelere giderek birebir görüşmesi şeklinde gerçekleşirken, bazıları ise hane halkına önceden form gönderilip hane halkının doldurması istenilerek gerçekleşebilmektedir (Özgür, 2011, s. 10). Sayımlarda "de facto" ve "de jure" yöntemleri kullanılmaktadır. De facto yöntemine göre kişi sayım günü nerede ise oranın nüfusuna kayıt edilirken, de jure yönteminde ise kişinin daimi ikametgâhı esas alınmaktadır (Özgür, 2011, s. 10). Yirmi birinci yüzyıldan itibaren Türkiye'de sayımlar de jure esasına göre yapılmaya başlanmış olmakla beraber nüfus verilerine her an güncel ve doğru bir şekilde ulaşma ihtiyacının artmasıyla da 2007 yılından itibaren doğum, ölüm ve yer değiştirmeleri (göç) içeren ve yasal düzenlemelerle göç verisi de üretilebilen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi uygulamaya geçmiştir (Yakar, 2013, s. 30).

> *"Türkiye'de 1935'den 1990'a kadar sonu (0) ve (5) ile biten yıllarda sayım yapılmışken, sayım periyodu 1990'dan sonra 10 yıla çıkarılmış ve 22 Ekim 2000 tarihinde son sayım gerçekleştirilmiştir. Ancak 30 Kasım 1997 tarihinde Genel Nüfus Tespiti adı altında, idarî sınırlardaki değişiklikler ve ülke içinde yaşanan önemli yer değiştirmeler nedeniyle, seçmen ve illerin çıkaracağı milletvekili sayılarına esas olmak üzere, daha dar kapsamlı bir nüfus tespiti yapılmıştır. Türkiye'de 2006 yılında başlayan ve 2007 yılı sonunda tamamlanarak ilk sonuçları alınan ve "adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS)" denilen bir sayım yöntemi uygulanmaya başlanmıştır (Çalışkan, 2018)."*

> *"5490 Sayılı Kanun'da da öngörüldüğü gibi ülkemizdeki tüm adres bilgilerinin kaydedildiği Ulusal Adres Veri Tabanı oluşturuldu. TÜİK tarafından geliştirilen web tabanlı program ile yerleşim yerlerinde tespit edilen ikamet adres bilgileri, MERNİS kayıtları ile T.C. kimlik numarası kullanılarak elektronik ortamda eşleştirildi. Türkiye'de ikamet eden yabancıların bilgileri ise pasaport numarası kullanılarak ikamet ettikleri*

adresler ile ilişkilendirildi ve ayrı bir veri tabanı oluşturuldu. Eşleştirme işlemi tamamlandıktan sonra ikamet adreslerine göre kişisel bilgileri içeren adres listeleri, kişilerin kontrol etmeleri için Kanun gereği 60 gün süreyle mahalle/köy muhtarlıklarında askıya çıkarıldı. Askı süresince, muhtarlıkların yanı sıra TÜİK'in web sayfasından da vatandaşlara ikamet adreslerinin doğruluğunu kontrol etme imkânı sağlandı. Böylece, sayımlarında yaşanan mükerrer kayıt ya da kayıt olmama gibi sorunların ortadan kaldırılmasına çalışıldı (Tapur, 2010, ss. 118- 119)."

2.1.5. Nüfusun Nitelikleri

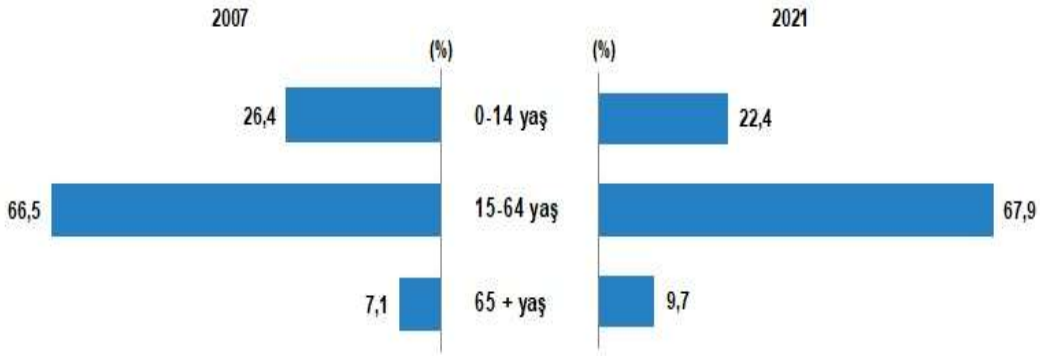
2.1.5.1. Yaş Yapısı

Yaş yapısı belirli bir alandaki insanların belirli yaş grupları ile sergilediği kompozisyon olarak tanımlanabilir. Gerek nüfus planlamalarında gerekse karar ve strateji belirlenmesinde nüfusun yaş yapısının bilinmesi oldukça önemli bir husus olarak karşımıza çıkar. Değişken bir özelliğe sahip olan nüfusun haliyle yaş grupları da sürekli değişebilmekte buna göre yeni stratejiler geliştirilip, yeni kararlar verilebilmesi gerekmektedir. Bu konuda nüfusun yaş yapısı bize toplumun günümüze ait istek ve zorunlulukları ile yine günümüze ve geleceğe ait ölüm ve göç olaylarının tahmini hakkında önemli çıkarımlar yapmamıza yardımcı olur (Özgür, 2011, s. 104).

Bir ülkedeki nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı o ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuk nüfus oranı toplam nüfusun % 30'dan azını, yaşlı nüfus % 10'dan fazlasını oluştururken, az gelişmiş ülkelerde çocuk nüfus oranı % 40 civarı, yaşlı nüfus % 5 civarı iken bazı ülkelerde ise % 2'nin bile altında olabilmektedir. Bu durumun sebebi ise bebek ve çocuk ölümlerinin düşük olması ile birlikte ortalama ömür değerlerinin de düşük olmasıdır. Ortanca yaş grubu yada çalışma çağı nüfusu olan 15-64 yaş grubu ise ülkeler arsında çok büyük değişiklikler göstermez (Şahin vd., 2019, s. 294). Ortalama ömrün bir gösterge

oluşturması açısından yaş yapısı hakkında daha iyi çıkarımlarda bulunmak için nüfusu üç yaş grubuna ayırarak bu grupların toplam nüfustaki payını bulmak faydalı olmaktadır. Yaş grupları ise genel olarak 0-14 yaş arasının oluşturduğu çocuklar, ülkelere göre 15-59, 15-64, 20-59, 20-64 yaş arasında değişiklik gösterebilen yetişkinler, 60 ya da 65 ve üzeri şeklinde belirlenir. Farklı ülkelere ait yaş grupları istatistiklerine bakıldığında bu üç grup içerisinde en az değişebilir olan grubun yetişkinler olduğu görülmüştür (Tümertekin ve Özgüç, 2015, ss. 266-267).

Şekil 2.1: Türkiye Yaş Gruplarına Göre Nüfus Oranı 2007-2021

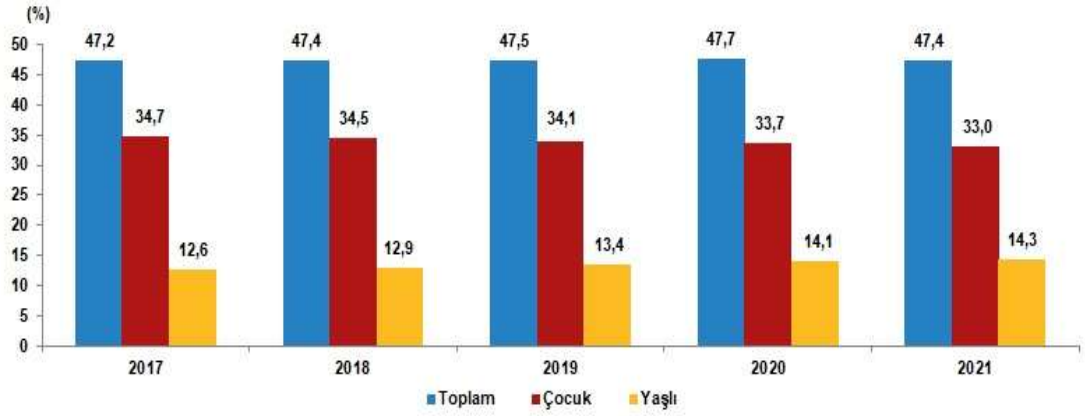

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2021

Sayımlar veya kayıtlarla elde edilen yaş ile ilgili veriler sayesinde belirli bir alandaki nüfusun yaş yapısı ortaya konulmakta ve eldeki verilerden belirlenen yaş eşiklerine göre sınıflamalar (genç, yetişkin, yaşlı gibi) yapılarak bu yaş gruplarındaki nüfusun toplam nüfus içindeki oranları hesaplanmaktadır (Yakar, 2014, s. 294).

Yaş yapısı analizleri, 15 yaş ve altında bulunan çocuk nüfus açısından, bu nüfusun daha iyi beslenmesi, daha iyi eğitim alması ve sağlıklı büyümesi gibi onların daha iyi yetişmeleri için ortamların hazırlanması, 15-64 yaş arası grubun daha iyi mesleki eğitim alarak, iyi bir meslek sahibi olmaları ve istihdam ortamı oluşturulması ve 65 yaş ve üzerinde ise sağlık, bakıma ve güvenliğe olan gereksinimlerinin belirlenebilmesi için her yaş ve her bakımdan oldukça önemli bir araçtır (Özgür, 2011, s. 104).

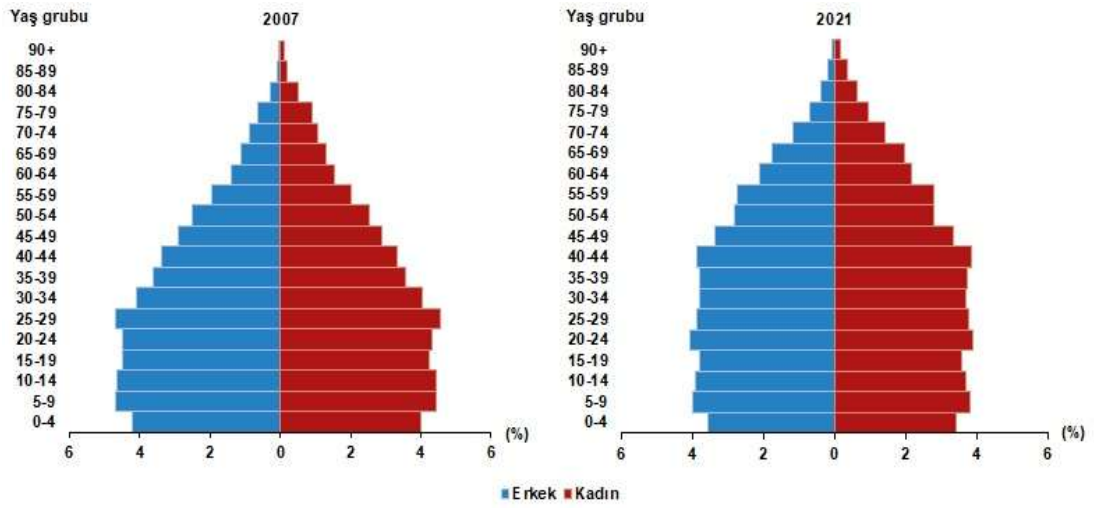
Şekil 2.2: Türkiye Nüfusunun Yaş Bağımlılık Oranı 2017-2021

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2021

Her yıl doğan çocuklar zamanla, seneler geçtikçe herhangi bir sebeple her geçen yıl az ya da çok sayıda azalacak ve sonunda o yıl doğan çocuklardan geriye kimse kalmayacaktır. Zamanla, her geçen yıl daha da azalan bu yaş grupları üst üste bindirildiğinde ortaya bir piramit çıkarak, o yaş piramidine ait yer hakkında bize çeşitli bilgiler verir. Nüfus veya yaş – cinsiyet piramidi denilen bu piramit geçmişe ve geleceğe dair önemli bilgiler verir (Özgür, 2011, s. 104).

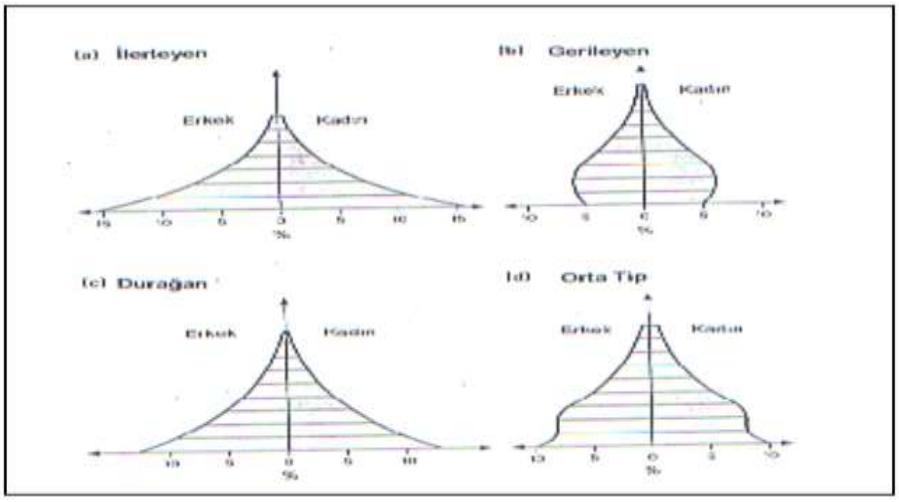
Şekil 2.3: Türkiye 2007-2021 Nüfus Piramidi

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2021

Nüfus ve yaş piramitlerinde ülke ölçeğinde yapılan değerlendirmeler sonucunda 4 farklı piramit tipinin çıktığından söz edilebilir. Bu piramitler gelişen, gerileyen, durağan ve orta tip olarak adlandırılır (Özgür, 2011, s. 105) (Şekil 2.4).

Şekil 2.4: Nüfus Piramidi Tipleri

Kaynak: Özgür, 2011, s. 105

"Gelişen yaş yapısında, doğum ve ölüm oranları yüksektir (binde 40'lık doğum, binde 30'luk ölüm oranları). Çocuk nüfusun toplam nüfustaki payının %45-55 arasında değiştiği bu tipin piramidinde, kenarlarının içe çöktüğü dikkat çekicidir. Tabandaki genişlemeye doğum fazlalığını, yaşlar ilerledikçe belirginleşen daralma ölenlerin yüksekliğine işaret eder (Özgür, 2011, s. 105)."

"Arıkovanı görünümündeki gerileyen yaş piramidine sahip ülkelerde doğum ve ölüm oranları düşüktür ve düşüş devam etmektedir. Çocuk nüfus oranı %30'un altındayken yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı %15'i aşan bir manzara sergilemektedir (Özgür, 2011, s. 106)."

"Durağan yaş yapısını gösteren bir nüfus piramidinde toplam nüfus içinde çocukların oranı aşağı yukarı %35-40'ı, yaşlıların ki %10'u bulunmaktadır. Bu patern, uzun yıllar değişmeden bu şekilde kalabilecek bir yapı ortaya koyar (Özgür, 2011, s. 106)."

"Orta tipe ait yaş piramidi, karakter bakımından çeşitlilik gösterir ve gelişiminde farklı aşamalar geçirmiş olan ülkelerde yaygındır. Bu tür ülkeler, geçmişinde bir kez ilerleyen bir yaş yapısına sahip olmuş ve büyük ihtimalle gelecek de gerileyen bir nüfus yapıları olacaktır (Özgür, 2011, s. 106)."

Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısını belirleyerek incelendiğinde bize o bölgeye ait farklı çıkarımlarda bulunmamızı sağlayan piramitlerin, tabanı geniş ise doğum oranının fazla olduğunu ve nüfus artışının hızlı olduğunu gösteriyor iken, dik kenarlı uzun piramit doğum ve genç yaşlarda ölümün fazla olduğunu göstermektedir. Oval haldeki piramit ileriki dönemlerde nüfus azlığı olacağına işaretken, ideal piramit şekli ise her yaş grubunda azalarak ilerleyen piramittir (Başıbüyük, 2011, s. 70; Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 268).

2.1.5.2. Cinsiyet Yapısı

Nüfusun cinsiyet yapısının bilinmesi bize o bölge ya da ülke ile ilgili önemli bilgiler sağlar. Bu önemli bilgilerin başında ise o bölge ya da ülkenin sosyal kimliğinin ortaya konulması, dolayısı ile de beşeri ve ekonomik yapısının belirlenerek ülkeler ve bölgeler arasındaki çeşitli farklılıkları ortaya konulması gelmektedir (Başıbüyük, 2011, s. 69).

"Nüfusun bir başka özelliği de kadın ve erkek oranıdır. Kadınların erkeklerden daha fazla ya da az oldukları yerleri belirlemek üzere

yapılacak bir analiz "cinsiyet oranının coğrafyası" demektir. Coğrafyacıların çok kullandıkları bir kriter olan ***cinsiyet oranı*** *bir yerdeki 100 ya da 1000 kadına düşen erkek sayısıdır. 100'den (ya da binden) büyük sayılar yüksek bir cinsiyet oranını gösterir; yani erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğunu. 100'den (ya da binden) düşük olanlar da kadınların istatistiksel olarak egemen durumda olduklarını. Bu oran doğumlarda oldukça yüksektir, yaklaşık 105 erkeğe karşılık 100 kız çocuğu doğmaktadır. Kadın oranı ise hayatta kalma bakımından yüksektir ve cinsiyet oranı 4 yaş civarında dengelenir. Yaşlılar arasında ise düşüktür, çünkü kadınlar erkeklerden daha uzun yaşarlar. Tüm yaş grupları göz önüne alındığında, dünya ortalamasının hemen hemen dengede olduğu görülür (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 272)."*

Nüfusun cinsiyet yapısı her zaman veya her yerde dengeli durumda değildir. Bu dengesizliğin başlıca nedenlerinin ise savaşlar (Savaşlara kadınlardan çok erkekler katıldığı için savaş olan yerlerde kadın fazlalığı söz konusu olur) ve göçler (Göçe erkeler daha fazla katıldığı için göç veren yerlerde kadın fazlalığı olurken, göç alan yerlerde ise erkek fazlalığı söz konusu olur) olduğu söylenebilirken, kır ve şehirlerde de dengesizlik görülebilir. Gelişmekte olan ülke ya da bölgelerde iş imkânı için erkekler şehirlere göç ederken, kadınlar tarımda çalışmaya devam etmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 272).

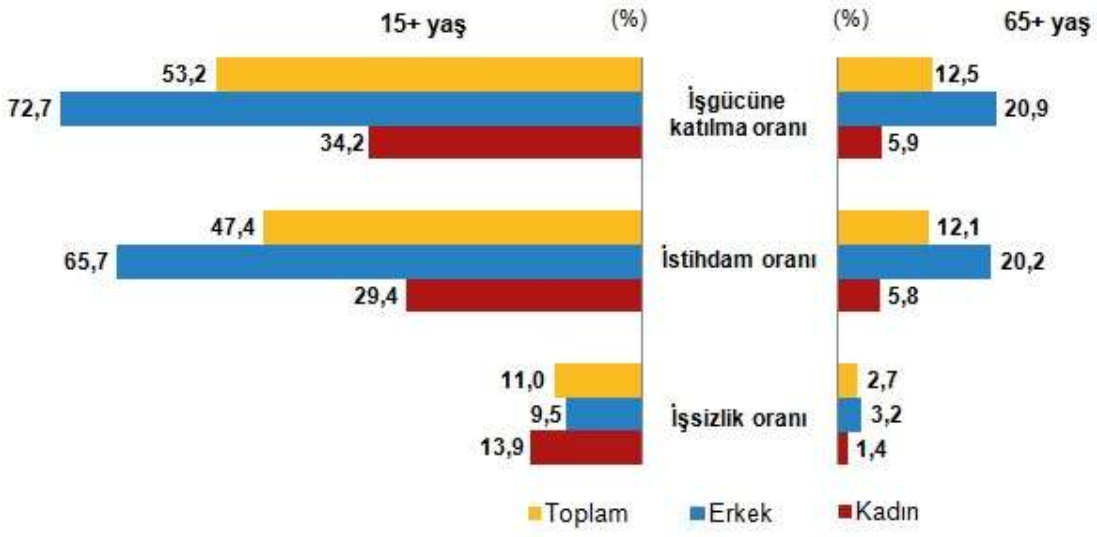
2.1.5.3. Ekonomik Nitelikleri

Nüfus coğrafi açıdan incelenirken, pek çok farklı konuda araştırılması yapılmaktadır. Bunlardan bir tanesi de nüfusun ekonomik özelliklerin araştırılmasıdır. Nüfusun ekonomik özelliklerinin ortaya konulması toplumun ve bu toplumun yaşadığı alanın pek çok özelliği hakkında bize bilgi verir. Ekonomik yapı pek çok konu tarafından etkilenir ve pek çok farklı konuyu da etkiler. Bunları yaparken ise mutlaka bir neden-sonuç ilişkisine dayandığı görülmektedir (Özgür, 2010).

2.1.5.3.1. Çalışma Çağındaki Nüfus

Çalışma çağındaki nüfusu, çalışma hayatının normal yaş sınırlarında bulunan; bazı ülkelerde 15-64, bazı ülkelerde ise 12-64 yaş arasını kapsayan nüfus olarak tanımlayabiliriz (Demir ve Özkaya, 2021, s. 18; Özgür, 2011, s. 110) (Şekil 2.5).

Şekil 2.5: Türkiye Nüfusun İşteki Durumu

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019

0-14 yaş arası genç nüfus diyebileceğimiz nüfus geleceğin çalışan nüfusu olarak görülebilir. Bu nedenle genç nüfusu artan ve bu genç nüfusu iyi eğitebilen bir ülkenin geleceğinin yaşlı nüfusu artan bir ülkeden çok daha iyi eğitimli olabileceği söylenebilir. Genç nüfusu artan bir ülke üreten ve büyüyen bir ülke olurken, yaşlı nüfus bağımlı nüfus olduğu için kaynakları tüketerek gelişmeye yarar sağlamaktan ziyade büyümeyi olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle ülkelerin gelişmesinde ve büyümesinde nüfusun çalışma potansiyelinin rolü oldukça büyük önem taşımaktadır (Demir ve Özkaya, 2021, s. 19).

2.1.5.3.2. Çalışan (Faal) Nüfus

Bir ülkede ya da bölgede bulunan ve yaşı gereği çalışan nüfus olarak kabul edilen kişiler, bu grubun içine girse de çalışır durumda olmayabilir. Bu durumun kişiden kişiye değişen pek çok nedeni vardır. Bu nedenler arasında eğitim, sağlık, aile ve maddi durum başta gelmektedir. Bunun sonucunda ise çalışan nüfus olarak kabul gören yaştaki kişilerin hepsi çalışır durumda olmadığı için sadece emeğini iş piyasasına sunan kişiler çalışan nüfus olarak kabul edilir. Ayrıca çalışması için herhangi bir engel olmaksızın ya da maddi durumu yeterli olmadığı halde çalışamayan, iş arayan yani işsiz olarak adlandırılabilecek kişilerde çalışan nüfusun içinde yerini alır (Özgür, 2011, s. 110).

2.1.5.3.3. Ekonomik Faaliyet

> *"İstihdamda olan kişinin aynî(mal) veya nakdî(para) gelir elde etmek amacıyla işini veya mesleğini yaptığı kurum, kuruluş, ev vb. yerlerin faaliyet türüdür. Türkiye İstatistik Kurumu, ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfusu; Tarım (ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık), Sanayi (madencilik ve taş ocakçılığı, imalat, elektrik/gaz/su üretimi), İnşaat Hizmet (toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller, ulaştırma/haberleşme/depolama, malî kurumlar/sigorta/taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri/toplum hizmetleri/kişisel ve sosyal hizmetler), İyi tanımlanmamış faaliyetler şeklinde ana sektörlere ayırmaktadır" (Özgür, 2010, s. 72).*

> *"Yukarıda belirtilen faaliyet kollarında faaliyette bulunan nüfusun alansal dağılımı da yapılabilir. Her bir faaliyet kolunda çalışanların toplam çalışan nüfus içindeki payları hesaplanarak elde edilen değerler koroplet haritaya dönüştürülebilir" (Özgür, 2010, s. 72).*

TÇNO = Tarımda çalışan nüfus oranı

TÇNO = (Tarımda çalışan nüfus: Toplam çalışan nüfus) x 100

EÇNO = Endüstride çalışan nüfus oranı

HÇNO = Hizmet çalışan nüfus oranı

HÇNO = (Hizmette çalışan nüfus miktarı: Toplam çalışan nüfus) x 100

2.1.5.3.4. İşteki Durum

Bir ülke içerisinde toplam çalışan nüfus içerisindeki işçi olarak çalışan veya kendi işini yapan nüfusun dağılımını görebilmek için toplam istihdam içerisinden nüfusun işteki durumu oransal olarak hesaplanır. Bu durum iş ve işçi yoğunluğunun belirlenmesinde, kişilerin kendi işinin oranının belirlenmesinde, işçi ve işveren ilişkilerinin durumunun öğrenilmesinde ve sosyoekonomik politikalarının oluşturulmasına yardım eder. Kişilerin işteki durumları ise ücretli/maaşlı/yevmiyeli, işveren, kendi hesabına, ücretsiz aile işçisi şeklinde karşımıza çıkar (Özgür, 2011, s. 111).

Kişilerin işteki durumları ise yaşa bağlı olarak değişiklik gösterir, kişiler ortanca yaşlarda oldukça verimli bir şekilde çalışır durumda olurken, yaş ilerledikçe çalışan kişi sayısı ve işteki verimlilik düşer. Son olarak çalışamaz duruma gelerek bağımlı nüfus olur. Ülkedeki bağımlı nüfusun ve ortanca yaş grubu olan verimli, çalışan grubun toplam nüfustaki paylarına göre verimlilik, sermaye ve tasarruf gibi konularda değişiklikler olur. Ortanca yaş grubunda bireyler emekliliklerini düşündükleri için dikkatli harcama yaparak birikim yaparlar ama gençlik safhasında ve haliyle yaşlılıkta bu durum değişerek birikimden ziyade tüketim söz konusu olmaktadır (Demir ve Özkaya, 2021, ss. 19-20).

2.1.6. Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu

Nüfus dağılışı ve nüfus yoğunluğu, insanların yeryüzündeki alanlarda çevresel faktörler tarafından olumsuz şekilde uyarılmaları ya da daha başka alanlarda çekici faktörlerin bulunması sebebiyle sürekli hareket halinde olmaları sonucu ortay çıkmıştır (Koday ve Erhan, 2010, s. 222).

İnsanların yeryüzünü kullanırken; belirli alanlarda toplanırken, bazı alanlarda hiç bulunmamaları, belirli alanlarda toplanan insanların yaşam tarzları, kullanılan alanlardaki nüfus yoğunluğu vb. gibi konular sayesinde hem yeryüzü ile hem de o alanları kullanan insanlarla ilgili birçok bilgi edinilebilir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 320).

2.1.6.1. Nüfus Dağılışının Önemi

> *"İnsanların nerede yaşadığı, planlama ve karar verme süreçlerinde yaşamsal öneme sahiptir. Yönetim kademelerinde, sivil örgütlerde (organizasyonlarda) planlama faaliyeti, düzenli olarak ülkenin çeşitli düzeylerdeki alansal birimlerindeki (bölge, il vb.) nüfusa bakmayı gerektirir. Nüfusun nerede yaşadığı esas olarak toplumların doğası/yapısı ve değişimlerini, dolayısıyla refah gereksinimlerini, hizmet kullanımını ve tüketici istekleri/alışkanlıklarını bilmek anlamına gelmektedir. Bu durum yaş yapısı, gelir düzeyi ve meslekleri de içerecek şekilde çok sayıda nüfus niteliğine mekânsal olarak yansır. Böylelikle nüfus dağılışı, insanların eşya satın almasından tutun da çocuk doğurma veya seçimlerde seçmen tercihlerine kadar pek çok konuda tutum/alışkanlık farkları yaratır. Geçmişte nüfus dağılışının görünümü, suç tekrarlanma sıklıklarının ve hastalıkların mekânsal değişikliklerinde ihmal edilmiştir. Günümüzde ise nüfus dağılışı onu kullanmayı bilen toplumlarda politika yapanların, karar verenlerin önem verdiği bir girdi durumuna ulaşmıştır. Toplumsal*

görüşlerin planlanması, iş girişimlerinin lokasyonu, pazarlama stratejileri kuvvetli şekilde nüfus dağılışı bilgisine dayanmaktadır (Rowland 2006: 348-349 akt. Özgür, 2010, s. 30)."

İnsanlar yeryüzünde dengeli bir dağılım göstermezler. Bunun temel nedeni ise her alanın insan yaşamına ve yoğunluğuna eşit miktarda elverişli olmamasıdır. Bunun yanı sıra insanların yaşadıkları yerleri farklı kültürel, siyasi ve ekonomik durumlara göre düzenlemeleri, bu alanlardaki dağılış farklılıklarının bir diğer nedenini oluşturmaktadır. Dolayısıyla insanlar dünyanın her yerinde eşit olarak dağılım göstermezler. Ayrıca 18. yüzyıldan sonra sanayileşmenin artması ile şehirlerdeki iş imkanlarının çoğalması ve yaşam şartlarının kıra göre daha rahat olması nedeniyle insanlar kırdan kente doğru yoğun bir şekilde göç etmeye başlamış ve bunun sonucunda belirli alanlarda metropol kentler oluşarak nüfus dağılımındaki dengesizlik daha da artırmıştır (Yakar, 2010, s. 61).

2.1.6.2. Nüfus Yoğunluğu Kavramı

Nüfus yoğunluğu kavramı, sınırları belirli bir alan ile o alanda yaşayan insanlar arasındaki oransal ifade olarak açıklanabilir. İnsanların belirli alanlarda bulunan sosyal ve ekonomik zenginlikler ile temel kaynakları kullanma ihtiyacında ve çabasında olmaları sonucu belirli alanlarda toplanma meydana gelmiştir. Bu toplanmanın yeryüzüne olan etkisinin ölçülmesi konusunda ise en önemli ölçütlerden birisi nüfus yoğunluğunun belirlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Özgür, 2011, s. 87).

2.1.6.2.1. Nüfus Yoğunluğunun Ölçülmesi

Nüfus yoğunluğu ölçütünü dünyanın bir yeri ile diğerini karşılaştırabilmek ve nüfusun belirli bir alanda toplanma derecesini ölçmek için kullanmak gerekmektedir. Yoğunluk kavramı belirli bir alanda yaşayan nüfus ile o alanın yüzölçümü arasındaki

oranı ifade eder. Nüfus yoğunluğu ya da aritmetik yoğunluk, birim başına düşen nüfus miktarını verir ve en çok kullanılan yoğunluk ölçütüdür (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 321). Ekilip, dikilebilen toprak alanına ülke nüfusunun bölünmesi ile bulunan nüfus yoğunluğu fizyolojik nüfus yoğunluğu iken, tarım sektöründe çalışan nüfusun tarım arazilerine bölünmesi ile elde edilen yoğunluk ise tarımsal yoğunluktur. Tarımın entansif olarak yapıldığı alanlar nüfus yoğunluğunun çok yüksek olduğu yerler olarak görülmektedir. Plantasyon tarımın yapıldığı alanlar, polikültür alanları ve endüstri alanları dünyanın çok nüfuslu alanlarını oluşturmakta iken kuzey ve güney yarım kürelerinin kutuplara doğru olan alanlarına doğru gidildikçe nüfus yoğunluğunda ciddi ölçüde azalma görülür (Aksu, 2011, s. 231).

2.1.7. Nüfus Değişiminin Bileşenleri

Nüfusun belirli bir alanda ve belirli dönemlerde sürekli azalması, artması veya aynı kalmasına nüfus değişimi denilmektedir ve nüfus sürekli değişim halindedir. Doğumlar, ölümler ve göçlerin nüfusta değişimi oluşturan ana unsurlar olduğu söylenebilir (Özgür, 2011, s. 26). Bir alandaki nüfus miktarı doğum, ölüm ve göç ile şekillenir ve her an değişiklik gösterebilir. Bir alandaki nüfus artışını, değişimini, bu değişimin sıklığını pek çok yöntemle ölçerek, o alan ile ilgili pek çok konuda bilgi sahibi olmak ya da geleceğe ait çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Büyüklük nüfus konusunda oldukça önemlidir. Bir alanın nüfusu doğum ve gelen göç ile artıp, büyürken; ölüm ve giden göç ile azalır (Sertkaya ve Doğan, 2010). Doğum, ölüm ve göçlere bağlı olarak dinamik ve değişken bir yapıya sahip olan nüfusu belirleyen bu unsurlar zaman-mekân kapsamında nüfusun miktarının ve niteliklerinin her an değişmesine yol açmaktadır (Yakar, 2012, s. 385). Gelişen ülkelerde refah düzeyinin artması ve buna bağlı olarak ortalama ömrün uzaması ve doğum oranlarının azalması sonucu toplam nüfus içerinde genç nüfusun payının yaşlı nüfustan daha az olduğu görülmektedir (Demir ve Özçağlar, 2021, s. 19).

2.1.7.1. Doğurganlık

Doğal artış doğumların ölümlerden fazla olması ile nüfusta meydana gelen değişimdir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 230). Dünya, ülke, bölge gibi belirli bir nüfus içinde bulunan canlı doğum sayısı doğurganlık olarak ifade edilir. Doğumlar nüfus artışında önemli bir etkendir çünkü dünyanın pek çok alanında doğumların miktar ve oranı ölümler ve göçlerinkini geçmektedir. Doğumlar toplumsal, ekonomik, siyasi, fizyolojik ve psikolojik faktörler tarafından kontrol edilebilir olsa da doğumların tersine ölümler kontrol edilebilir durumda değildir. Ancak ölümler ve göçlere göre doğurganlıkta kısa dönemli iniş-çıkışlar daha çok yaşandığı için nüfus dağılışına etkisinin değerlendirilmesi çok daha zordur (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 231).

Bir yıl içindeki toplam doğum sayısının, aynı yıl içindeki toplam nüfusa bölünmesi ve 1000 ile çarpılmasıyla elde edilen değere ham doğum oranı denilmektedir ve doğurganlık için kullanılan ölçütlerden en basit olanıdır. Üretici çağdaki 1000 ya da 100 kadına düşen çocuk sayısını ifade eden ve bir diğer ölçüt olan genel doğurganlık oranı ise 15-45 ya da 15-49 yaş arası üretici çağdaki kadın nüfus ile 5 yaşın altındaki toplam nüfusun 1000 ile çarpılmasıyla elde edilir. Bu oran yaş ve cinsiyet yapısının hesaba katılması nedeniyle kullanılan bir ölçüttür (Tümertekin ve Özgüç, 2015, ss. 231-232).

2.1.7.1.1. Doğurganlığı Etkileyen Faktörler

Doğurganlığı azaltan ya da artıran pek çok neden vardır. Bu nedenlerin başında din, eğitim düzeyi, gelenekler, ekonomik düzey ve siyaset gelir. Pek çok dinde, ailede büyüme teşvik edildiği için kişiler birden fazla çocuk sahibi olmak istemektedirler. Fakat dinin yanı sıra geleneklere göre de çocuk sayısının azlığı ya da çokluğu belirlenmektedir. Tek eşliliğin yaygın olduğu toplumlardaki çocuk sayısı, doğal olarak çok eşliliğin yaygın olduğu toplumlardaki çocuk sayısından daha az olmaktadır. Yine geleneklere göre değişen evlilik yaşı da çocuk sayısını etkileyen bir diğer unsur olarak

karşımıza çıkmaktadır. Toplumlardaki eğitim düzeyi de çocuk sayısında oldukça etkilidir. Eğitim düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda evlilik yaşı daha geç olmakla beraber kadınların da çalışma hayatının içinde olmasından dolayı daha az çocuk sahibi olma eğilimi oluşmaktadır. Yine hayatın her alanın da etkili olan ekonomik durum çocuk sahibi olmada ve çocuk sayısının belirlenmesinde etkisini göstermektedir. Kişiler ekonomik açıdan sıkıntılı oldukları dönemlerde çocuk sahibi olmaktan çekinirler fakat ekonomik açıdan rahat oldukları zamanlarda ise çocuğun getirdiği masrafları karşılayabileceklerini düşündükleri için çocuk sahibi olmaktan çekinmezler. Bir diğer önemli husus ise ülkelerin uyguladığı çocuk politikasıdır. Bazı ülkelerde ülke nüfusunun çokluğuna ya da azlığına göre daha fazla çocuk sahibi olunması ya da tek çocuk sahibi olunabilmesi şeklinde politikalar uygulayabilmektedir. Bu bağlamda bu nedenlerin hepsi doğurganlık oranlarında birebir etken olmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2015, ss. 234-235).

2.1.7.2. Ölümler

Dünyada nüfusun dağılışını etkileyen bir diğer önemli faktör ölümlerdir. 20. yüzyılda tıpta yaşanan ilerlemeler ve sağlık hizmetlerinin iyileşmesi sonucu pek çok ülkede ölüm oranları düşmüştür. Bu durumda çağımızın nüfus patlaması olarak adlandırılan nüfustaki büyük artış olayına büyük katkı sağlamıştır. Fakat savaşlar, kitlesel kazalar, doğal afetler, beslenme yetersizliği, salgın hastalıklar da dünya çapında ölümleri artıran olaylar olarak sayılabilir (Tümertekin ve Özgüç, 2015, s. 235). Ham ölüm oranı ölümleri açıklamak için kullanılmaktadır ve bir ülkedeki toplam ölüm sayısının yıl ortası tahmini nüfusa bölünüp yüz ya da binle çarpılmasıyla elde edilir. Sanayileşmekte olan ülkelerle beslenme ve sağlık koşullarının düzeldiği az gelişmekte olan ülkelerde en düşük doğum oranı görülmektedir. 2010'da dünyadaki ham ölüm oranı binde 8.20 iken ülkelere göre ham ölüm oranı farklılık göstermektedir (Saygılı, 2014).

2.1.7.3. Göç (Nüfus Hareketleri)

Göç sözcüğü, evi barkı ile birlikte yer değiştirmek olarak tanımlanabilir. Evi barkı ile yer değiştirmek ise bir yerden başka bir yere giderken tüm aile üyeleri ile birlikte gitmek anlamlarında kullanılmaktadır (Çakır, 2011, s. 130).

Göç kısaca, insanların belirli bir süreliğine ya da devamlı olarak yaşamak amacıyla yaşadıkları yeri terk ederek başka bir yere gitmeleri olarak tanımlanabilir. Göçlerin nedenleri ya da sonuçları arasında sosyal, hukuki ve ekonomik bir süreç ya da kültürel bir aktivite vardır. Bu nedenle göç sadece başka bir yere yerleşme ya da kısa süreli yer değişikliği olmaktan çıkmaktadır. Bunun yanı sıra insanların sürekli, belirli bir süreliğine ya da devamlı olarak yer değiştiriyor olması göç ile ilgili veri bulmayı oldukça zorlaştırmaktadır (Dinç, 2014, s. 2).

> *"Göç, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, dini, doğal afet vb. nedenler ile gerçekleşen nüfus hareketleri şeklinde genel olarak tanımlanabilir. Ya da göç, kişinin, yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla ya da doğal, ekonomik, siyasal vb. zorunluluklar sonucunda, yaşadığı toplumu değiştirmesi olayına verilen genel ad biçiminde tarif edilebilir(Ana Britanica, 1986: 571; akt. Pazarlıoğlu, 2007, s.121). Göç, geniş bir anlam yüklenerek ifade edilirse, daha iyi yaşam beklentisi nedeniyle bireyler ya da toplulukların yaşadıkları ortamları bırakıp geçici veya sürekli olarak yeni yerleşim yerlerine gitmeye karar verme eylemidir (Pazarlıoğlu, 2007, s. 121)."*

İnsanlar var olduklarından beri sürekli hareket halindedir ve insanlar var olduğu sürece de bu yer değiştirme süreci devam edecektir. Göç hareketleri, bazen daha iyi bir yer bulma, bazen de yaşanılan yerde bulunan kötü koşullardan kaçma şeklinde gerçekleşebilmektedir. Yapılan göçler bir nedene bağlı olduğu gibi, pek çok sonuç ve pek çok değişiklik meydana getirir. Göçler tek başına göç eden kişiyi değil toplumları

ve ülkeleri de olumlu ya da olumsuz etkiler (Karpat Çatalbaş ve Yarar, 2015, s. 100). Günümüzde göç ister ülke içi ister ülke dışı olsun her ülkede görülen bir olaydır. Bununla beraber göç hareketleri ortaya çıkış nedenleri, oluş biçimleri ve yoğunluğu farklı olsa da hem göçe katılan kişiler hem göç alan hem de göç veren yer açısından birçok önemli sonuçlar meydana getirir (Kurt, 2006, s. 148).

Göç olgusu pek çok araştırmacı tarafından farklı ölçütler dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Bu durumda göçler, göçe katılan kişilerin istekleri göz önüne alındığında, gönüllü göç veya zorunlu göç şeklinde, göç eden kişilerin gittikleri yerde kalma süresine göre geçici göç veya daimî göç şeklinde, göç olayı yaşanırken yasalara uygun olup olmamasına göre düzenli göç veya düzensiz göç şeklinde ve göç edilen yerin ülke içerisinde olup olmama durumuna göre ise iç göç veya dış göç şeklinde sınıflandırılabilir (Şeker ve Uçan, 2016, s. 200).

2.1.7.3.1. Göçlerin Sınıflandırılması

2.1.7.3.1.1. Gönüllü – Zorunlu Göç

İnsanların istekleri dışında yapılan göç hareketlerine zorunlu göçler denilmektedir. Bu göçlerin nedenleri arsında savaşlar, doğal afetler, tahliye edilme durumları, açlık, kıtlık vb. gibi olumsuz birçok etken sayılabilir. Ekonomik, politik ve sosyal nedenlerden dolayı devletler tarafından zorunlu göçler yaptırılabileceği gibi göçler sonucunda da siyasi ve ekonomik olarak pek çok değişiklik meydana gelebilmektedir. Zorunlu göçler göç alan yerlerde pek çok olumsuzluğa sebep olur. Bu olumsuzlukların başında nüfus artış hızının yükselmesi, buna bağlı olarak düzensiz kentleşme oluşması ve işsizlik oranlarının artması gibi sorunlar gelmektedir (Günay vd., 2017, s. 44).

İnsanların hiçbir baskı altında kalmadan kendi istekleri doğrultusunda yaptığı göç hareketleri ise gönüllü göçlerdir. Gönüllü göç hareketlerinin temelinde iyi eğitim

almak, çalışma koşullarını iyileştirmek, sağlık imkânlarından daha fazla yararlanmak gibi refah düzeyini artırarak daha iyi şartlarda yaşamak (Koçak ve Terzi, 2012, s. 171) ya da daha iyi şartlarda yaşamaya zemin hazırlamak gibi sebepler vardır. Göçler zorunlu veya gönüllü olmasına bağlı olmaksızın göç alan ve göç veren yerde nüfus oranlarının değişmesine sebep olur.

2.1.7.3.1.2. Geçici – Daimî Göç

İnsanların zorunlu veya gönüllü olarak, yaşadıkları yeri bırakarak, başka bir yerde yaşamak amacıyla göç etmesine sürekli (daimî) göç denilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012, s. 170). İnsanların herhangi bir nedenden dolayı belirli bir süreliğine, geri dönmek koşuluyla yaşadığı yeri bırakarak başka bir yere göç etmesine ise geçici göç denilmektedir (Naz, 2015). Geçici göç denilince akla ilk gelen göç şekli ise mevsimlik göç olmaktadır. Bu göç türünde insanlar yılın belirli dönemlerinde tatil yapmak, dinlenmek, gezmek veya çalışmak gibi nedenlerle yaşanılan yeri bırakarak gidilen yerde belirli bir süre kalmaktadır. Bu tür göçleri alan yerlerde ekonomik açıdan pek çok fayda sağlandığı görülmektedir. Bu fayda, çalışmak amacıyla giden kişilerde oranın işlerini yaparak o alana para kazandırması şeklinde görülürken, gezmek ya da tatil yapmak için giden kişiler de yine bütçesine göre orada çeşitli nedenlerle para harcayarak oranın gelirine katkı sağlar. Bazı mevsimlik göçlerde kişiler para kazanmak amacıyla göçe katılırken, bazı mevsimlik göçlerde ise kişiler gezmek ve tatil yapmak amacıyla göçe katılır. Bu durumda geçici göçmen ve turist arasındaki temel farkın geçici göçmenlerin geldiği yerde para kazanması, turistlerin ise geldiği yerde para harcaması olduğu söylenebilir (Günay vd., 2017, s. 43; Koçak ve Terzi, 2012, s. 170).

2.1.7.3.1.3. Düzenli – Düzensiz Göç

> *"Düzenli göç; menşe ülkeden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak*

insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleridir (Perruchoud (Ed.) ve Redpath-Cross(Ed.), 2013, s. 26)."

"Düzensiz göç ise gönderen, transit ve kabul eden ülkelerin düzenleyici normlarının dışında gerçekleşen hareketlilikler. Düzensiz göç konusunda açık veya genel kabul gören bir tanım yoktur. Hedef ülkeler açısından, göç düzenlemeleri uyarınca gerekli olan izin veya belgelere sahip olmadan bir ülkeye giriş yapmak veya bir ülkede kalmak veya çalışmak anlamına gelmektedir. Gönderen ülke açısından ise örneğin, bir kişinin geçerli bir pasaportu veya seyahat belgesi olmadan uluslararası bir sınırı geçmesi veya ülkeden ayrılmak için idari koşulları yerine getirmemesi gibi durumlarda düzensizlik söz konusudur. Ancak, "yasadışı göç" terimini göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle kısıtlamak gibi bir eğilim söz konusudur (Perruchoud (Ed.) ve Redpath-Cross(Ed.), 2013, s. 26)."

Son zamanlarda çoğunlukla görünen göç hareketlerinden biri de gizlice sınırlardan geçilerek yapılan göçlerdir. Yasadışı olarak sınırlardan geçilerek yapıldığı için bu tip göçlere yasadışı göç kavramı kullanılırken, bu göçlerin genellikle çaresizlikten meydana geldiği dikkate alınarak düzensiz göç kavramını tercih eden kişiler de vardır. Düzensizlik genel anlamda çalışma, oturma ve vize gibi konularda sorun olmasıdır. En genel tanımıyla düzensiz göçmen; transit veya nihai hedef olan bir ülkeye yasal olmayan yollarla giren, çıkan veya vizesi bittikten sonra yasal olmayan yollarla kalmaya devam eden kişidir. Bu durumda bir kimsenin düzensiz göçmen olması sadece ülkeye yasal olmayan yollarla girmesi demek değildir. Aynı zamanda vizesinin süresi bittikten sonra da yasal olmayan yolları kullanarak gidilen ülkede kalmaya devam eden kişi de düzensiz göçmen olmaktadır. Yine bu terim aynı zamanda sığınma başvurusunda bulunurken gerçek dışı nedenler sunan ve gidilen ülkede kurallara uymadan kalan kişiler için de kullanılmaktadır (Atasü Topçuoğlu, 2016, s. 11; Bodur Ün ve Paydak, 2017, ss. 190-191).

2.1.7.3.2. Göçlerin Nedenleri

Göçe neden olan pek çok unsur bulunmaktadır. Bu nedenler olumlu ya da olumsuz olabilmekle birlikte her iki türde de hareketliliğe iten ya da çeken bir neden olmaksızın hareketlilik gerçekleşmemektedir. Göçlerin nedenlerinden en fazla görülenleri zorunlu göçlerde karşımıza çıkmaktadır. Çünkü insanlar herhangi bir sorunla karşılaşmadığı sürece yaşadıkları yeri kolay kolay terk etmek istememektedir. Savaş, kıtlık, etnik ya da dini çatışmalar, siyasi baskı ya da yoksulluk zorunlu göçün başlıca nedenleri olması ile beraber bu faktörler çeşitlenebilmektedir. Gönüllü göçlerde ise en temel neden insanların yaşam koşullarını iyileştirmek istemesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahin, 2001; Tuzcu ve Bademli, 2014, s. 57).

Göçlerin temel faktörlerini itici faktörler ve çekici faktörler olarak ikiye ayırmak mümkündür. İtici faktörleri savaş, açlık, siyasal ya da dini baskı, yüksek enflasyon oranları, düşük ücretler, tarımda makineleşme sonucu insan gücüne gerek kalmaması, tarımda düşük verimliliğin olması gibi nedenler oluştururken, çekici faktörleri ise sanayileşme sonucu iş imkânın oluşması ya da daha iyi bir iş, yüksek ücret, iyi eğitim, güzel ve temiz çevre, dinsel özgürlük, aile, akraba ya da arkadaş gruplara yakın olma gibi nedenler oluşturur. Ayrıca yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu gibi göç eden kişilere bağlı olan özelliklerde göç eğilimlerini etkilemektedir. Cinsiyeti erkek olan, bekâr olan, yaşı daha genç olan ve eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin göç etme oranları daha yüksek olabilmektedir (Keleş, 2002, ss. 64-70; Tuzcu ve Bademli, 2014, ss. 57-58).

Göçlerde en çok etkili olan nedenlerden biri de ekonomik durumdur. Bu durumda kişiler maddi yaşam standartlarını iyileştirmek ve daha iyi bir iş bulmak için göç etmektedir. Daha iyi bir iş, sanayileşme sonucu daha fazla iş bulabilme imkânının olması ve daha iyi bir yaşam şartı kişileri kente çekerken, tarımda makineleşme ve topraklardaki düşük verimlilik kişileri kırdan iter. Şehir kişilere çeşitli çekicilikler sunar. Bunlar şehir hayatının ekonomi, eğitim, sağlık ve refah gibi kişiye sağlayacağı imkân ve fırsatlarla ilgilidir. Kırının iticiliğini ise tarımda makineleşme sonucu insana

duyulan ihtiyacın azalması, toprakların parçalanması, kan davaları gibi nedenler oluşturur (Sağlam, 2006, ss. 35-36).

2.1.7.3.3. Göçlerin Sonuçları

Göç olayının yaşanması sonrasında ortaya pek çok olumlu ya da olumsuz sonuç çıkmaktadır. Göç alan yerde nüfus artarken, göç veren yerde nüfus azalmaktadır. Göç sonrası nüfus ülke içinde dengesiz dağılım gösterir. Göçler genelde kentlere doğru gerçekleşmesinden dolayı bu durum çoğu zaman gecekondulaşmaya bağlı çarpık kentleşmeyi meydana getirir. Ayrıca daha fazla sayıda insan kentlere göç etmeye başladıkça artan konut ihtiyacı dolayısıyla kentler hızlı bir şekilde büyümeye başlar. Bunun sonucunda ise sanayi tesisleri kentlerin içinde kalmış olur. Artan nüfus sonrasında ise kentlerdeki alt yapı, sağlık ve eğitim hizmetleri yetersiz kalabilir. Bununla birlikte çevre sorunları da ortaya çıkmış olur. Göç alan yerlerde işçiye olan ihtiyaç, mekânsal dağılım, gelir dağılımı, kültürel yapı, alanın yönetimi gibi konularda değişim yaşanır. Kentlere yapılan göçler sonucunda gasp, hırsızlık, işsizlik vb. gibi toplumsal sorunlar ortaya çıkar. Ülke dışına olan göçlerde ise göç yapan kişilerin büyük bir kısmı iş bulmuş olup, ülke turizminin gelişmesine katkı sağlanmış olur (Koçak ve Terzi, 2012, ss. 168-169)

2.1.7.3.4. Göçün Psiko-Sosyal Boyutu

Göç olayı ister zorunlu ister gönüllü bir şekilde olsun, her iki durumda da göç eden kişileri psikolojik açıdan etkilerken, toplumları da hem psikolojik hem demografik hem de sosyo-kültürel açıdan etkilemektedir. Özellikle dış göçler sonucu kişiler ilk önce kendi kültürleri gittikleri yerde işlevini yitirdiği için yabancılık ve yalnızlık hissederler. Bunun yanında hem ülkelerinde kalan akrabalarına hem de ülkelerine özlem duyarlar. Gittikleri yerin dilini bilmeleri ya da orada tanıdık kişilerin de olması durumunda kişiler daha az yabancılık ve yalnızlık hissederler ve adaptasyon süreci daha hızlı olur. Zorunlu göç yapıldığı durumlarda, halihazırda göç edilmeden önce pek

çok psikolojik travma yaşanmış olunması göç sürecini bir hayli olumsuz yönde etkiler ve adaptasyon bu derecede zorlaşır. Dolayısıyla gönüllü göçle zorunlu göç eden kişiler karşılaştırıldığında zorunlu göç eden kişilerin hayat beklentileri, sosyal uyum vb. gibi durumlarının fazlaca etkilendiği görülür. Ancak göç eden kişilerin cesur ve mücadeleci, daha iyi yaşam şartlarında hayatlarını sürdürmek isteyen insanlardan oluşması durumunda ise psikolojik yönden olumlu sonuçlarda ortaya çıkabilmektedir (Akıncı vd., 2015, ss. 74-75).

2.1.7.3.5. Göçün Etki Boyutu

Göç farklı yerlerde, farklı din, ırk ve kültüre sahip insanları birbirine bağlayan en önemli olaylardan biridir. Bu sebeple birbirinden pek çok yönde ayrılan insanları bir araya getirerek birbirlerini tanımalarına ve bir yandan da kültürel harmoninin yaşanmasına fırsat verir. Kişiler birbirlerinin kültürlerinden kendi kültürlerine yeni bir şeyler katarlar. Bu durum sadece kültürel yönde geçerli değildir. Göç aynı zaman da kültürün yanı sıra hem siyasal hem sosyal hem de ekonomik yönden olumlu ya da olumsuz değişimlere kaynaklık eder. Ayrıca, sosyal ve kültürel alandaki farklılıklar ile ekonomik anlamda daha iyi olma çabası sonucu siyasal alanda mücadelelerin olmasına da zemin oluşturmuş olur. Göç aynı zamanda çağın getirdiği yeniliklerin dağıtılmasını hızlandırır ve bunun sonucunda ise geleneklerin azalarak yok olmasına da kaynaklık etmiş olur (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 19).

2.2. KENT KAVRAMI VE KENT İÇİ İKAMETGÂH HAREKETLİLİĞİ

2.2.1. Kent Kavramı

Halk arasındaki karşılığı şehir olarak da kullanılan kent, bir yerleşim birimi olmasının yanı sıra aynı zamanda bir yaşam biçimidir (Kaypak ve Gündüz, 2018, s. 2). Kent kavramı, toplumda bir sınıfı da temsil etmesi sebebiyle sosyologlar tarafından daha

çok tercih edilirken, şehir ise coğrafyacıların daha çok kullandığı bir kelime olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde kent sözcüğünün kavramsal olarak iki ayrı boyutundan söz etmek mümkündür. Bunlardan biri nüfus büyüklüğüne bağlı olarak yönetsel alanı ön planda tutan idari ve demografik boyutu; bir diğeri ise sosyo-ekonomik ve kültürel boyutudur (Pustu, 2006, s. 130).

Bir yerleşim yerine kent denilebilmesi için tek kıstas tabi ki nüfus değildir fakat kentler belirli nüfus düzeyini aşan yerleşim alanlarıdır. Yerleşme alanı sınıflandırmasında bir alanın ekonomik, sosyal ve fiziksel niteliklerine bakılarak saptanan nüfus grupları, esas ölçüt olarak kabul edilir. İdari açıdan ise kent yönetsel örgüt biriminin sınırları içerisinde kalan alanlardır. Böylece yetkili otorite tarafından tanınmış olur (Kaypak ve Gündüz, 2018, ss. 2-3). 442 sayılı Köy Kanunu ile ülkemizde, nüfusu 2.000'den aşağı yerlere köy, nüfusu 2.000 ile 20.000 arasında olan yerlere kasaba, 20.000'den çok nüfusu olan yerlere şehir denilmesi kararı alınmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2021). Sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan kente bakıldığında ise sosyal yaşamın meslekler ve iş bölümü tarafından yönetildiği, farklı insan gruplarının karmaşık ilişkilerinin ve fazlaca kurumsallaşmanın olduğu yerleşme merkezleri olarak tanımlanabilir (Kaypak ve Gündüz, 2018, ss. 2-3).

Kent ve kır ayrımı insanların yerleşik hayata geçmesi ile beraber çıkmıştır. Kent ve kır arasındaki ayrım ise yerleşim alanlarında yapılan baskın ekonomik faaliyete, yönetimsel sınırlara, kentsel hizmet ve özelliklerin olup olmadığına, nüfusun yoğunluğuna ve büyüklüğüne bakılarak yapılır. Kentleşme ise kırsal alandan kentsel alana doğru nüfusta olan dengenin değişmesini, nüfusun artmasına bağlı olarak her anlamda işlevlerin farklılaşmasını ifade eder. Bu değişimde aynı zamanda insanların, iş ve davranışlarında kente özgü değişiklerin yaygınlaşması da görülmektedir. Ayrıca her dönem ve her coğrafyadaki üretim farklılıkları kentlerin ortaya çıkışlarını ve kentleşme süreçlerinin farklılaşmasını sağlamıştır (Şiriner Önver, 2016, s. 30).

İnsanlar belirli bir mekân içerisinde yaşamlarını sürdürürler. Bu mekân ise köy ya da kent adı verilerek birbirinden ayrılır. Köy ve kentin ne olduğu ya da hangi konularda birbirlerinden ayrıldıkları ile ilgili çeşitli düşünceler ve buna bağlı olarak ortaya çıkan pek çok tanım vardır. En basit halleriyle, belediye yönetsel sınır ölçütüne göre, belirli bir yönetsel örgüt biriminin sınırları içinde kalan alanlara kent, bu sınırın dışında kalan alanlara köy denilirken, nüfus ölçütüne göre ise belirli bir nüfus sayısını aşmış olan yerlere kent, bu nüfus düzeyinin altında kalan alanlara ise köy denilmektedir. Ekonomik ölçüte göre, bir yerleşmenin kent olabilmesi için nüfusun tarım dışı faaliyetlerde çalışması gerekirken, toplumbilimcilere göre ise ayırt edici özellikler belirli bir nüfus çokluğu, yoğunluk, uzmanlaşma ve işbölümü gibi özelliklerdir. Yani kır ve kent ayrımını yapmak için pek çok etkeni gözden geçirmek gerekmektedir. Bir köy yerleşmesi zamanla kasaba ve daha sonra kent olabilir. Bu nedenle tüm yerleşmeler aslında kent olmaya adaydır denebilir (Keleş, 2002, ss. 105-109).

Kırsal alanları içine alarak büyüyen kentler, çalışma, eğlenme, dinlenme gibi fonksiyonlar için bireyin gününü ne yaparak geçireceğini planladığı üretim ve tüketimin gerçekleştiği alanlardır (Hayta, 2016, s. 170).

2.2.1.1. Kentsel Yerleşmeler

2.2.1.1.1. Kasaba

Köy ile şehir arasında köprü görevi gören kasabalar aynı zamanda şehirlerin alt basamaklarını oluşturmaktadır. Fonksiyonel olarak şehirler kadar gelişmemiş olmalarının yanı sıra köy yerleşmelerine oranla büyük gelişme sağlamışlardır. Hizmet sektörü içerisindeki sağlık, pazarlama, ticaret, barınma, eğitim, ulaştırma ve iletişim gibi bir kısım faaliyetlerin yer alması ve iş kolları çeşitliliğinin artması bir köyün kasabaya dönüşmesinde etken olmaktadır (Özçağlar, 2015, s. 136).

Şehirler incelenirken şehirlerden önce köyle şehir arasında bir basamak olan ve 10.000'in altında nüfusa sahip durumda bulunan kasabaların özelliklerine ve gelişimlerine bakılması gerekmektedir. Çünkü şehirleşme kırsal yerleşmelerin gelişmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Kırsal yerleşmeden kasabaya, kasabadan şehre olan geçiş yalnızca nüfusa bağlı olarak gerçekleşen değişimlerden ibaret değildir. Aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin değişmesi ve alansal görünümde değişimlerin yaşanması görülmektedir. Bu süreçte kasabalar, nitelik ve nicelik bakımından nüfus belirli bir büyüklüğe ulaşana kadar hem fiziki hem sosyal açıdan köyle şehir arası bir görünümde olmaktadır (Uzuneminoğlu, 2014, s. 245). Bu açıdan bakıldığında kasabaları görünüm olarak hem köy yerleşmesinden hem de şehir yerleşmesinden ayırmak mümkün olmaktadır. Özellikle köy yerleşmelerinden kasabaları ayıran en önemli özellik ise belediye örgütünün varlığı olarak karşımıza çıkmaktadır (Özçağlar, 2015, s. 81).

2.2.1.1.1.1. Nüfus Miktarlarına Göre Kasabalar

5215 sayılı kanunun 09 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, bu kanunun 4. maddesi gereğince nüfusu beş bin ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilecektir. Bu nedenle köy ve kasaba arasındaki nüfus sınırı beş bine yükselmiştir. 2004 yılı öncesinde bir yerleşmeye belediye kurulması için iki bin nüfus yeterli olduğu için belediye kurulan fakat kasabalaşamayan pek çok yerleşmenin var olduğu dikkat çekmektedir. Bir yerleşmenin kasaba olması için sadece gerekli nüfus miktarına sahip olması yeterli değildir. Aynı zamanda daha önce belirtilen çeşitli fonksiyonları da taşıması gerekmektedir. Fakat nüfus miktarı açısından bakıldığında nüfusu beş binden az olan ve nüfusu iki bin ile beş bin arasında olan beldelerin kasabalaşma sürecine girmiş yerleşmeler olarak ele alınması gerekirken, nüfusu iki binden az olan beldeler ise kasabalaşamamış köy yerleşmeleri durumundadır (Özçağlar, 2015, s. 137).

Kasabalar nüfus miktarları bakımından değerlendirildiğinde; kasabalaşma sürecine girenler (5.000'den az nüfuslu), küçük kasabalar (5.001-10.000), orta büyüklükte

kasabalar (10.001-20.000), şehirleşme sürecindeki büyük kasabalar (20.001-30.000) şeklinde gruplandırılabilir (Özçağlar, 2015, s. 137).

2.2.1.1.1.2. Ekonomik Fonksiyonlarına Göre Kasabalar

Ülkemizde bir kasabada çalışan nüfusun ilgilendikleri sektörlere göre (primer sektör, sekonder sektör, tersiyer sektör), oransal dağılımı esas alınarak bu kasabalara üstlendikleri ekonomik fonksiyonlara göre adlar verilebilmektedir. Böylelikle kasabalardaki en etkin sektöre göre maden kasabası, tarım kasabası, balıkçı kasabası, hizmet kasabası, sanayi kasabası şeklinde adlandırılmaktadırlar. Aynı zamanda iki fonksiyonda dengeli olarak etkin olan kasabaların adları ise ikili fonksiyonla belirtilebilmektedir. Oranların yakınlıkları %53 - %47, %55 - %45, %60 - %40 vb. şeklinde ise kasabaların adları hizmet-tarım kasabası, sanayi-hizmet kasabası, tarım-hizmet kasabası vb. gibi ikili fonksiyonla olabilmektedir (Özçağlar, 2015, s. 137).

2.2.1.1.1.3. Yönetsel Fonksiyonlarına Göre Kasabalar

Yönetim organizasyonu içindeki fonksiyonlarına göre kasabalar:

-İl merkezi durumundaki kasabalar,

-İlçe merkezi durumundaki kasabalar,

-Belde statüsündeki kasabalar olarak sınıflandırılmaktadır (Özçağlar, 2015, s. 137).

2.2.1.1.2. Şehir

Farsça da büyük kent, belde anlamına gelen şehir kelimesinin tanımını yapmak şehirlerin boyut, görünüm ve fonksiyonlarının farklı olması ve şehre özgü olan bazı özellikleri artık kasabaların da taşıyor olması nedeniyle pek de kolay değildir. Fakat

coğrafyacılar, şehri bir bütün olarak ele alıp incelemektedirler. Şehirleri insan yapımı yaşama alanı olarak algılayıp fonksiyon ve formlarına göre tanımlama yaparlar. Bu bağlamda kırsallığın karşıtı olan şehir, toplu yerleşme şekline sahip, belirli büyüklükte ve çevresinin merkezi konumunda, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, bu üretimlerin çeşitli şekillerde denetlendiği, dağıtımın belirli kontroller altında yapıldığı, teknolojinin etkisi ile beraber belirli büyüklük ve yoğunluk düzeylerine ulaşmış yerleşme türü şeklinde tanımlanabilir (Uğur ve Aliağaoğlu, 2013, ss. 1-5).

Şehrin tanımlamasının yapılmasında, yerleşmenin nüfus miktarıyla, bu nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak fonksiyonların o yerleşmede bulunup bulunmadığı konusunun beraber değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir yerleşme eğer fonksiyonel ve yapısal anlamda gelişmemiş ise nüfusu ne kadar çok olursa olsun coğrafi anlamda şehir olarak sayılmaz. Sahip oldukları fonksiyonel ve yapısal özellikler sayesinde bünyesinde barındırdıkları insanların ihtiyaçlarının başka yerleşmelere bağlı kalmaksızın kolayca karşılamaları nedeniyle şehirleri kasabalardan ayırmak oldukça kolaydır. Bu bağlamda, genel anlamda şehirler "alt ve üst yapı bakımından fazlaca eksiği olmayan, bünyesinde barındırdığı insanların ihtiyaçlarını başka yerleşmelere fazlaca muhtaç olmadan karşılayabilecek yapısal ve fonksiyonel özelliklere sahip, 30.000 veya 50.000'in üzerinde nüfuslu ve belediye örgütlü yerleşmeler" olarak tanımlanabilir (Özçağlar, 2015, ss. 138-139).

2.2.1.1.2.1. Şehirleşmeyi Etkileyen Başlıca Faktörler

Şehirleşmeyi etkileyen pek çok faktör vardır. Fakat bu faktörlerden bazıları belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Bu faktörleri kısaca şu şekilde saymak mümkündür: Tarımda yaşanan gelişmeler (Bu gelişmeler şehirleşmenin en eski faktörüdür.), sanayileşme (Sanayileşme, bu nedenler arasında en önemli olanıdır. Çünkü sanayi faaliyetleri yüksek gelir sağlayıp, kır ile şehir arasındaki gelir farklılığına neden olarak şehirleşmeyi teşvik etmektedir.), ulaşımın gelişmesi, sosyal ve kültürel çekicilikler, eğitim seviyesinin yükselmesi, doğal nüfus artışı, algılama (İnsanlar şehir hayatını kırsal alanlara göre daha rahat algılamaktadır.), siyasi nedenler

(Şehirler, devletin koyduğu siyasi düzene bağlı olarak şekillenir ve gelişir. Bu konuya en güzel örnek Ankara'nın başkent olmasıdır.) (Uğur ve Aliağaoğlu, 2013, ss. 81-84).

2.2.1.1.2.2. Şehirlerin Özellikleri ve Diğer Yerleşmelerden Farkı

Bir yerleşmeyi diğer yerleşmelerden ayırt edebilmek ve şehir olup olmadığına karar verebilmek için bazı belirleyici unsurların ve özelliklerin o yerleşmede olup olmadığının incelenmesi gerekmekle birlikte bu unsurlar ve özellikler çoğaltılabilir (Özçağlar, 2015, ss. 139-140; Uğur ve Aliağaoğlu, 2013, s. 5).

- ✓ Şehirlerin nüfusu belirli bir sınırın üzerinde olmakla birlikte miktarı zamana ve mekâna bağlı olarak değişebilir.
- ✓ Farklı kural ve kurumlara sahip, çevresine çeşitli hizmetler sunan ve çevresiyle etkileşim halinde bulunan merkezi ve toplu yerleşmelerdir.
- ✓ Seçeneklerin bol ve fırsatların çok olduğu yerleşmeler olmakla birlikte, şehirler hayatın en karmaşık ve yoğun olduğu mekânlardır.
- ✓ Tüm şehirlerde belediye örgütü bulunur.
- ✓ Şehirlerdeki belediyelerin bünyesinde itfaiye, temizlik, zabıta teşkilatı gibi, bakım-onarım ve düzen sağlamakta görevli araç ve personel bulunmaktadır.
- ✓ Cadde ve sokak aydınlatmaları ve düzenlemeleri istisnalar dışında tam olarak yapılmıştır.
- ✓ Trafik ışıkları ve işaretleri gerekli yelere yerleştirilmiştir.
- ✓ Düzenli ve planlı bir şekilde yapılan ve kontrol edilen alt yapı hizmetleri vardır.
- ✓ Kasabalara göre çok daha fazla konut sayısı vardır ve konutların yerleşim alanı üzerindeki dağılımları belirli bir plana göre yapılmakta olup buna bağlı olarak düzenli bir yerleşim planı ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Aktif nüfusun büyük çoğunluğu tarım dışı faaliyetlerde çalışmakta ve buna bağlı olarak çeşitli fonksiyonlar ve farklı coğrafi görünümler ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Şehirlerde o alanda barınan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilecek sayı ve kapasitede sağlık, eğitim-öğretim ve kültürel tesisler bulunmaktadır.

- ✓ Sosyal tesislerin (eğlence yerleri, park ve bahçeler, spor tesisleri vb.) sayı ve kapasiteleri oldukça fazladır.
- ✓ Çok sayıda banka şubesi, sigorta acentesi veya şubesi bulunur.
- ✓ Yoğun bir işyeri bulunmaktadır. Bunla birlikte esnaf ve zanaatkâr sayısı oldukça fazla olup buna bağlı olarak aynı işi yapan kişilerin sayısı da fazla olduğu için bunlar aralarında birleşerek meslek birlikleri oluşturmaktadırlar.
- ✓ Şehirlerin büyük kısmı yönetsel merkez (il merkezi, ilçe merkezi), eğitim-kültür, endüstri, ticaret ve askeri organizasyon merkezi durumundadır. Bu durumda olan şehirlerde ise çok sayıda kamuya ve özel sektöre ait bina ve tesisler vardır (Özçağlar, 2015, ss. 139-140; Uğur ve Aliağaoğlu, 2013, s. 5).

2.2.1.1.3. Büyükşehir

Büyükşehir TDK'ya göre; "merkezî idarenin vali yönetimindeki şehirlerinden nüfus ve ticaret bakımından belli bir büyüklükte olanı, megakent, megapol" olarak tanımlanmıştır (https://sozluk.gov.tr/)

2.2.1.1.3.1. Türkiye'de Büyükşehir İle İlgili Tarihsel Süreç

"Ülkemizde belediyelerin yönetimine ilişkin hususlar 1982 Anayasa dönemine kadar, 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kan unu kapsamında düzenlenmiş ve belediyelerin büyüklüğüne göre farklı bir yönetim biçimi öngörülmemiştir.

İlk olarak 04 Aralık 1981 tarihinde kabul edilen 2561 sayılı Büyükşehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanmaları Hakkında Kanun ile Enerji, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon, ulaşım, toplu taşıma ve imar gibi temel belediye hizmetlerinin birbiriyle uyumlu ve bütünleştirici bir planlama içinde

yeterli ölçüde ve verimli bir biçimde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre belediye nüfusu 300.000' i aşan büyük şehirlerin çevresinde bulunan belediye ve köylerin ana belediyelere uzaklıkları, ana belediyelerin imkânları, hizmeti götürme ve birleştirme olanakları göz önünde tutulur hükmü getirilmiştir.

Büyükşehir Belediye yönetiminin hukuki altyapısı ilk olarak 1982 Anayasasının 127. maddesinin ikinci ve üçüncü fırkasındaki mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yeniden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir hükmü ile oluşturulmuştur. 1982 yılında çıkarılan 2680 sayılı yetki Kanununa istinaden 08.03.1984 tarihinde yayımlanan 195 sayılı Büyükşehirler Yönetim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir Belediyeleri kurulmuştur. 25 Mart 1984'te yapılan mahalli idare seçimleri ile bu illerdeki büyükşehir belediyeleri faaliyete başlamıştır.

Daha sonraki yıllarda 1968-1988 döneminde 1985 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre nüfusu 380.836-763.769 arasında değişen 5 il merkezinde Adana (1986), Bursa (1987), Konya (1987) ve Kayseri (1988)'de belediyeleri kuruldu.

- *Adana: 1986 Yılında / 3306 Sayılı Kanun*
- *Bursa: 1987 Yılında / 3391 Sayılı Kanun*
- *Gaziantep: 1987 Yılında / 3398 Sayılı Kanun*
- *Konya: 1987 Yılında / 3399 Sayılı Kanun*
- *Kayseri: 1988 Yılında / 3508 Sayılı Kanun*

Bu şehirlerin yerleşim alanları ile birlikte merkez ilçe alanları kendi içinde değişiklik sayılarda alt ilçelere (metropol ilçelere) bölünerek kaymakamlık teşkilatları ve büyükşehir ilçe belediyeleri kuruldu.

1993 yılına gelindiğinde 02.09.1993 tarih ve 504 sayılı kanun hükmünde kararname ile Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun'da büyük şehir belediyesi kuruldu. Ancak bu illerin merkez ilçelerinde alt bölümleme yapılmadı. Yani şehir içindeki semtlerde belediye kurulurken kaymakamlık teşkilatı kurulmadı. 1993 yılında Malatya ve Şanlıurfa'nın nüfusu Erzurum ve İzmit'in nüfusundan fazla olduğu halde Malatya ve Şanlıurfa'da büyükşehir belediyesi kurulmamış olması politik nedenlere bağlanabilir.

1999 Marmara depremi sonrasında 2000 yılında bu yedi büyükşehre Adapazarı eklendi. 06 Mart 2000 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 593 sayılı kanun hükmünde kararname ile Adapazarı Belediyesi Büyükşehir Belediyesi haline getirildi. Sakarya ilinin Merkez İlçesi konumunda olan Adapazarı ilçesi ile Ferizli ve Söğütlü ilçelerini kapsayan büyükşehir belediyesinin adı Adapazarı Büyükşehir Belediyesi olarak belirlendi. Fakat Adapazarı Büyükşehir Belediyesi ile Merkez İlçe konumundaki Adapazarı İlçe belediyesi aynı adı taşıdıkları için karışıklığa yol açtı. 5747 sayılı kanun ile Adapazarı Büyükşehir Belediyesi"nin adı Sakarya ilinden dolayı Sakarya Büyükşehir Belediyesi olarak değiştirildi. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Adapazarı Merkez nüfusu 158.474, Sakarya Büyükşehir nüfusu ise 303.989 idi.

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Kanun'un geçici ikinci maddesine göre büyükşehir belediye sınırlarında düzenleme yapıldı. Buna göre İstanbul ve Kocaeli illerinde, büyükşehir belediye sınırları, mülki idare sınırları ile çalıştırılarak yönetsel alanları tümüyle büyükşehir belediyesinin hizmet alanı haline getirildi. Diğer büyükşehir belediyeli 14 il merkezinde, mevcut

valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla nüfusu 1.000.000'dan az olan Adapazarı, Erzurum, Samsun, Eskişehir, Kayseri, Mersin, Diyarbakır, Antalya, Konya ve Gaziantep'te 20 km yarıçaplı daire; nüfusu 1.000.000 ile 2.000.000 arasında olan Adana ve Bursa'da 30 km yarıçaplı daire; Nüfusu 2.000.000'dan fazla olan İzmir ve Ankara'da 50 km yarıçaplı daire büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturdu. Belirlenen daireler içinde kalan köyler mahalleye dönüştürülüp bağlı oldukları ilçelerin belediyesine bağlanmış; büyükşehir belediye sınırları içindeki belde belediyelerine ilk kademe belediyesi unvanı verilmiştir.

5216 sayılı kanuna göre bir il merkezi konumundaki bir şehirde büyükşehir belediyesi kurulması için şehrin belediye sınırları içinde en az 3 ilçe belediyesine veya ilk kademe belediyesine sahip olması ve belediye sınırları içerisinde nüfusunun 750.000'in üzerinde olması gerekiyordu.

Mevcut belediye sınırları içindeki nüfus 750.000'in biraz altında ise belediye sınırlarına 10 km. uzaklıkta bulunan komşu yerleşim birimlerine nüfuslarının katılımıyla (son nüfus sayımına göre) toplam nüfusu 750.000'in üzerine çıkmış olan il merkezi konumundaki şehirlere de büyükşehir belediyesi kurulabilmekteydi.

Büyükşehir statüsündeki il merkezlerinin içinde yer aldıkları merkez ilçelerde büyükşehir belediye sınırlarının daire ile belirlenmesi merkez ilçe kavramını ortadan kaldırdı. Çünkü 20-30-50 kilometre yarıçaplı daireler eski merkez ilçe sınırlarının oldukça uzağına taşımakta; büyük şehir olarak nitelendirilen yerleşim alanlarının çok uzağında müstakil bir şehir veya kasaba niteliği taşıyan ilçe merkezlerini ve onların yönettikleri yönetsel alanların tamamını veya bir kısmını içine almaktaydı. Böyle olunca gerçek anlamda merkez ilçe sınırlarının tespitinde belirsizlikler ortaya çıktı.

1993 ve sonrasında kurulan sekiz büyük şehrin (Antalya, Diyarbakır, Eskişehir Erzurum, Mersin, İzmit, Samsun, Adapazarı) sınırları içindeki semtlerde ilçe örgütü kurulmamıştır. 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 sayılı kanun ile sekiz büyükşehirde ilçe örgütü kurularak, ilk (alt) kademe belediyeleri ilçe belediyelerine dönüştürülmüş oldu. Aynı yasa ile ayrıca çeşitli büyükşehirlerde yeni ilçe belediyeleri de kuruldu. Gerek dönüştürülen ve gerekse yeni kurulan ilçe belediyelerinin sayısı 43 olmuştur. Bu arada büyükşehir ilçeleri içindeki belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürüldü. Ayrıca büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan bucaklar da kaldırıldı. İşlevleri olmayan bucakların büyükşehir belediyelerinin yöneten alanlarıyla sınırlı tutularak illerin tümünde kaldırılmamış olması yönetsel bölünüşün bütünlüğünü bozdu.

2009 ile itibariyle 16 büyükşehir belediyesinin sınırları içerisinde 143 metropol ilçe bulunmaktaydı. En fazla metropoliten ilçesi olan büyükşehir 39 ilçe ile İstanbul'du. İstanbul'u 21 ilçe ile İzmir, 16 ilçe ile Ankara, 12 ilçe ile Kocaeli ve 10 ilçe ile Sakarya izlemekteydi. Diğer büyükşehirlerin metropoliten ilçe sayısı ise şöyle idi: Bursa 7; Adana, Antalya ve Kayseri 5; Diyarbakır, Mersin ve Samsun 4; Erzurum, Gaziantep ve Konya 3; Eskişehir 2.

2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesi kurulacak il merkezi konumundaki bir şehirdeki nüfusun 750.000 ve üzeri olması koşulu ilin tüm yönetsel alanındaki nüfusu kapsayacak şekilde değiştirilmiştir. TÜİK-ADNKS 2011 nüfus verilerine göre önce il toplam nüfusu 750.000 ve üzerinde olan 13 ilde Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Trabzon, Şanlıurfa ve Van'da; 2011 yılı il toplam nüfusu 750.000'den az olduğu için ilk etapta listeye giremeyen Ordu'da 2012-2013 Nüfus artışı dikkate alınarak 14 03 2013 tarihinde kabul edilen 6447 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesi

kuruldu. Bu gelişme ile birlikte Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri il sayısı 30'a yükseldi. Önümüzdeki yıllarda büyükşehir belediyesi kurulacak iller Afyonkarahisar (707.123), Sivas (623.824) ve Zonguldak (601.567)'tır.

6360 sayılı yasa hükümlerine göre İstanbul ve Kocaeli illeri dışındaki 14 ilde uygulanan 20-30-50 kilometre yarıçaplı daireler kaldırıldı. Daha önce İstanbul ve Kocaeli ilinde uygulanan il bütünü modeli 28 ilde uygulamaya konularak il mülki idare sınırları içinde kalan yönetsel alanlar aynı zamanda büyükşehir belediyelerinin yönetsel alanı haline getirildi. Bu illerdeki il özel idareleri kaldırılarak görev ve yetkileri büyükşehir belediyelerine devredildi. Daire dışında kalan köyler ve beldeler mahalleye dönüştürülerek yönetsel yönden bağlı oldukları ilçelerin belediyelerine bağlandılar. Ayrıca bu kanunlar nüfusları 2000'in altında inen Türkiye genelindeki 966 belde statüsündeki yerleşmenim belediyeleri kaldırılarak yönetsel yönden köye dönüştürüldü (Özçağlar, 2015, ss. 87-93)."

3030 sayılı kanunla 1984 yılında ilk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı yasa ile İstanbul ve Kocaeli illerinde belediye sınırları il mülki sınırları ile çakıştırılmış, diğer 14 ilde ise nüfus miktarlarına göre valilik binası esas alınarak 20, 30 ve 50 kilometrelik yarıçap içerisinde kalan alanlar büyükşehir belediyelerinin hizmet alanlarını oluşturmuştur. Ankara'da kentin yönetsel alanı gerçek kent sınırlarına denk gelirken yasa sonrası büyükşehir belediyesi 50 kilometre kare yarıçaplı daire içerisindeki kır ve kent ayırt etmeksizin tüm alanı içine almıştır. Bu durum sonucunda köyler kentin mahallesi durumuna gelmiştir. 6360 sayılı kanun sonrası kentin kilometrelerce uzaklığında bulunan köyler, nitelik bakımından mahalle olmamalarına karşın mahalle statüsü almıştır. Bu durum kentlere yakın olan köyleri etkilemesinin yanı sıra kentsel alandan uzak olan kırsal yerleşmeler içinde bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Bu kırsal yerleşmeler kentlere özgü statülerle anılmalarına karşın yapılan ekonomik faaliyetler

kıra özgü faaliyetler değildir. Ayrıca kentlerin sağladığı olanaklardan yeteri kadar yararlanamamakla beraber kentlere özgü alanlarla aynı yükümlülüğü paylaşmaktadırlar. Kentlere yakın olan kırsal alanlar kentlerin içine daha çabuk girip kentsel özellikler kazanabilirken bu durum kent alanlarından uzakta bulunan kır yerleşmeleri için o kadar da mümkün görünmemektedir. Yine o alanlarda yaşayan kişilerin yaşadıkları yerin kentsel özellik kazanmasını isteyip istememeleri de bir diğer önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayar ve Karabacak, 2020, ss. 88-89). Kırsal alanlar kentlerden çok farklı özellik ve görünüme sahip alanlardır. Bu nedenle kırsal alanlarda kentsel alanlardan farklı potansiyel ve sorunlar görülmektedir. Buna bağlı olarak kırsal alanların planlama sisteminin o alanlara özgü olarak yapılmasının daha yerinde olacağı görülmektedir (Kut Görgün ve Yörür, 2017, s. 13).

2.2.1.1.3.2. 6360 Sayılı Kanun

28489 sayılı resmî gazetede yayınlanan 6360 sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 06.12.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir (https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360). Bu kanun Türk idare sisteminde bazı köklü değişiklikler öngörmektedir (Mutlu, 2013, s. 8).

6360 sayılı Kanun'un getirdiği değişikliklere bakılırsa;

> *"• 14 il belediyesi, büyükşehir belediyesi yapılmış,*
>
> *• Sayısı otuza çıkan büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıyla örtüştürülmüş; büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe mülki sınırlarla çakıştırılmış,*
>
> *• Nüfusu 2.000'in altında olan 559 belediye, köye dönüştürülmüş,*
>
> *• 5747 sayılı Kanun'dan itibaren iki kademeli (büyükşehir ve ilçe belediyesi) olarak kurulan ve işleyen mevcut büyükşehir belediyesi*

modelinde, 2.000 nüfus şartına bağlı kalmaksızın, bu ikili modelden dolayı yeni büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan 1.076 belde belediyesi ile 16.500 köy tüzel kişiliğini kaybetmiş ve mahalleye dönüşmüştür,

• Büyükşehir belediyesi olmak için gerekli olan koşul, belediye nüfusunun 750.000'i aşması yerine, il nüfusunun 750.000'in üzerinde olması biçiminde değiştirilmiş,

• Yeni büyükşehir belediyesi olan 14 ilde, büyükşehir belediyesi kapsamında 25 yeni ilçe kurulmuş ve bağlılık değişiklikleri yapılmış, toplam BŞB ilçe belediyesi sayısı 143'ten 519'a çıkmıştır,

• BŞB ilçe belediyesi olma nüfus ölçütü 50.000'den 20.000'e çekilmiştir.

• Diğer tüm 'katma' süreçlerinde olduğu gibi kapatılarak mahalleye dönüştürülen belediye ve köylere ilişkin devir, tasfiye ve paylaştırma komisyonları öngörülmüş,

• Otuz büyükşehir belediyesinde il özel idareleri kaldırılmış,

• Kaldırılan il özel idarelerinin yerine bu illerde, valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur (Zengin, 2014, ss. 102-103)."

Kanun ile birlikte pek çok önemli değişiklik yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de kanunun üçüncü maddesi gereğince il sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, köylerin mahalle olarak, belediyelerin ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmasıdır. Bu kanun öncesi 2013 yılına kadar birbirine yakın olarak değişim gösteren köy sayısı, Aralık 2012'de çıkarılan Büyükşehir Belediye Kanunu sonrasında yarıya yakın bir düşüş göstermiştir. Bu kanun ile birlikte 14 ilde Büyükşehir Belediyesi kurulmuş (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van); Büyükşehir Belediye sınırları il sınırları ile birleştirerek tüm il, Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisine alınmıştır. Bu kanun sonrası yukarıda belirtilen illerde bulunan tüm köyler idari olarak

mahalleye dönüşmüş ve ülkemizdeki köy sayısında olabildiğince fazla bir azalma olmuştur. Fakat bir yerleşmenin kır ya da kent yerleşmesi olmasını sağlayan şey yerleşmelerin sahip oldukları fonksiyonlardır. Bir yerleşmeye kanun ile birlikte farklı bir statü kazandırılsa dahi eğer o yerleşmede kırsal faaliyetler yapılıyor ise kanundan sonra da bu faaliyetler sürdürülmeye devam edilecektir. Dolayısıyla bir yerleşme yalnızca kendi içerisinde sürdürdüğü fonksiyonların değişmesi ile ya da çevresel faktörlere bağlı olarak değişim yaşayabilir. Bu nedenle kanunun bu şekilde bir değişim yapması bilimsellikten uzak kalmaktadır (Taş, 2016, s. 295).

2.2.2. Kent İçi İkametgâh Hareketliliği (Kent İçi Hareketlilik)

Hane halkının herhangi bir nedenle kısa mesafede, hâlihazırda ikamet ettiği alana yakın bir kentsel alana, herhangi bir nedenle göç etmesi durumuna, kısaca göçün yerel düzeyde yer değiştirmesine kent içi hareketlilik ya da ikametgâh hareketliliği denilir. Bu şekilde yapılan hareketlerde kişiler iş değiştirmek ya da akraba ilişkilerinden uzak kalmak zorunda kalmazlar. Bu nedenle kent içi hareketliliğin diğer hareket tiplerine göre daha fazla olduğu söylenebilir. Bu tipteki hareketlerde kentler fiziksel açıdan genişleyerek, kentlerin şekillenmesinde önemli rol oynar (Kalelioğlu, 2013, s. 45).

Kişilerin ikametgâh hareketliliği yapmasının iki ana nedeninin olduğu söylenebilir bunlardan ilki denge yaklaşımındır. Bu yaklaşıma göre kişiler oturdukları konut ve çevresinden oluşan ikametgâh demetinden faydalanma ve çalıştığı işi göz önünde bulundurarak diğer ikametgâh demetleri ile karşılaştırmasını içeren yaklaşımdır. İkincisi ise kişinin oturduğu konut ve konut çevresinden memnun olmaması sonucu ortaya çıkan memnuniyetsizlik yaklaşımıdır. Bu gibi durumlarda kişi başka bir alana taşınmak için arayış içerisine girmektedir (Özgür, 2009, s. 112).

2.2.2.1. İkametgâh Demeti

Eğer bir kişi hareketliliğe karar vermişse taşınma kararını ve yer seçimini, konutla ilgili unsurlar, ikametgâh çevresi, hizmet ve olanaklara erişim, iş ve ekonomiye ilişkin olanaklar ve sosyal ağlardan oluşan ikametgâh demeti (Şekil 2.6) doğrultusunda yapar. Hane halkının aradığı ve bir arada bulmaya çalıştığı bu ikametgâh demeti kişilerin geçmişi, ekonomik durumu, akraba bağları vb. gibi konular tarafından sınırlanır ve şekillenir (Özgür, 2009, s. 116).

Özellikle metropol alanlarda hane halkının aradığı ikametgâh demetini bir arada bulmak kişilerin ekonomik durumuyla daha fazla ilişkilidir. Metropol alanların diğer alanlara oranla tüm hizmet ve olanaklarının daha fazla gelişmiş olması hane halkının isteklerini aynı anda bulma fırsatı sağlamaktadır. Metropol alanlar bireylerin istediği gibi bir konut, çevre ve hizmete daha kolay şekilde ulaşabilme imkânı tanır. Fakat bireyler ekonomik durumları ölçüsünde bu sunulan fırsatlardan yararlanabilmektedir. Çünkü konut ve çevreye bağlı olarak kalitenin artması aynı oranda alanlarda bulunun konutların da fiyatlarının artması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan metropol alanlarda iş imkânın fazla olması bireyleri bu alanlara çekerek işle ilgili olanaklara yakın olma isteğine bağlı olarak kişilerin bu alanları tercih etmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Her açıdan bakıldığında metropol alanlar diğer alanlara oranla çoğu bireyin istediği ikametgâh demetini içinde barındırarak çoğu nüfusu kendine çekmektedir. Bu durum ise metropol alanlarda hareketliliğin daha fazla olmasına neden olmaktadır. Bu hareketlilik metropol olmayan alanlarda bulunan kişileri kendine çekmesi şeklinde gerçekleşirken aynı zamanda metropol ilçeler arasında da hareketlilik söz konusu olmaktadır. Bunun sonucunda kişilerin çoğunluğunun istediği ikametgâh demetinin bir arada bulunması durumunda nüfus kümelenmesi söz konusu olmakta buna bağlı olarak diğer alanlarda nüfus seyrelmesi görülmektedir.

Şekil 2.6: İkametgâh Demeti Bileşenleri

Kaynak: Özgür, 2009

2.2.2.1.1. Konut ve Konut Unsurları

Konut sadece bir barınak değildir. Aynı zamanda, sahibine refah sağlayabilmekte ve sahibinin toplumdaki yerini ve statüsünü de belirtmektedir. Konut ekonomik ve estetik değerlerle bağlantılı bir şekilde kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Kellekci ve Berköz, 2006, s. 168).

En temel ihtiyaçlardan biri olan barınma ihtiyacı konut tarafından karşılanırken aynı zamanda insanların dış dünyadan soyutlanarak özel ve mahrem eylemlerini gerçekleştirdiği mekândır. Aynı zamanda güvenlik ve yatırım açısından da önem taşımaktadır. Barınma ihtiyacının yeterli düzeyde sağlanamadığı toplumlarda toplumsal güvenlik ve huzurun sağlanması zorlaşmaktadır. (Kalelioğlu, 2013, ss. 58-59). İkametgâh demetinin en önemli bileşeni konuta ilişkin unsurlardır. Çünkü oturulan evin, binanın ve çevresinin özellikleri memnuiyet ya da memnuniyetsizliğin temelini oluşturur (Özgür, 2009, s. 118).

Konut özelliklerinin yeterliliği, kişiden kişiye değişmektedir. Bir evde oturan kişi sayısı, ekonomik durum, adet ve gelenek vb. durumlara göre istenilen oda sayısı (konut unsurları içerisinde en önemli özellik kabul edilebilir) değişiklik göstermektedir. İki kişilik bir aileye az sayıda oda yeterli olmakta iken çocuk olması durumunda çocuk için hariçten başka bir odaya ihtiyaç duyulur ya da gelenek veya maddi duruma bağlı olarak evde tek bir çift yaşıyorsa az sayıda oda yeterli olabiliyorken birden fazla aile yaşıyorsa aynı oranda oda sayısı ihtiyacı da artmaktadır (Özgür, 2009, s. 119). Memnuniyette bir başka önemli durum ise oturulan ev ya da binanın sağlam olması ve bakımlı olması, altyapı yeterliliği, ışık ve hava alma durumu, ısınma koşulları, asansör, otopark, bahçe vb. gibi evin ve binanın konforunun ön planda olduğu konut unsurlarıdır (Dübüş Koç, 2012, s. 31; Özgür, 2009).

Konutun tipi, büyüklüğü, oda sayısı, konutun bulunduğu kat, alt yapı vb. gibi özellikler konut ile ilgili memnuniyeti etkileyen faktörlerdir. Bir de memnuniyette kişi ile ilgili faktörler vardır. Kişinin yaşam tarzı, konutun sahibi olup olmaması, daha önce yaşadığı konut tipi, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir durumu, mesleği ve hane halkının büyüklüğü kişi ile ilgili memnuniyeti etkileyen faktörlerdir (Kellekci ve Berköz, 2006, s. 171). Bir kişinin yaşadığı konutun sahibi olması bağlılığı yüksek derecede artırır. Ev sahibi olan kişiler, kiracılara göre şehir içinde daha az hareketlilik yaparlar. Ancak kiracılarda ise evin tahliyesi, ev sahibinin kirayı fazla artırması ya da o alanda kiraların yüksek oluşu gibi nedenler memnuniyetsizliği artırır ve hareketliliğe neden olur (Dübüş Koç, 2012, s. 34).

Aynı zamanda kırdaki konutlarla kentlerdeki konutlar da aynı özellik ve işleve sahip değildir. Sanayinin gelişmesi ile birlikte ihtiyaç duyulan işgücünün kırlardan kentlere gelip yerleşmesi sonucu kentlerde konut ihtiyacı ortaya çıkmıştır. O dönem işçiler fabrikaların yanlarında yapılmış sağlıksız konutlarda barınmak zorunda kalmışlardır. Giderek bu sağlıksız konutlar kentlerde artmaya başlamıştır. Kişiler buna çözüm olarak bir evde birden fazla aile kalmaya başlamışlar ya da yaşadıkları konutları kendileri yapmışlardır. Kentlerdeki bu sorunların artması üzerine çözüm yolları aranmaya başlamış ve konutlar şekillenmiş ve çeşitlenmiştir. Kent planlaması ile

sağlıklı konutlar üretilerek, dengeli dağıtım sağlanmaya çalışılmıştır (Şiriner Önver, 2016, ss. 30-31).

Konutlar yapım ve kullanım aşamasında düzenli bir şeklide yapılıp kullanılmazsa kentlerde bazı problemler oluşturmaktadır. Bu problemler konutların niteliklerine göre değişmektedir. Bunlardan ilki gecekondulaşma ve kaçak yapılaşma, ikincisi apartmanlaşma ve yoğun-yüksek yapılaşma sonucunda ortaya çıkan yeşil alan ve alt yapı yetersizliği ile konut açığı ve gecekondulaşmaya karşı yapılan toplu konutların yapılışlarından ve yapı tarzlarından kaynaklanan sorunlardır. Son olarak müstakil/bahçeli konutların konfor bakımından yetersiz olması ve bunların giderek azalması söylenebilir. Yapılan konutların sağlamlığı, genişliği, rahatlığı, konforu ve bağımsızlığı binaların türüne bağlıdır (Balcı, ty., ss. 302-303).

Türkiye'de yaşanan kentleşmenin getirdiği hızlı toplumsal değişme sonucu aile yapısı, çalışan kadın, eğitilen birey sayısı ve buna benzer sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlar değişmiş, bu bağlı olarak da hane halkının bir evde toplu olarak yaşama durumları değişerek çekirdek aile şeklinde ya da tek başına yaşama eğilimi artmıştır. Bu durum da konut ihtiyacını artırmıştır (Güremen, 2016, s. 26).

Konut çevresiyle, yapımıyla ve konumuyla her zaman önem arz etmiştir. Bu açıdan kentlerin planlı gelişmesi amacıyla üretilen toplu konutlar büyük kentlerde yığılma haline geçişin önlenmesinde, nüfusun dengeli dağılımının sağlanmasında, bölgeler arası dengesizliğin ve açık alanların yok olmasının giderilmesinde önemlidir. Toplu konutlar kullanıcıların konut ve çevresel kalite memnuniyetlerini en üst düzeyde sağlayacak sosyal ve teknik donatım tesislerini bünyelerinde barındırmaları, kentteki diğer fonksiyon alanları ve sosyal-teknik altyapı ile güçlü şekilde bütünleşme sağlandığı takdirde sağlıklı bir kentleşmeye yardımcı olmaktadırlar (Kellekci ve Berköz, 2006, s. 168).

2.2.2.1.2. İkametgâh Çevresi

Hem konutu hem de komşuluğu ve toplumsal çevreyi içeren bir kavram olan konut çevresi, kişinin çevresi ile sosyal ve fiziksel ilişkisi olarak tanımlanabilir. Konut çevresi temel yaşam bölgesidir ve birey, hane halkı ve toplumun genel sağlığı, mutluluğu ve refahı açısından önem taşımaktadır (Kellekci ve Berköz, 2006, s. 168).

Konut sadece iç özelliklerinin oturan kişiye uygun olması dışında, çevresinin de kişinin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olması önemlidir. Kişiler konutu sadece iç özelliklerine bakarak değil çevresi ile bir bütün halinde değerlendirmektedir. Konutun tercih edilmesinde konutun bulunduğu konum, manzarası, ferahlığı, tesisleri, cadde ve sokaklarının yanı sıra kişinin çevresinde yaşayacak olan diğer bireylerin gelir ve statüsü, kültürel değerleri ve yaşam tarzları da önem arz etmektedir (Kalelioğlu, 2013, s. 60).

İkametgâh (konut) çevresi (residential environment), tüm yaştaki insanların temel yaşam kalitesi unsurudur. Kişilerin o alana uyum süreçlerinde en önemli unsur kişilerin beklentilerini karşılayabilen bir alan olmasıdır. Kişiler her zaman temiz, sakin, görüntüsü hoş ve temiz, güvenlik sorunu yaşamayacağını düşündükleri, özel yaşama saygılı ve güven uyandıran komşuların olduğu alanlara taşınmak isterler. O nedenle konutun çevresi çoğu ikametgâh hareketliliğinde ilk seçim yapılacak unsur olarak düşünülebilir (Kalelioğlu, 2013, s. 61; Özgür, 2009, s. 116).

2.2.2.1.3. Sosyal Ağlar (İlişkiler)

Kişiler taşınacakları yeri seçerken, kendilerini yabancı hissetmemek adına şartlar el verdiği müddetçe ve büyük çoğunlukla aile, arkadaş, dinsel, etnik ve ırksal topluluklarının yakın olduğu yerleri tercih ederler. Bu nedenle sosyal ağlar ikametgâh

çevresine adapte olma sürecinde önemli bir etken olduğu için etkin bir ikametgâh demeti bileşenidir (Kalelioğlu, 2013, s. 63).

> *"Bir yere alışık olmayı (semtin bilinirliği), ikametgâh demeti oluşturma düşüncesinden ayrı tutmak olanaksızdır. Belirli bir semtte akraba, arkadaş, hemşeri ve aynı etnik kökenden insanların; bunun yanı sıra bireylerin işyerinin, üye oldukları derneklerin, birliklerin, kulüplerin ve hatta bireylerin devam ettikleri okul topluluklarının bulunması, bu semt veya mahalle hakkında bilgi sahibi olmayı kolaylaştırır. Bireyler arasındaki sosyal bağlar, bireylerin yakın kişisel ağında yer alan akraba, arkadaş, komşu ve iş arkadaşları arasındaki yakın ilişkilerle gelişir. Burada fiziksel yakınlık sosyal mesafenin bir fonksiyonudur. Belirli özellikleri bakımından hane halkının dahil olduğu sosyal gruplar, sosyal mesafenin dolayısıyla konut çevresinin yakın olduğu kent bölgelerinde kümelenme eğilimindedirler (Knock ve Pinch, 2000: 160; akt. Kalelioğlu, 2013, s. 64)."*

Sosyal ilişkiler kapsamında aile, akraba ve arkadaş oturulan yerde ikametgâh memnuniyetini artırırken, bir yandan da ikametgâh çevresindeki olumsuz fiziksel koşulları dengeler. Böylece kişilerin oturdukları mahalleye ya da alana bağlılıkları artar (Kalelioğlu ve Özgür, 2013, s. 154). Bireyler çoğunlukla ailelerine güçlü bir şekilde bağlıdır ve bu bağlılık ailelere yakın yere oturma isteği şeklinde kendini göstermektedir. Kişilerin çevresinde aile, arkadaş ya da akraba istemelerinin temel sebeplerinin arasında aileye bağlılık, yardımlaşma, çocuk bakımı vb. gibi konular vardır. Arkadaşlık ve komşuluk bağları içerisinde elde edilen yatırımlar ise daha yoğun şekilde gözlemlenir. Bu yatırımlar başka bir alana taşınıldığında çoğunlukla yok olduğu için kişiler yeni bir yere taşınmaya çekinmektedir (Dübüş Koç, 2012, s. 34). Kişiler her zaman çeşitli konularda çevresi tarafından desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç ise çevresindeki kişinin akraba, arkadaş ve komşu olmasına göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle kişiler çevresinde sürekli bir akraba, arkadaş ve komşuya ihtiyaç duymaktadır. Bunlar arasında akrabalık bağının ihtiyaçtan ziyade bağlılık ve

sevgi olarak karşımıza çıkmasının yanı sıra akrabalık bağı sonradan elde edilemez. Fakat kişiler taşındıkları yerde yeni arkadaş ve komşu edinebilir. Yine de taşınma söz konusu olduğunda bireylerin çekindikleri konulardan biri de komşuluk bağı olmaktadır. Kişilerin komşuluk bağından çekinmelerinin nedeni ise komşulara ister istemez olan yakınlık ve çocuklarının çevresini oluşturması olmaktadır.

2.2.2.1.4. İş ve Gelir Fırsatları

Bireyin geliri onun yaşamını şekillendirmesinde en önemli etkendir. Gelir, hane halkının satın alma gücünü ve gelişme düzeyini göstermesi açısından önemli bir etkendir (Kalelioğlu ve Özgür, 2013, s. 155).

İkametgâh demeti açısından bir diğer önemli unsur iş ve gelir fırsatlarıdır. Bu konu da ise iş yerine yakınlık en önemeli etkeni oluşturmaktadır. Kent içi yolcularının büyük çoğunluğunu, işe gitmek için yolculuk yapan kişiler oluşturmaktadır. Bu nedenle bireyler araç sahibi olsun olmasın (Araç sahibi olmamaları durumunda gidilen yol mesafesi, süresi ve ücreti artmakta olup bireylerin hareketlilik isteği mesafe, süre ve ücret düzeyinde artmaktadır.) çalıştıkları yerlere yakın olan alanlarda ikamet etmek isterler. Özellikle kiracı durumunda oturan insanların öncelikli tercihlerinden biri de iş yerine olan yakınlık olmaktadır. Özellikle günümüz iş alanlarının merkezden uzak alanlara yapılması durumu, ikametgâh seçiminde, iş yerinin konumuna göre tercih yapılmasının önemini artırmıştır (Kalelioğlu, 2013, ss. 65-66).

2.2.2.1.5. Hizmet ve Olanaklara Erişim

Bir diğer önemli ikametgâh demeti bileşeni hizmet ve olanaklara erişimdir. İş yerlerine, aile, akraba ve arkadaşlara, kentin sunduğu hastane, karakol, okul gibi kurumlara, spor tesislerine, kültürel ve rekreasyonel faaliyet alanlarına, alışveriş merkezlerine, toplu taşıma olanaklarına, anayollara vb. gibi yerlere yakınlık ikametgâh

seçiminde ve memnuniyetinde önem arz etmektedir. Özellikle kirada oturan ya da düşük gelirli olan insanlar ve araç sahibi olmayan kişiler açısından bu durum daha da fazla önem arz eder. Çünkü bu alanlara uzaklaştıkça erişim olanağı, yüksek gelirli ve araç sahibi olan kişilere göre daha fazla zorlaşır. Bu konular göz önüne alındığında hizmet ve olanaklara erişimin ikametgâh seçimi ve memnuniyetindeki önemi daha fazla anlaşılmaktadır (Özgür, 2009; Kalelioğlu, 2013, ss. 64-65).

2.2.2.2. İkametgâh Memnuniyeti / Memnuniyetsizliği

Bireylerin ikametgâh memnuniyeti oturdukları konut ve çevresinden yani ikametgâh demetinden bir bütün olarak memnun olmasını ifade eder. Konut ve çevresinde, çevre sadece konut alanı, komşuluktan ibaret olan dar kapsamlı fiziksel alanı değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik kuruluşlarla da ilgilidir. İkametgâh demeti konut unsurları, ikametgâh çevresi, sosyal ilişkiler, iş ve gelir fırsatları ve hizmet ve olanaklara erişimin tamamını kapsamaktadır. Bu nedenle bireyin ikametgâh demeti, ikametgâh seyrini belirlemesinin yanı sıra, ikamet ettiği yerden memnun kalmasını ya da memnun olduğu için hiç hareketliliğe katılamamasını etkiler durumdadır. Birey eğer ikametgâh demeti bileşenlerinin hepsinden ya da büyük çoğunluğundan memnun ise ikametgâh hareketliliği yapmaz. Memnun olmaması durumunda hareketliliğe katılır ki, yeni ikamet ettiği yerden memnun kalmaması durumunda ise bu hareketlilik devam edebilir. Dolayısıyla hane halkının ya da bireyin konut ve çevresinden memnun olması durumu kent içi hareketlilikte oldukça önemlidir (Kellekci ve Berköz, 2006, s. 117).

İkametgâh memnuniyeti durumu her birey için aynı değildir. Bazı bireyler ya da hane halkı için bir konut veya çevresi ideal olurken bir başka birey aynı konut veya çevresinden memnun kalmaz. Bu durumu etkileyen sebeplerin başında, gelir durumu, demografik nitelikleri ve yine sosyal ağlar, ihtiyaç ve özlemler gelmektedir. Bir hane halkının gelir durumuna göre yaşanılan konuttan çok memnun kalınırken başka bir hane halkının gelir durumuna göre aynı konut yetersiz kalabilmektedir. Yine sosyal ilişkilere olan yakınlık herkese göre farklılık gösterir. Hane halkı konut ve çevresinden

çok memnun iken çevrenin değişikliğe uğraması ya da hane halkının içerisinde maddi ya da manevi değişikliklerin yaşanması gibi durumlarda ise memnuniyet algısı zamanla değişerek artık oturulan yerden memnun kalınmayabilir. Fakat memnuniyet algısı kişiden kişiye, toplumdan topluma değişiklik gösterirken memnuniyetsizlik durumu ise daha çok herkesçe kabul edilen değişkenlerce etkilenmektedir (Özgür, 2009, s. 117).

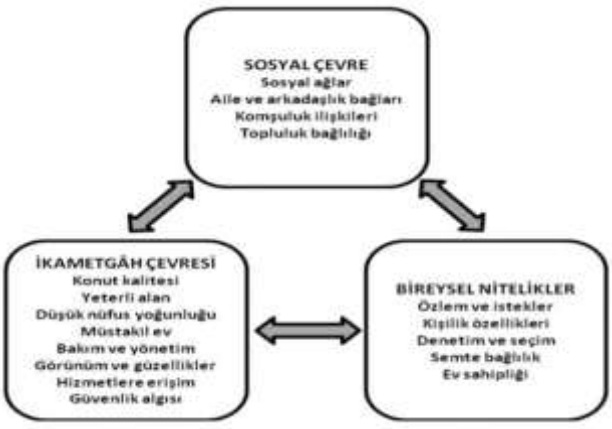
Kişilerde memnuniyetsizlik seçimini yani kişiden kişiye değişen memnuniyet durumlarını temelde cinsiyet, yaş ve eğitim durumu belirler. Kişiler bu durumlara bağlı olarak daha iyi bir yerde yaşamak ya da çalışmak isterler. Aynı zamanda okunan okula yakınlık, arkadaş ve akraba çevresine yakınlıkta cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre değişebilir. Ekonomik durum ise en başta yer alan belirleyicilerden biri olmaktadır. Çünkü ekonomik durumun el verdiği müddetçe kişiler daha iyi bir yer seçebilir ya da ekonomik durum el vermez ise her ne kadar memnun olunmasa bile ikamet ettikleri yeri değiştiremezler. Konuttan memnun olunmasa bile başka bir konuta taşınamaz ya da yakın çevre de muhtemelen maddi durumunun el verdiği hemen hemen aynı özelliklere sahip başka bir konuta taşınabilir. Bu nedenle ekonomik durum memnuniyetsizlikte ilk sırada yer almasa bile hareketlilik söz konusu olduğunda en önemli etken olmaktadır. Memnuniyet olgusunda bir diğer durum ise maddi durumun dışında kalan manevi konulardır. Bunların başında bireyin yakın olmak istediği kişiler, kendini güvende hissetmesi, kendini yaşadığı yerde huzurlu ve mutlu hissetmesi gibi konular gelir. Birey kendini güvende hissetmezse, yaşadığı yerde huzurlu ve mutlu olmazsa ya da başka kişilere özlem duyuyor ve onlara yakın olmak istiyorsa yine bir memnuniyetsizlik söz konusu olur ve diğer koşullar el verdiği müddetçe çoğu zaman hareketlilik ile sonuçlanır. Bu durumda yine bir konuda maddiyata bağlanır ve eğer ekonomik durumlar el vermez ise birey her ne kadar kendini güvende hissetmese ya da huzurlu ve mutlu olmasa bile yer değiştiremeyebilir. Bazen de ikamet edilen yer her şeyi ile çok iyi durumda olmasına rağmen, bireyin ekonomik durumu çok iyi olduğu için onun hayat standartlarının altında kalır ve daha iyi standartlarda yaşayacağı bir alanda ikamet etmek ister. Bunlar dışında ise felaket, kaza, tahliye edilme, imar çalışmaları ve kentsel projeler gibi nedenlerle bireyin hareketliliğe zorlanması olayı vardır. Bu tür hareketlilik kişinin ikamet ettiği alandan memnun olup

olmamasına bakılmaksızın hareketliliğe katılma zorunluluğunda olması durumudur (Özgür, 2009, s. 212).

İkametgâh memnuniyetinde üç temel unsur vardır. Bunlar; ikametgâh çevresi, sosyal çevre ve bireysel özelliklerdir. Bu unsurların bir arada memnuniyeti sağlayamaması durumunda birey daha iyi bir konut ya da konut çevresine hareket etme kararı almaktadır. Birey konut ve konut çevresinden kaynaklanan itici faktörler ile özlem ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumdaki çekici etmenler sonucu başka bir yere hareket etme eğilimine girerler (Şekil 2.7) (Özgür, 2009, s. 123).

Konut bir barınak olmanın ve zorunlu ihtiyaçları karşılayan bir unsur olmanın yanı sıra kişilere konfor sağlayarak onların yaşam kalitelerini de yükseltebilmektedir. Konut ve çevresinin oluşturduğu çekicilikler ve iticilikler ikametgâh memnuniyetinde son derece önem arz etmektedir. Bu durumda konut, hareketlilikte temel etkenlerden birini oluşturur. Alt yapı ve bina özellikleri, trafik yoğunluğu, semtin çeşitli görsel ve güvenlik özellikleri, alışveriş mekanları, sağlık ve okul tesisleri, çeşitli rekreasyon alanlarına yakınlık vb. gibi durumlar yine ikametgâh memnuniyetinde önemlidir. Bunlara ilaveten semtteki suç oranlarının fazlalığı ya da azlığı da kişilerin ikametgâh memnuniyetinde yüksek oranda önem arz eder (Özgür, 2009, s. 123-124).

Şekil 2.7: İkametgâh Memnuniyetinin Bazı Önemli Bileşenleri

Kaynak: Özgür, 2009

2.2.2.3. İkametgâh Hareketliliği Sınıflandırılması

Clark ve Onaka (1983) tarafından ikametgâh hareketliliği konusunda ilk kez bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre kişiler hareketliliğe isteğe bağlı ve istem dışı olarak iki ana konu sonucu katılırken; bu konular düzenlenmiş, uyarılmış ve zorunlu olarak alt başlıklara ayrılmıştır (Tablo 2.1) (Özgür, 2009, s. 114).

Tablo 2.1. Başlıca yeniden yerleşme nedenlerine göre ikametgâh hareketliliği sınıflandırması

HAREKETLİLİK		
İSTEĞE BAĞLI		İSTEM DIŞI
DÜZENLENMİŞ	UYARILMIŞ	ZORUNLU
KONUT	*İŞ / ÇALIŞMA*	*KONUT*
Mekân	İş değişikliği	Tahliye
Kalite/Plân	Emeklilik	Kazalar
Bedel	*YAŞAM DÖNGÜSÜ*	Felaketler
Tasarruf hakkı değişikliği	Hane halkının oluşumu	*SEMT*
SEMT	Hanenin dağılması	Şehirsel yenileme projeleri
Kalite	Hane halkı büyüklüğündeki değişim	Büyük alt yapı-imar çalışmaları
Fiziksel çevre	Hane halkının yaşadığı kötü olaylar	Çevresel tehlikeler ve felaketler
Sosyal bileşim		
Kamu hizmetleri		
ERİŞEBİLİRLİK		
İşyerine		
Alış veriş yerlerine		
Kamu hizmetlerine		
Aile ve arkadaşlara		

Kaynak: Özgür, 2009

Düzenlenmiş hareketleri bireyler gönüllü olarak gerçekleştirir. Bu hareket, bireyler daha iyi bir konut ve konut çevresi isteği, aile ve arkadaşlarına, alışveriş merkezlerine ve kamu hizmetlerine yakın olma isteği vb. gibi fazla seçenek hakkına sahip kişilerin daha iyi standartlarda yaşamak istemeleri sonucu gerçekleştirdikleri hareketlerdir. Uyarılmış hareketler ise iş değiştirme, emekli olma, hane halkının dağılması, hane halkının yaşadığı kötü olaylar, hane halkının büyüklüğünde meydana gelen değişim gibi zorunlu olarak hareketliliğe katılması gerekiyor gibi gözüken fakat zorunlu olmayan hareketleri oluşturmaktadır. Hane halkının içinde gerçekleşen bu olaylar zorunlu hareketlerden farklıdır. Çünkü zorunlu hareketler; hareketliliğe katılan

kişilerin kendi isteklerine bağlı olmaksızın tahliye, kaza, felaket, şehirsel yenileme projeleri, büyük alt yapı-imar çalışmaları ve çevresel tehlikeler ve felaketler sonucu kişilerin taşınmak zorunda olması durumudur. Bu durumda bireylerin seçim yapma şansı yoktur. Bu durumu yaşayan kişilerin çoğunluğunu ise kiracılar oluşturmaktadır. Çünkü kiracılar sözleşmenin istikrarsızlığı, ev sahibinin evde oturmak istemesi ya da kirayı artırması vb. nedenlerle sürekli ev değiştirmek zorunda kalırlar (Özgür, 2009, ss. 114-115).

3. BÖLÜM: ANKARA ŞEHRİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

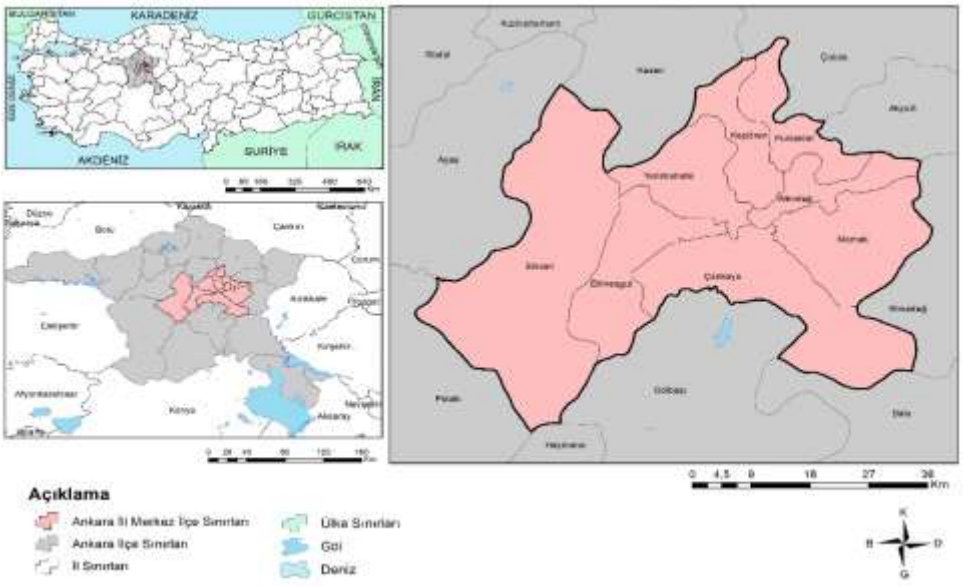
3.1. ANKARA ŞEHRİNİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1.1. Coğrafi Konumu ve Sınırları

İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya bölümünde bulunan Ankara şehri, doğu ve güney doğuda Elmadağ, kuzeyde Mire-Karyağdı Dağları, güneyde Haymana ve Lodumlu platoları ile çevrili Ankara Ovası'nın doğu yamaçlarında yer almaktadır (Bayar, 2020, s. 41).

Ankara, batıda Eskişehir, doğuda Kırıkkale ve Kırşehir, kuzeyde Bolu ve Çankırı güneyde ise Aksaray ve Konya illeri ile çevrilidir (Şekil 3.1). Çanak görünümlü bir yerde olması yerleşme alanlarının dağılışını etkilemekte ve hüküm süren karasal iklim üzerinde etkili olmaktadır (Çiçek vd., 2004, s. 2).

Şekil 3.1: Ankara İli Lokasyon Haritası

3.1.2. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

> *"Ankara il sınırları içinde kalan alanlar Torid Anatolit Platformu ve Kırşehir Bloku üzerinde olup farklı jeolojik özelliklere sahip kayaçlardan oluşmaktadır. En yaşlı birimler, derinleşen bir denize ait çökellerin bugüne gelen izleri olan Triyo yaşlı metamorfiklerdir. Kıta şevinden kopan daha yaşlı (Karbonifer-Permiyen) kayaç blokları çökelime eşlik etmiştir. Okyanusun, palettesin, kapanması sonucu su üstüne çıkan bu kayalar Liyasta açılmaya başlayan yeni bir okyanusun, Neotetis, çökelleri ile örtülmeye başlamıştır. Aynı dönemdeki volkanik aktivite ürünü kayaçlar (aglomera, tüf, bazalt) gelişmeye başlamıştır. Kretase'den itibaren bölgede etkin olan sıkışma sonucu Neotetisin malzemesi kıta kabuğu üzerinde çıkarak Eldivan Ofiyolit topluluğu ve Dereköy Ofiyolitli Melanjı olarak adlandırılan kayaç karmaşıkları meydana gelmiştir. Tektonik aktiviteler sonucu Üst Kretase'den itibaren başlayan derinleşme ile derin deniz kayaçları türbiditler çökelmeye başlamıştır. Paleosen'de önemli bir granitik magma sokulumu yaşanmıştır. Esosen döneminde karasallaşma başlamış ve hem denizel hem de karasal ortamlarda kayaçlar oluşmuştur. Oligosen'de ise evoporitiks göllerde jipsler çökelmiştir. Miyosen döneminde tektonik etkiler önemli volkanik aktiviteleri tetiklemiş ve andezit, tüf, aglomera oluşumları geniş alanları kaplamıştır. En genç volkanik aktivite pliyosen yaşlı Bozdağ bazaltıdır. Pliyosen sonlarında volkanik aktivite durmuştur. Ankara ilindeki en genç jeolojik oluşumlar ise eski ve güncel alüvyonlardır (TMMOB-Jeoloji Mühendisleri Odası, 2006)."*

Ankara'da bulunan vadi tabanı düzlükleri Kuaterner'in son devresi olan Holosende akarsu birikintileri ile meydana gelmiştir. Bu düzlükler akarsu yataklarının her iki tarafında birkaç yüz metreden yedi sekiz kilometreye varan genişliktedir. Bu düzlükler taban suyu bakımından zengindir ve Kayaş doğusunda artezyen yapan yerler vardır. Mikroklima bakımından da bu alanlar çevresinin en ılık-sıcak ve az rüzgârlı bölümünü

oluşturmaktadır. Ulaşım açısından da (yol yapımı vb.) uygun olan bu yerler yerleşme ve inşaat bakımından bir sorun teşkil etmez (Erol, 1973, ss. 5-6).

Yine Holosen döneminde oluşan ova tabanı düzlükleri vadi tabanlarına göre daha geniş ve kısa düzlükler halindedir. Holosen, kısmen Genç Pleistosende oluşan birikinti konileri yer altı suları bakımından oldukça zengindir. Ulaşım açısından vadi tabanlarına göre daha müsait olmakla birlikte inşaat için de uygundur. Mürted ve Esenboğa hava alanları kısmen yayvan koniler kısmen de alçak sekilerden faydalanılarak kurulmuştur. Ankara civarında Genç Pleistosende oluşan alçak sekiler 5, 10 ve 25 metre yükseklikte bulunur. Seki düzlüklerinde kalınlığı 3 metreyi bulan çakıl depoları vardır. Bu depolar zamanla konglomera halini almış, sertleşmeyen yerler ise (Etimesgut – Sincan arasındaki yol boyunca eski ocaklar şeklinde görülmüştür) işletilerek inşaatta kullanılmıştır. Maltepe ve Bahçelievler'in bir kısmı böyle alçak sekilerin üzerinde kurulmuş, yine Atatürk Bulvarı ve Necatibey Caddesi bu düzlükleri yaran vadicikler arasına yerleştirilmiştir (Erol, 1973, ss. 7-9).

Pleistosende oluşan yüksek sekiler derin vadilerle daha sık ve daha fazla parçalanmış durumdadır. Yüksek seki alanlarında nisbi olarak 45, 55, 70, 90 ve 110 metre yükseklikte çeşitli seki düzlükleri vardır. Yüksek seki yerleşmelerine örnek olarak ise Etlik ve Keçiören'in aşağı bölümleri, Küçükesat, Ayrancı ve kısmen Kocatepe böyle bir alan üzerinde gelişmiştir. Alçak platolar, ortalama 1000 – 1100 metreler arasında gelişmiş ve genellikle 100 – 125 metre derinlikte vadilerle yarılmıştır. Bu platolar ise Pliosen sonları ve Kuaterner başlarında oluşmuştur (Erol, 1973, ss. 9-12).

Orta yükseklikteki platolar ise 1100 – 1200 metre arasında yüksekliğe sahiptir ve Üst Pliosen döneminde oluşmuşlardır. Orta yükseklikteki platolar Orta Pliosende oluşmuştur ve 1200 – 1300 metre yüksekliğe sahiptir. Kristalin şistler ve grovaklar üzerinde gelişmiştir ve taşların nisbi sertliği sebebiyle günümüze kadar şekillerini korumuşlardır. Ankara güneyindeki Çaldağ ve Naldöken tepesi bu tip sert zeminli tepelere örnek olarak gösterilebilir (Erol, 1973, ss. 12-14).

En yüksek platolar Miosen sonlarında oluşmuştur ve 1400 – 1500 metre yükseklikte oldukça aşınmış şekilde dağların zirvelerine yakın bölümlerde bulunur. İdris Dağı ve zirve düzlükleri muhtemelen Oligosen sonlarına ait olduğu düşünülmekle birlikte İdris dağı Ankara doğusundaki en yüksek (1892 metre) tepedir. Bu dağın su bölümü kısmında 1700 – 1800 metre yükseklikte dar ve uzun surlar üzerinde bazı düzlük parçaları bulunmaktadır. Genellikle yamaçlar ve vadiler ise Kuaternerde oluşmuştur (Erol, 1973, ss. 16-18).

Ankara şehrinde Aydınlıkevler, Siteler, Anıttepe, Bahçelievler, Etimesgut, Sincan civarı Ankara kili olarak bilinen gevşek tortul kayaçlardan; Topraklık, Kocatepe, Küçükesat civarı şist ve grovaklardan; Hasköy, Aşağı Eğlence, Kale, Altındağ, Yenidoğan civarı çoğunlukla volkanik kayaçlardan oluşmaktadır. Ankara çevresinde yükseltiler 2000 metreyi aşmazken doğudan batıya doğru hafif bir eğimin olduğu görülür. Ankara'da bulunan önemli yükseltiler ise yükseltilerine göre sırasıyla, doğuda İdris Dağı (1.990 m), kuzeyde Aydos Dağı (1.880 m), güneyde Elmadağ (1.760 m), Geldibuldu Mire Dağı (1.635 m), Memlik Karyağdı Tepe (1.459 m), Hüseyin Gazi Tepesi (1.065 m), Kale (Hisar, 962 m) ve Hıdırlık (Anten, 1.004 m) şehir merkezinde dikkat çeken önemli yükseltilerdir. Genel olarak Ankara şehri yerleşimi yükseltisinin 835 – 1250 metre arasında olduğu söylenebilir (Kazancı vd, 2018, ss. 102-103).

3.1.3. Hidrografik Özellikler

Ankara kenti 3 büyük akarsu havzasının etkisi altındadır. Bunlar, Sakarya, Kızılırmak ve Konya kapalı havzalarıdır. Ankara'da kente doğru çıkıntı yapan dağlar ve vadiler arasından akan pek çok dere ve akarsu vardır. Bunların içinde en önemlileri kentin doğusundan gelen Hatip Çayı, kuzeydoğusundan gelen Çubuk Çayı ve güneydoğusundan gelen İncesu Deresi'dir. Ankara Çayı bu 3 derenin birleşmesi sonucu oluşur (Yılmaz ve Ercoşkun, 2020, s. 6). Bu üç büyük dere karmaşık bir akaçlama yapısına sahiptir. Günümüzde üzerleri kapatılmıştır. Fakat trafikte izlenen şehir iniş çıkışları ve bazı dik yokuşlar bunun sonucudur. Mogan Gölü'ne, sonra Eymir Gölü'ne ve İmrahor Vadisi'ne ulaşan ve Akköprü yakınında Çubuk Çayı ile birleşen

İncesu deresinin başlangıcı Ankara-Haymana yolu üzerindeki İkizce köyünün 5 km kadar batısıdır. Günümüzde pek su taşıyıp taşımadığı belirsiz olsa da geçmişte oldukça gür aktığı bilinmektedir. İkinci önemli çay olan Hatip Çayı Hasanoğlan kuzeyinden başlayıp Bentderesi'nden geçip İskitler'de Çubuk Çayı'na dökülür (Kazancı vd, 2018, s. 105).

Aydos Dağı eteklerinden doğan Çubuk Çayı debi bakımından en büyüğüdür. 1936 yılında cumhuriyetin ilk barajı olan Çubuk – 1 Barajı Çubuk Çayı'nın üzerindedir. Daha sonra 1964 yılında içme-kullanma suyunu toplamak amacıyla Çubuk-2 barajı inşa edilmiştir (Kazancı vd, 2018, s. 105). Kentin güney sınırını oluşturan Tuz Gölü ülkemizin ikinci büyük gölüdür. Tuz gölü dışında il sınırlarında Kurumcu, Samsam, Karagöl, Eymir ve Mogan gölleri de bulunur (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 93).

Başta yüzey suları olmak üzere pek çok kaynak Ankara'nın su şebekesini oluşturmaktadır. Ana su kaynakları ise Çamlıdere, Kurtboğazı, Çubuk, Akyar, Kavşakkaya, Eğrekkaya, Gerede ve Kızılırmak olarak sayılabilir. Ankara'nın eski teknolojilere sahip arıtma tesisleri şehrin farklı yerlerinde bulunmakta iken İvedik arıtma tesisi tam teşekküllüdür (Evcimen ve Tiğrek, 2011, s. 306). 1936 yılından günümüze kadar 11 adet baraj kurulmuştur. 10 adet baraj Ankara ilinde içme kullanma suyu temin etmek amacıyla kurulurken 1 adet baraj ise sulama ve enerji üretmek amacıyla kurulmuştur (Kale, 2020, ss. 193-194).

3.1.4. İklim Özellikleri

Ankara ili, geniş bir araziye sahip olduğu için birden fazla iklim özellikleri görülmektedir. Güneyde step iklimi görülürken, kuzeyde ise Karadeniz ikliminin ılıman ve yağışlı halleri hüküm sürmektedir. Bu bölgede kışın düşük sıcaklıklar gözlenirken yazın sıcaktır. En sıcak aylar Temmuz ve Ağustos, en soğuk ay ise Ocak

ayıdır. Özellikle kış aylarınsa sis olayları hayatı etkileyecek şekilde kendini gösterebilir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 125).

Gece ve gündüz ile aylar arasında sıcaklık ile yükselti arasındaki ilişki değişmektedir. Soğuk dönemlerde terselme nedeniyle yüksek yerlerde sıcaklık artmakta, sıcak dönemlerde ise yüksek yerlerde sıcaklık azalmaktadır. Şehir merkezinden uzaklaştıkça sıcaklıklar gece ve gündüz fark etmeksizin ortalama olarak geceleri her 1 kilometrede 0,4 °C, gündüzleri ise 0,2 °C civarında azalmaktadır (Yılmaz, 2019, s. 305).

Ankara şehri ve yakın çevresinde birçok meteoroloji istasyonu bulunmaktadır. Bu meteoroloji istasyonlarında gözlemlerin kısa olması ve gözlemlerdeki boşluk nedeniyle bu istasyonların hepsini kullanmak zor olmaktadır. Bunların arasında rasat süreleri uzun ve kesintisiz olan iki istasyon bulunmaktadır. Bunlardan biri Ankara Meteoroloji İstasyonu (AMİ) (yıllardır şehrin içinde olması sebebiyle şehrin özelliklerini çok yönlü yansıtacağı düşünülür) diğeri ise Esenboğa Meteoroloji İstasyonu (EMİ) (kırsal özellikler taşır)'dur. Ankara ovasının kuzeyinde, 891 metre yükseklikte yer alan Ankara Meteoroloji İstasyonu 1926 yılından beri faaliyettedir. 1956 yılından beri gözlem yapan ve sadece 1972 yılında 1 yıl faaliyet vermeyen Esenboğa Meteoroloji İstasyonu ise 949 metre yükseklikte, Ankara Ovası'nın kuzeyindeki Çubuk Ovası'nda kurulu olan Esenboğa Havalimanı'nda bulunmaktadır. İstasyonlar arasında belirgin bir yükselti farkı olmamakla beraber jeomorfolojik açıdan birbirine benzer özelliklere sahiptirler. Her iki istasyonunda benzer koşulları göstermesine ise kuzey ve batı kesiminden yükseltisi 1500 m civarındaki dağlarla kuşatılmış olmaları neden olmaktadır (Çiçek, 2004, s. 5).

Antisiklonik koşullar kış aylarında Ankara ve yakın çevresini etkilemektir. Bu koşullar termik sıcaklık terslemesine neden olarak, bu koşulların geliştiği zamanlarda açık gökyüzü, sakin koşullar ve yağışsız bir hava durumu görülür. Cephesel faaliyetlerin yaşandığı zamanlarda ise yağışlı ve rüzgârlı bir havanın olduğu gözlemlenir (Çiçek ve Doğan, 2005, s. 60). En çok yağış Nisan – Mayıs aylarında daha sonra ise Aralık – Ocak aylarında görülür. Şiddetli yağışlar batıya bakan yönlerden gelmekle beraber

normal yağışlarda daha çok kuzeydoğu rüzgârları etkilidir. Hâkim rüzgâr yönü Ankara (Merkez) Esenboğa, Çubuk, Ayaş ve Yenimahalle'de kuzeydoğu, Kızılcahamam'da güneydoğu, Beypazarı'nda kuzey-kuzeydoğuda, Haymana (İkizce), Sincan, Dikmen ve Nallıhan'da batıdandır. Ankara ili genelinde bütün yönlerden eşit şiddette rüzgâr eser ve yıllık rüzgâr hızı ortalaması 1,7 m/sn civarındadır. En fazla Mart ve Nisan aylarında kuvvetli rüzgârlar görülür (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 126).

Kış şartlarının başlamasıyla birlikte Ankara'da hava kirliliğinde olabildiğince fazla bir artış görülmektedir. Fosil yakıtlar ve trafik araçlarının en belirgin hava kirleticileri olduğu söylenebilir. Özellikle şehrin merkezi kısımlarında (Kızılay, Sıhhiye, Kurtuluş, Cebeci, Maltepe, Bahçelievler, Küçükesat ve Ulus) hava kirliliği daha yoğun bir şekilde görülür (Çiçek vd., 2004, s. 7).

3.1.5. Bitki Örtüsü

Orta Anadolu'nun kuzeybatısında bulunan Kızılırmak ve Sakarya Nehirlerinin kollarının oluşturduğu ovalarla kaplı bir bölgede bulunan Ankara'da orman alanları ile step ve bozkırı bir arada görmek mümkündür. Kızılcahamam ve çevresinde Batı Karadeniz bitki örtüsüne, Tuz Gölü kuzeyinde, Şereflikoçhisar çevrelerinde kurakçıl ve tuzcul bitkilere, Ayaşbeli'nde killi-kireçli (marn) toprakların özel bitkilerine, Nallıhan ve Polatlı yörelerinde jipsli topraklarda yetişen türlere rastlanan Ankara'da orman bozkır, sulak alanlar ve tuzlu topraklar gibi tür zenginliğini destekleyen farklı yaşam ortamlarına (biyomlara) rastlanır. Ankara'da asıl step ve doğal step olarak florası olarak iki farklı ayrım yapmak mümkündür. Asıl step; yüksek dağlar ve yamaçları ile arızalı seki düzlükler, (Ankara Çayı güney ve kuzey sekileri, Çubuk havzası ve çevresinde yükselen sekiler, Kuyumcu dağlarının yamaçları, Mürted Ovasının kuzey ve batısı, Ayaş Dağları; bu alanlarda Kekik, Yavşan otu, Geven türleri bulunur) ile akarsu yatakları ve çevre düzlüklerinden oluşur (Ankara, Çubuk ve Ova Çayı'nın oluşturduğu geniş vadiler). Doğal stebi ise Ankara'nın 50 km kuzeydoğusunda İdris Dağı ve 25 km güneydoğusunda; Elmadağ, Beynam ve Rıdvan Dağları, kuzeyde Karyağdı dağlarında görülen çamlar, Çubuk ilçesinin kuzeyinde

Tatlayazı, Bağırsağı, Miradağı, Kurtboğazı, Uyku dağındaki stepten ormana geçiş alanları ve Kuzeyde Aydos Dağı, Kavak Dağı, Kızılcahamam'da Karaağaç, Karagöl civarında 1700 metrede doğal halde bulunan ıhlamur oluşturur. Junrinea ancyrencis 1844 yılında Noe tarafından toplanmıştır ve Ankara'nın ilk tescil edilen bitkisi olmuştur (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 128).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2017 yılına ait verilerine göre kentte toplam 2.577.976 hektar ormanlık alan bulunmakta iken 2005 ve 2010 yılları arasındaki 5 yıllık süreçte ormanlık alanların miktarlarında %2,6 oranında bir artış görülmüştür (Karacan ve Gökçe, 2020, s. 228).

3.2. ANKARA ŞEHRİNİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.2.1. Nüfusu ve İdari Durumu

Ankara ilinin nüfusu 2021 TÜİK verilerine göre 2.843.409'u erkek, 2.903.916'sı kadın olmak üzere 5.747.325'tir. İlin nüfusu bir önceki yıla göre %1,48 yani 84.003 kişi artarken, ildeki yabancı nüfus oranı 173.264'tür (https://www.tuik.gov.tr).

6360 sayılı kanun öncesi Ankara iline bağlı 25 ilçe ve bu ilçelere bağlı 1428 mahalle bulunurken, 6360 sayılı kanun ile birlikte bu ilçelerin tamamı Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer almıştır. Bu ilçeleri, Akyurt, Altındağ, Ayaş, Bala, Beypazarı, Çankaya, Çamlıdere, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Evren, Gölbaşı, Güdül, Haymana, Kalecik, Kazan, Keçiören, Kızılcahamam, Mamak, Nallıhan, Polatlı, Pursaklar, Sincan, Şereflikoçhisar ve Yenimahalle olarak sıralamak mümkündür (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 39).

Bu çalışmada Ankara metropol kent alanı içerisindeki nüfus değişimleri incelenmektedir. Diğer ilçelerle metropol ilçeler arasında gerçekleşen iç göçler de metropol alanda nüfus hareketliliğine sebep olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada metropol kentsel alan düzeyinde nüfus hareketliliği incelenirken diğer alanlarla olan göçlerde göz önünde bulundurularak çalışmaya dahil edilmiştir. Fakat çalışmanın kapsamı gereği diğer alanların sadece metropol kent alanlarıyla olan ilişkileri ele alınmıştır.

3.2.2. Ekonomik Durum

2019 yılı Kasım ayı SGK verilerine göre Ankara'da sigortalı ücretli çalışanların sayısı 1 milyon 121 bindir. Bu verilere göre Ankara, kasım ayında çalışan sayısı en fazla olan iller arasında 2'nci sıradadır. Ankara'da kadın çalışanların sayısı ise bu veriler doğrultusunda 360 bin olmuştur. Ankara, Kasım ayında kadın çalışan sayısı en fazla olan iller arasında 2'nci sıradadır. SGK verilerine göre Kasım 2019'da işyeri sayısı 144 bin olmuştur (Ankara Ticaret Odası, 2020 ss. 23-24).

SGK verilerine göre Ankara'da Kasım 2019'da kendi hesabına çalışan kayıtlı esnaf (4/b) sayısı 136 bindir. Kasım 2018'den Kasım 2019'a kayıtlı esnaf sayısında, Ankara'da 3 bin (yüzde 2,5) azalış olmuştur. Ankara'da SGK verilerine göre Kasım 2019'da tarım kapsamında çalışan kayıtlı çiftçi (4/b) sayısı 13 bin olmuştur. Ankara, kasım ayında çiftçi sayısı en fazla olan iller arasında 14'üncü sıradadır. SGK verilerine göre Kasım 2019'da Ankara'da kamu çalışanı (4/c) sayısı 394 bin olmuştur. Kasım 2018'den Kasım 2019'a kamu çalışanı sayısı Ankara'da 3 bin (yüzde 0,8) artmıştır. Ankara, kasım ayında kamu çalışanı sayısı en fazla olan iller arasında ilk sırada yer almaktadır (Ankara Ticaret Odası, 2020, ss. 24-25).

> *"Ankara'nın Ocak ayı ihracatı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 1,3 azalırken, Türkiye'nin ihracatı aynı dönemde yüzde 5,5 artmıştır. Öte yandan Ankara'nın Ocak ayı ithalatı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde*

40,9 artarken, Türkiye'nin ithalatı aynı dönemde yüzde 18,1 artmıştır. Ankara'nın dış ticaret verilerine göre, bir önceki aya oranla 2020 yılı Ocak ayı ithalatında yüzde 14,4'lük düşüş gözlenirken, ihracatında yüzde 23'lük bir düşüş gözlenmiştir. Buna karşılık Türkiye'nin bir önceki aya oranla 2020 yılı Ocak ayı ithalatında yüzde 2,7'lik, ihracatında yüzde 5,3'lük bir düşüş gözlenmiştir. Sektörlere göre ihracat verileri incelendiğinde, 2020 Ocak ayında 474,6 milyon dolar ihracat ile Ankara'nın toplam ihracatının yüzde 75,9'unu oluşturan ilk 10 sektörde geçen yıla göre toplam 32,3 milyon dolarlık bir düşüş yaşandığı görülmektedir. "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" sektörü 96,9 milyon dolarlık ihracat ile Ocak ayında Ankara'nın toplam ihracatının yüzde 15,5'ini oluştururken; geçen yılın aynı ayına göre sektörün payı yüzde 40,3 azalmıştır. Listedeki ilk 10 sektör arasında, geçen yılın aynı ayına göre ihracatı en çok artan sektör "metal cevherleri, cüruf ve kül" sektörü olurken, ihracatı en çok azalan sektör "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" sektörü olmuştur (Ankara Ticaret Odası, 2020, s. 29).

"Ülkeler bazında Ankara'nın ihracat rakamlarına bakıldığında, Ocak 2020'de ilk sırada 70,7 milyon dolarlık ihracat hacmi ile ABD yer almaktadır. Ankara'nın ABD'ye yaptığı ihracat geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık 17 milyon dolar artarken, ABD'yi takip eden Almanya'da da ihracat aynı dönemde artmıştır. Ankara'nın en fazla ihracat yaptığı diğer ülkeler sırasıyla, Yunanistan, Çin, İtalya, Irak, Hollanda, Fransa, Birleşik Krallık ve İsrail'dir. Ankara, Ocak ayında en fazla ithalatı Birleşik Krallık'tan yapmıştır. 173,3 milyon dolarlık bu ithalat Ankara'nın toplam ithalatının yüzde 16,7'sine denk gelmektedir. Ankara'nın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülkeden yapılan ithalatta, bir önceki yılın aynı dönemine göre 348,7 milyon dolar artış gerçekleşirken, toplam ithalatta bir önceki

yılın aynı dönemine göre 302,7 milyon dolar artış gerçekleşmiştir (Ankara Ticaret Odası, 2020, ss. 29-30).”

3.2.3. Ulaşım

Uluslararası ve iç hat seferleri ile kente ulaşımı sağlayan en önemli ulaşım noktası Ankara'nın kuzeyinde yer alan Esenboğa Uluslararası Havalimanı'dır. Servis otobüsleri sayesinde Kızılay, Ulus ve AŞTİ (şehirlerarası otobüs terminali) dahil olmak üzere birçok noktadan havalimanına erişim kolaylığı sağlanmaktadır. Avrupa'nın en büyük otobüs terminalleri arasında yer alan Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali (AŞTİ) bir diğer önemli ulaşım noktasıdır. Tesiste restoranlar, emanetçiler, büfeler ve firmalar için servis istasyonları bulunur. Ülkenin doğusu ile batısının birbirine bağlandığı noktada bulunan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) Ankara Garı bir diğer ulaşım yolunu oluşturmaktadır. 2016 yılından bu yana hizmet veren Ankara Yüksek Hızlı Tren (YHT) Garı ulaşımın yanı sıra ticari alanlar, kafe, restoran ve otel gibi sosyal ve kültürel donatıları da kapsayarak hızlı ve konforlu seyahat olanakları sağlamaktadır (Ankara Kalkınma Ajansı, 2020, s. 46).

Ankara'da kent içi ulaşımda, toplu taşıma türlerinden minibüs, otobüs ve raylı sistemler yer almakta, ayrıca okul ve kamu kurum kuruluşları için hizmet veren servis araçları bulunmaktadır (Çubuk ve Türkmen, 2003, s. 131). Ankara'da kent içi ulaşıma bakıldığında ilk olarak 1994 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve 2015 yılına kadar 5 yılda bir revize edilecek şekilde uygulanması planlanan Ankara Ulaşım Ana Planı göze çarpmaktadır. Planda yer alan ulaşım türleri; EGO, Hafif Raylı Sistem (Ankaray), Metro, Banliyö Treni, Minibüs ve Dolmuşlar, Servis Araçları, Özel Halk Otobüsleri, Özel Toplu Taşıma Araçları ve İlçe Özel Toplu Taşıma Araçlarıdır. Ankara'da kent içi yolculuğun en fazla yapıldığı saatleri mesai başlangıç ve bitiş saatleri oluşturmaktadır. Akşam geliş saatleri uzun süreye yayıldığı için sabah saatleri akşama göre daha yoğun olmaktadır. Ankara'nın batı aksında yer alan sanayi ve lojistik alanları için kullanılan toplu taşıma sistemleri ise; METRO, Banliyö Trenleri, EGO,

metrobüsler, Özel Halk Otobüsleri ve dolmuşlardır. Ancak bu toplu taşıma sistemleri birbirileri ile entegre bir sistem oluşturmamakta ve daha çok birbirilerine alternatif olarak kullanılmaktadırlar (Yıldırım, 2013, ss. 12-13).

3.3. ANKARA'NIN KENTSEL GELİŞİMİ VE PLANLAMA SÜRECİ

1924-2018 yılları arasında hemen hemen 234 katı büyüyen Ankara şehir alanı gelişmeye ve büyümeye hala devam etmektedir. İdari bir merkez olması gelişiminde ve büyümesinde ana etken olmakla birlikte günümüzde etki alanı ülke sınırlarının da dışına ulaşmıştır. Bu nedenle nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu alanlardan biri olmuştur. Ankara şehri nüfusu fazlalaştıkça daha da büyümüş, alansal olarak yayılmış; bu büyüme ve yayılma ise birden fazla planlamayı gerektirmiştir (Bayar, 2020, s. 41).

Ankara Mustafa Kemal Atatürk tarafından coğrafi, stratejik ve siyasi konumu nedeniyle 13 Ekim 1923'te başkent ilan edilmiştir. Başkent ilan edildikten sonra henüz Ankara Kalesi ve civarında dahi yerleşme yokken mimarlar Avrupa'dan getirilerek bugünkü Modern Ankara'nın temelleri atılmıştır. Fazlalaşan nüfus ve gelişme sürecinin başlaması nedeniyle planlama ve imar için çalışmalar başlatılmıştır. 1924 yılında ilk çalışma yapılmış ve 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu ile Ankara Şehremaneti'nin kurulmuştur. 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Yasası çıkana kadar bu yasa devam etmiştir (Asar, 2012, s. 26).

Ankara şehirsel özelliklerini başkent ilan edildikten sonra kazanmıştır. Bu durumda hali hazırda temelleri Ankara kalesi ve çevresinde atılan Ankara şehri, Lörcher planının 1924-1932 yılında kısmen kabul görmesi ile kaleden güneye doğru gelişme göstermiş, Jansen planının 1932'de hayata geçmesi ile beraberde bu yöndeki yayılma devam etmiştir. Ankara'nın nüfusunu 300.000 olarak öngörülerek yapılan Jansen planı, şehrin nüfusunun çok hızlı artması üzerine yetersiz kalmıştır. Kontrolsüz gelişmeyi önlemek amacıyla ise 1957'de Nihat Yücel - Raşit Uybadin planı hayata geçirilmiştir. Fakat Nihat Yücel - Raşit Uybadin planı da kente olan yoğun göç ve buna

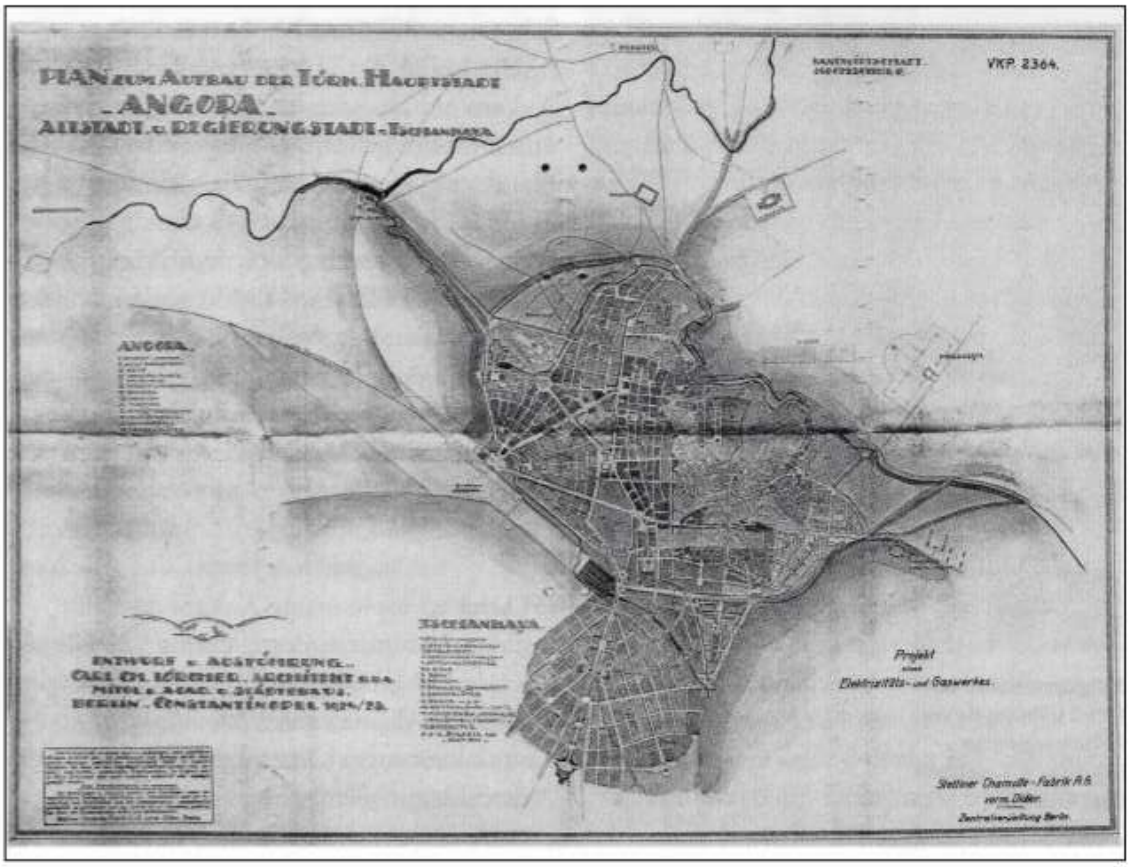
bağlı olarak gecekondulaşmanın oluşması sonucu düşünüldüğü gibi etkili olmamıştır. Bunun üzerine 1969 yılında Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu kurulmuş ve 1990 Nazım Planı ile Ankara'da metropoliten ölçekte bir planlama dönemi başlamıştır. Bu planda "Batı Koridoru" adıyla Batıkent, Eryaman, Sincan olmak üzere Toplu Konut Alanları ile Sincan Organize Sanayi Bölgesi gibi önemli noktalar gelişmeye açılarak Ankara'nın İstanbul yoluna doğru büyümesi istenmiştir. Fakat şehrin güneybatı koridorundaki hızlı gelişimi ve kentsel gelişmeyi yönlendirememesi nedeniyle 1985 yılında 2015 Yapısal Planı hazırlanmıştır (Bayar, 2020, ss. 42-43).

Ankara şehrindeki nüfusun hızla büyümesi planlama çalışmalarının arka arkaya ve sonuç vermesini beklemeden yapılmasına neden olmuştur. 1997 yılında yine aynı nedenlere bağlı olarak 2025 Nazım Planı onaylanmıştır. Bu planda yine ana strateji olarak sınırlar içindeki konut gelişmesini yönlendirme ve genişlemenin güneybatı koridorunda sağlanması kabul edilmiştir. Ankara şehri güneybatı koridorundaki gelişmesini sürdürmeye devam etmektedir (Bayar, 2020, ss. 42-43).

3.3.1. Lörcher Planı

1924 yılında Carl Christoph Lörcher tarafından yapılan Ankara'nın ilk imar planıdır (Yıldırım, 2013, s. 4). Bu plan doğrultusunda 1924 yılında kale ve çevresini içeren eski Ankara ve 1925 yılında Yenişehir için, Berlinli Mimar Dr. Carl Ch. Lörcher'e planlar yaptırılmıştır. Eski kent için yapılan planlar uygulanamayacağı öngörülerek uygun görülmemiştir. Bugünkü Sıhhiye civarını içeren 150 ha. büyüklüğündeki Lörcher planı (Şekil 3.2) şeklinde anılan Yenişehir planı ise uygulamaya koyulmuştur. Bu plan ile beraber Ankara'nın en bilindik yerlerinden biri olan Kızılay ve çevresine ait temel kararlar verilmiştir. Planda bir ızgara (Grid-Iron) yol sistemi üzerinde homojen ve bahçeli, tek ve en fazla iki kata ulaşan bir doku öngörmektedir. Planın uygulanmasına karşın kent 1927 sonunda Çankaya ve Keçiören'e doğru yayılma eğiliminde olmuştur. İkinci planın kabul edilmesinin nedeni ise onun beğenilmesinden çok, gittikçe artan konut sıkıntısından kaynaklanmıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 22).

Şekil 3.2: Lörcher Planı

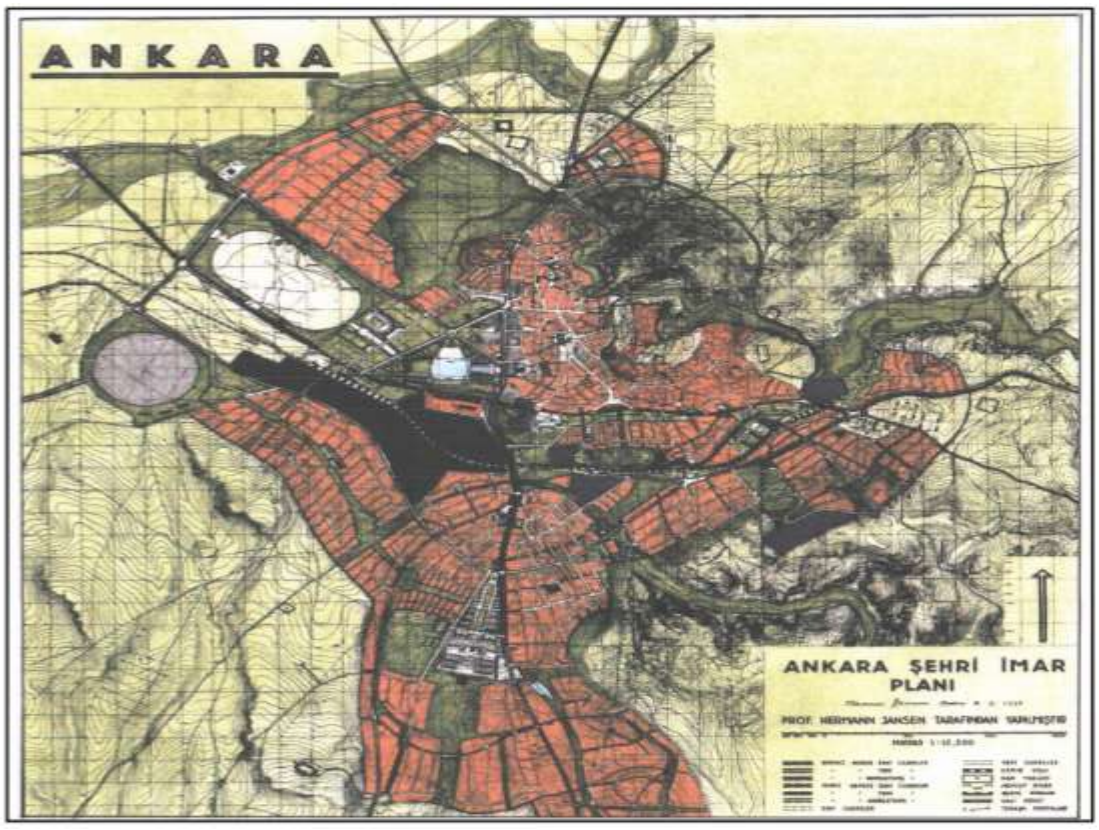
Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.3.2. Jansen Planı

Cumhuriyet'in kurulması ve Ankara'nın başkent ilan edilmesi ile çeşitli değişme ve gelişmeler yaşayan Ankara için Lörcher Planı yetersiz kalmıştır. Bu nedenle 1927 tarihinde yeni bir kent planı yapılması amacıyla Hermann Jansen ve Joseph Brix ile Leon Jausseley'in davet edildiği sınırlı bir yarışma yapılmıştır. Bu yarışmada 50 yıl içinde şehrin nüfusunun 300.000 olacağının varsayılması istenmiştir. Yarışma sonucu doğrultusunda 1928 yılında Hermann Jansen tarafından hazırlanmış olan plan, 1932 yılında kabul görmüştür. Jansen Planı'nda (Şekil 3.3), Ankara Kalesi'ni çevreleyen bir kent biçimi ve kent merkezinin hemen kuzeybatısında işçi mahalleleri, kuzeydoğuda ise konut gelişme alanları önerilmiştir. Cebeci ve İskitler işçi mahalleleri, Maltepe ise tamamen sanayi bölgesi olarak planlanmıştır. Atatürk Orman Çiftliği olarak

düzenlenen arazinin devamında Hipodrom, Stadyum ve Gençlik Parkı yer almaktadır. Fakat zamanla araziler bölünerek farklı işlevler kazanmıştır. Jansen Planı'nda zamanla bazı kısımlarda değişiklikler yapılmış, bazı kısımlar ise uygulanmamıştır (Yıldırım, 2013, s. **4).**

Şekil 3.3: Jansen Planı

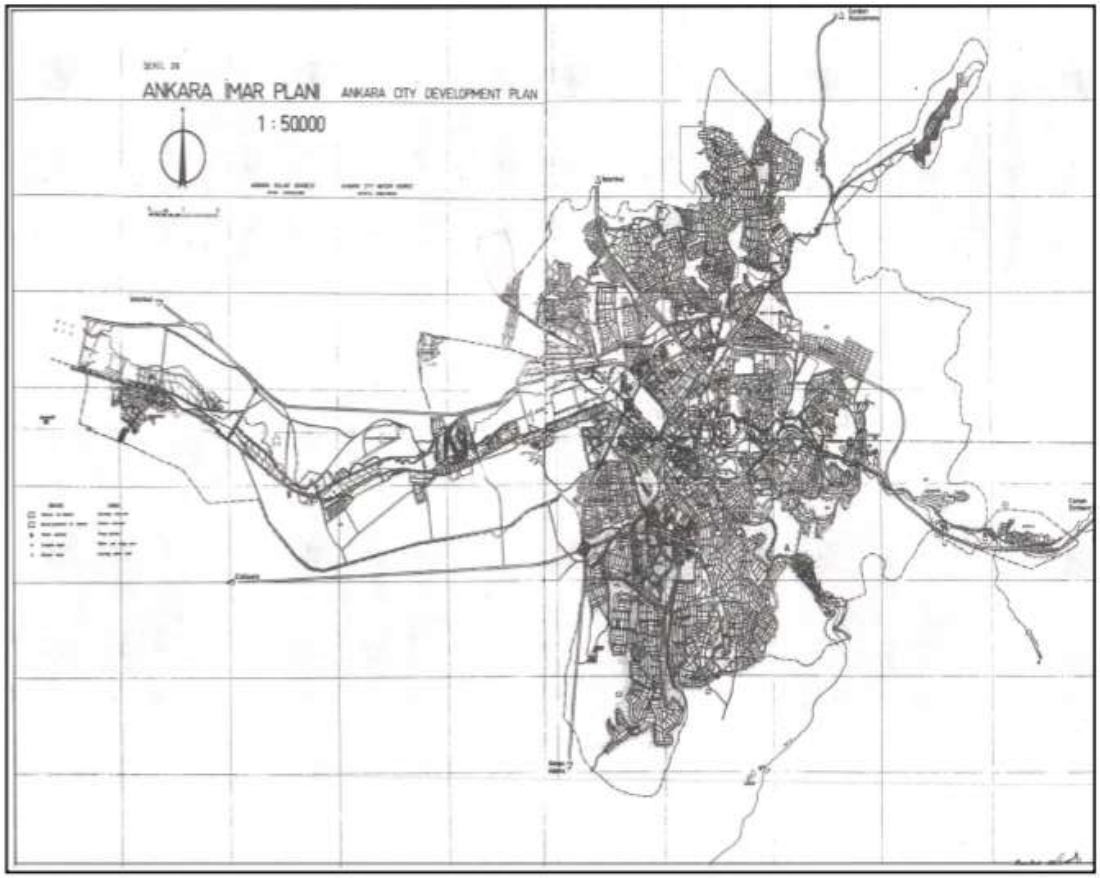
Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.3.3. 1954 Uybadin-Yücel Planı

1955 yılında Ankara Belediyesi'nin öncülüğünde şehir imar planı için uluslararası bir yarışma açılmıştır. Nihat Yücel ve Raşit Uybadin 12.000 ha'lık bir alanı kapsayan imar planı hazırlayarak yarışmayı kazanmışlardır. 1957 yılında onaylanan planda Ankara, yalnızca belediye sınırları içinde, batı, kuzeydoğu yönlerinde bir çevre yolu ile kuşatılmış, tek merkezli, gecekondusuz, oldukça yoğun ve görece homojen 750.000

nüfuslu bir kent olarak tasarlanmıştır. Fakat Yücel-Uybadin planında (Şekil 3.4) 30 yıl sonrası için hedeflenen 750.000 kişilik nüfusa 1965 yılında gelmeden ulaşılmıştır. Belediye sınırı ile sınırlandırılmış planlama yaklaşımı; plan ve belediye sınırı içinde yoğunluk artırım taleplerine, plan sınırı dışında kaçak yapılaşmaya, kuzey-güney doğrultusunda yüklenerek Ulus-Kızılay merkezlerinin aşırı yoğunlaşmasına yol açmıştır. Uygulama İmar Planı olarak bugün de yürürlükte olan bu plan, imar planı değişiklikleri ve büyüklü küçüklü mevzi imar planları yoluyla yapılan ekler sonucunda farklı bir hal almıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 27).

Şekil 3.4: Uybadin-Yücel Planı

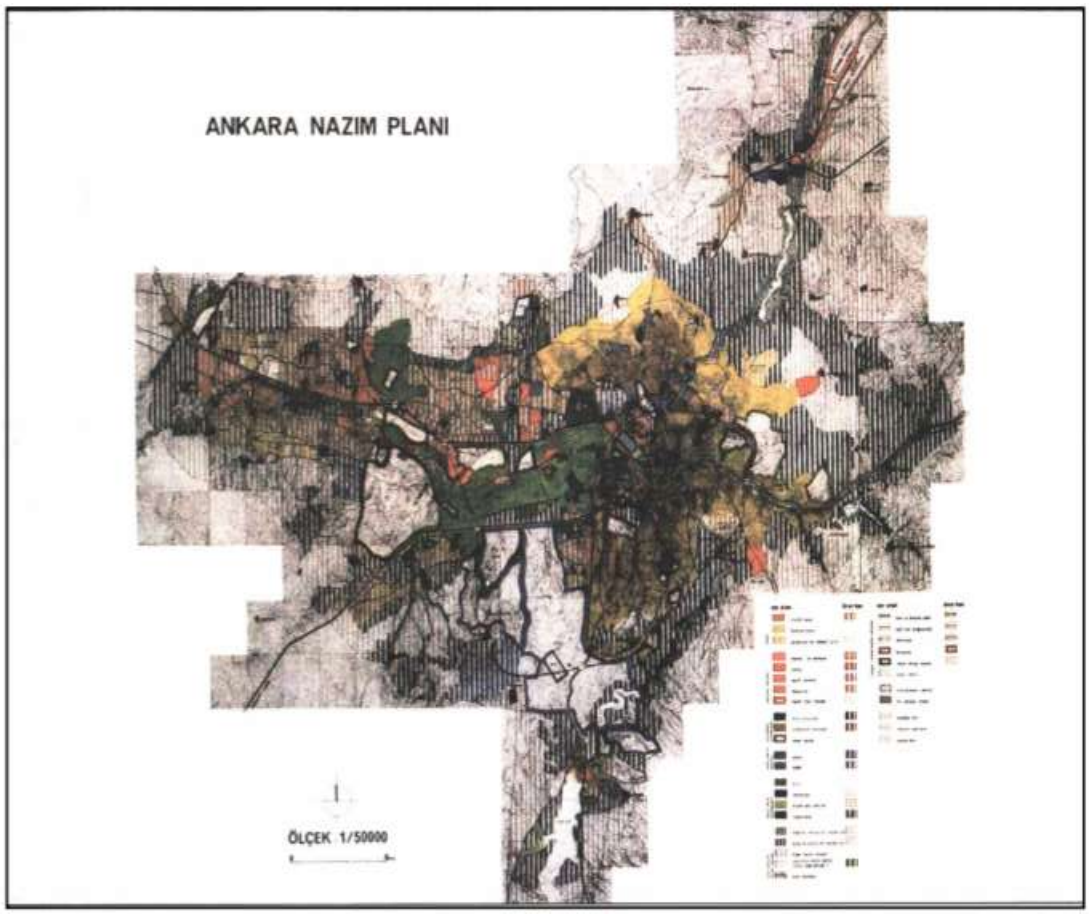
Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.3.4. 1990 Nazım Planı

Bakanlar Kurulu kararı ile 1969 yılında İmar ve İskân Bakanlığı bünyesinde kurulan Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu (ANPB) ülkede ilk kez metropoliten ölçekli bir planlama çalışması başlatmıştır. ANPB, 1970-1975 yılları arasında 20 yıl perspektifle bir nazım plan şeması geliştirmiş ve bu şema 1982 yılında "Ankara 1990 Nazım Planı" (Şekil 3.5) onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Plan 10 yıla yakın bir süre kentteki gelişmeler izlenerek hazırlandığı için belediye dışı gelişmelerde, sorunların teşhisinde ve önerilerde başarılı olunmuştur. Planda 1990'da nüfusun 2.8 milyon - 3.6 milyon aralığında olacağı öngörülmüş ve öngörüldüğü gibi 1985 yılında Ankara nüfusu 2.3 milyon, 1990 yılında ise 2.5 milyon olarak gerçekleşmiştir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 27).

Nazım Planın temel amacı, kuzey-güney doğrultusunda devam eden gelişmenin, batı koridoruna bağlı olarak topografik çanak dışına çıkmasını sağlamak ve böylece hava kirliliğinin daha az olacağı alanları yerleşime açmak olmuştur. Batıkent, Eryaman, Sincan gibi Toplu Konut Alanları ile Sincan Organize Sanayi Bölgesi gibi önemli odaklar planlanarak gelişmeye açılmış ve kent, ağırlıklı olarak İstanbul yoluna yönelmiştir. Ancak 1990 Nazım Planı onandıktan sonra Karayolları Genel Müdürlüğünce projelendirilen "Ankara Çevre Otoyolu" Nazım Plan kararlarından tamamen farklı olarak sanayi ve konut alanları için yer seçimleri yapılmasına ve plan işleyişinin bozulmasına yol açmıştır. Diğer taraftan belediye mücavir alan sınırı dışındaki parçacı planlama yaklaşımları ve kaçak yapılaşmanın kontrol edilememesi sonucu "Ankara 1990 Nazım Planı'da" işlevsiz hale gelmeye başlamıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 27).

Şekil 3.5: 1990 Nazım Planı

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.3.5. 2015 Planlama Çalışmaları

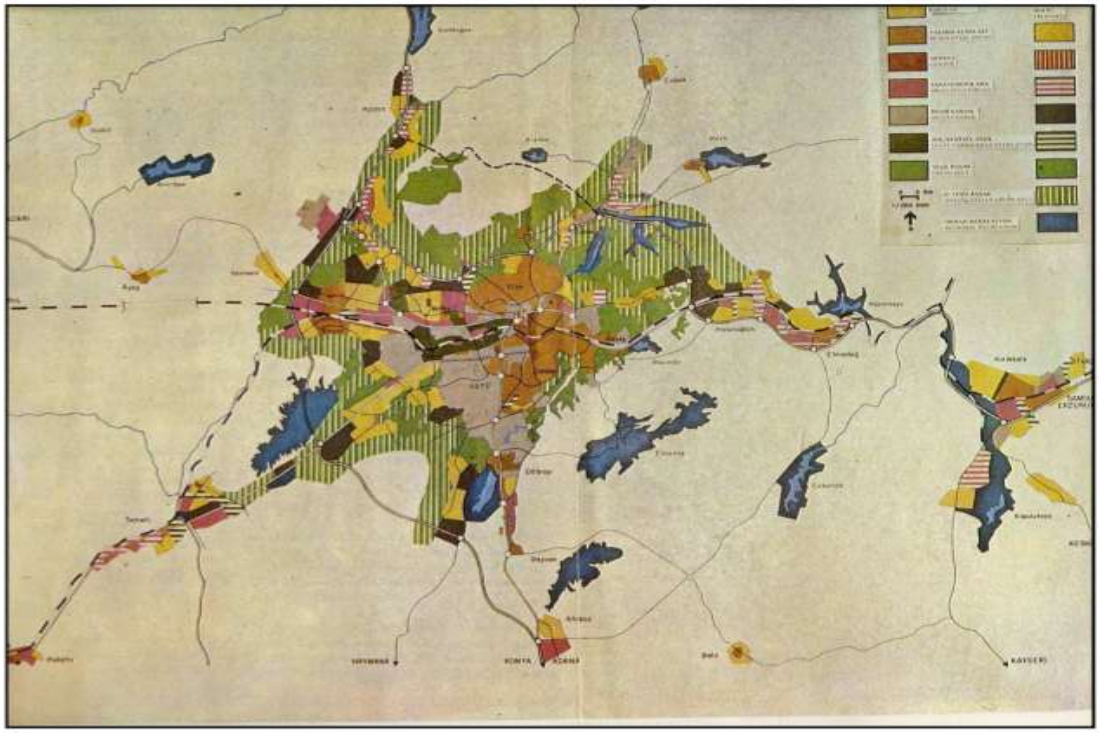
3030 sayılı Kanun ile 1983 sonrası dönemde "Ankara Büyükşehir Belediyesi" ve Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle ilçe belediyeleri kurulmuştur. Daha sonrasında ise Sincan, Etimesgut ve Gölbaşı ilçe belediyeleri kurulmuştur. Fakat Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları Ankara'nın metropoliten etki alanından daha küçük olmuştur. 35-40 kilometrelik alanda ise Kazan, Hasanoğlan, Elmadağ, Çubuk, Kutludüğün, Akyurt, Pursaklar, Bağlum, Karagedik ve Yenikent olmak üzere bağımsız belediyeler bulunmaktadır. Bu nedenle hem bu alanlardaki gelişmeleri yönlendirmek hem de Ankara Kentsel Ulaşım projesine temel teşkil etmek için Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde oluşturulan bir

araştırma grubuna 1986 yılında 2015 yılı hedef alınarak Ankara Kent makroformu değişim süreçlerine ilişkin 1/100.000 ölçekte bir yapısal plan hazırlattırılmıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 29).

Bayındırlık İskân Bakanlığı, Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi arasında bir protokol oluşturularak 2015 önerisinin kent gelişimine yön vermesi amacıyla öneri yapısal plan hale getirilmiştir. Planda 1990 Ankara Nazım Planı kararları temel ilke olarak korunmuş, fakat batı koridoru gelişme stratejisine karşın, kuzey, kuzey-doğu ve güneyde de Ankara'nın mevcut gelişme eğilimine bakılarak, desantralize bir yapılaşma öngörülmüştür. Bu politikada konut, işyeri, kurumsal alanlar bu akslara dağıtılmıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 29).

İlçe belediyelerince yapılan Islah İmar Planı uygulamaları, Yenimahalle İvedik yöresindeki Organize Küçük Sanayi Bölgesi ile benzer uygulamalar, 2015 Şeması ile öngörülen konut-işyeri dengesini bozmuş, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü Ankara Çevre Otoyolu ve Erişim Kontrollü Devlet Yolu projeleri, kent makroformunu beklenmedik biçimde etkilemiştir. Ayrıca 2015 Planlama çalışmasının öngördüğü desantralizasyonu gerçekleştirecek bir kararlılık ve yönetsel bütünlük sağlanamamış, bu planda tanımlanan odak ve aksların olduğu bölgelerde, planın ilkeleri gereği olmayan spekülatif arsa-arazi hareketlenmeleri meydana gelmiştir. Ülkemizin ilk kez bir ulaşım planı etüdü yapılmasını da hazırlayan ve 1993 yılında onaylanan Ankara Ulaşım Ana Planı'nın dayanağını oluşturan bu plan, onaylanmasa da, ülke planlama literatürü için de büyük önem taşımaktadır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 29) (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: 2015 Yapısal Plan Şeması

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

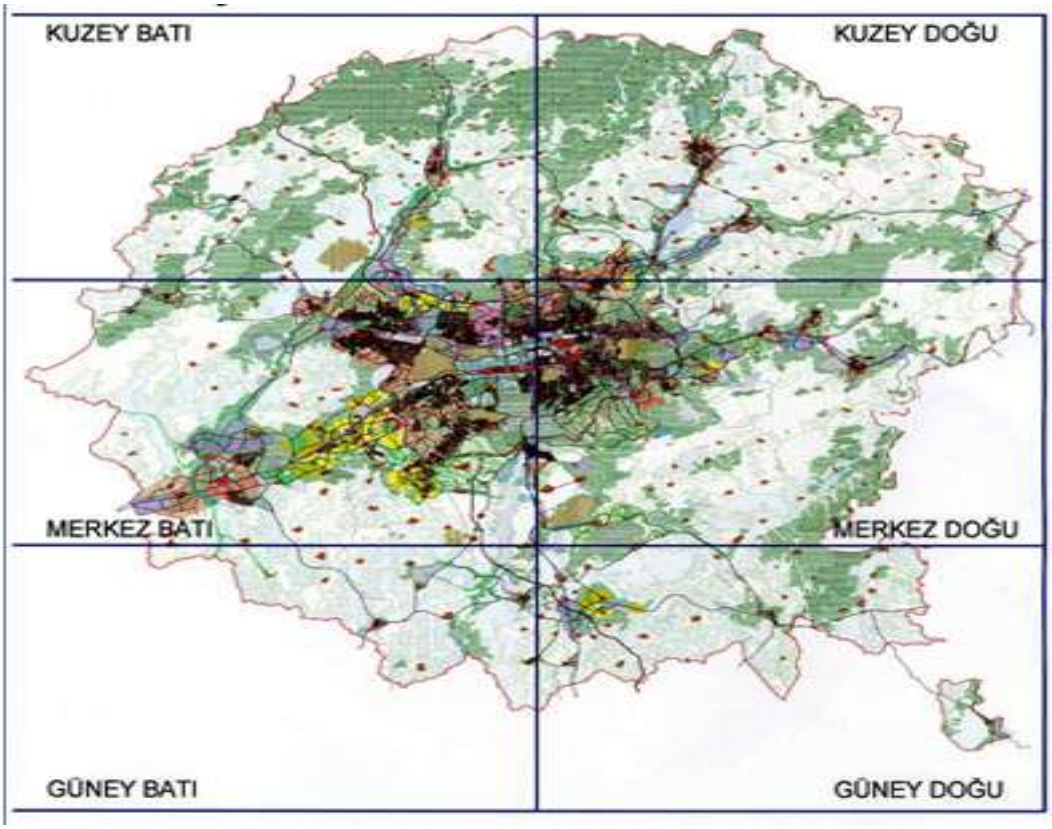
3.3.6. 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı

Kent bütününde olan sorunlara parçacı yaklaşımlarla çözüm bulmak yerine 2023 Başkent Ankara Nazım Planı, kent bütününe yönelik bütüncül bir yaklaşım geliştirmeye çalışarak, Ankara kentinin geniş etki alanına sahip ilk üst ölçek planı (ölçeği 1/25000 olarak sınırlamış olsa da) olmuştur (Şekil 3.7). Plan 5216 sayılı yasa gereği Ankara il sınırları içerisinde bulunan 16 ilçe merkezini ve bu 16 ilçede bulunan kısımlarını kapsamıştır. Fakat 6360 sayılı yasa ile birlikte Ankara il sınırları içerisinde bulunan 25 ilçenin tamamı Büyükşehir Belediyesi belediye sınırları içerisine girmiştir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 33).

Plan Ankara kent bütününe yönelik ilke, karar, strateji ve temel yaklaşımların belirlenmesi açısından büyük bir önem teşkil ederek, planda etki alanına ilçelerin de alınmış olması, parçacı planlar ve çözümler yerine Ankara kentini tüm potansiyelleri

ile birlikte değerlendirilebilme fırsatı sunmuştur. 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı, bu planlama yaklaşımı ile Ankara'yı daha da geliştirmeyi planlamaktadır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017, s. 33).

Şekil 3.7: 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı

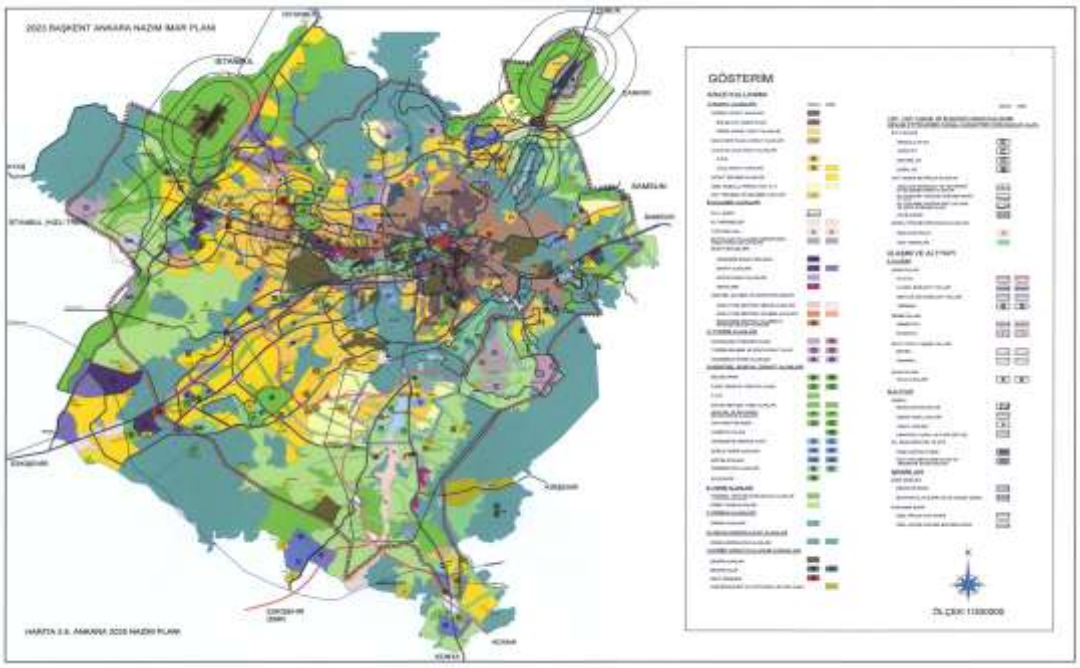
Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.3.7. Ankara 2025 Planı

Ankara 2025 Nazım Planı (Şekil 3.8) Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmıştır. Plan değerli tarım alanlarını, kırsal alanları, doğal sit alanlarını korumaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Planda Eymir Gölü, İmrahor Vadisi, Tuzluçayır ve Akdere, Dikmen vadisi, Büyük Esat Vadisi, Çankaya Botanik Parkı Vadisi, Seğmenler Parkı ve Papazın Bağı gibi kentsel vadilerin ve su havzaların korunması ile yeşil alanların çoğaltılarak hâlihazırda var olan yeşil alaların değerlendirilmesi ön plana

çıkmaktadır. Macunçayı Bölgesi, Çubuk Çayı, Yunus Gölü, Susuz Göl gibi alanlarda rekreasyon alanı olarak ayrılarak, Ankara'ya yeni rekreasyon alanları kazandırılması ve kapasitesini tamamlamış çöp alanlarının yeşil alanlara dönüştürülmesi önerilmektedir (Güler Özer ve Başkurt, 2017, s. 85).

Şekil 3.8: Ankara 2025 Planı

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017

3.4. ANKARA'NIN ALT BÖLGELERİ

Sınır kavramının öneminin azalması ile birlikte, kent veya bölgeler doğal ve ekonomik benzerlik dikkate alınarak değerlendirilmeye başlamıştır. Bu durum bölgedeki dengesizliklerin ve eşitsizliklerin azaltılması için alt bölgeler için planların yapılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ankara'nın ilçelerinin birbirleri ile olan ilişki düzeyleri, yakınlıkları, ekonomik, sosyal ve coğrafi yapıları, gelişmişlik düzeyleri vb. unsurlar göz önüne alt bölgeler sınıflandırılması yapılmıştır (Tablo 3.1) (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 38).

Tablo 3.1: Ankara Alt Bölgeler Tablosu

ANKARA MERKEZ BÖLGESİ		**I.ALT BÖLGE**	**II.ALT BÖLGE**	**III.ALT BÖLGE**	**IV. ALT BÖLGE**	**V. ALT BÖLGE**
Altındağ	Mamak	Bala	Çubuk	Çamlıdere	Ayaş	Akyurt
Çankaya	Pursaklar	Evren	Kalecik	Kızılcahamam	Beypazarı	Elmadağ
Etimesgut	Sincan	Haymana			Güdül	Kazan
Gölbaşı	Yenimahalle	Şereflikoçhisar			Nallıhan	Polatlı
Keçiören						

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2015

3.4.1 I. Alt Bölge

Bala, Haymana, Evren, Şereflikoçhisar ilçeleri Ankara'nın alt bölgelerinden Birinci Bölgeyi oluşturmaktadır. Bölge Ankara ilinin güney ve güneydoğu kesimlerini kapsamaktadır. Tarımsal ekonomik faaliyetlerin yoğunlukta olduğu bölgede, Şereflikoçhisar hariç büyük bir nüfus kaybı yaşanması nedeniyle nüfus yoğunluğu düşüktür. Altyapı ve temel sosyal hizmetlerin sunumu açısından sorunlar yaşanmaktadır (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 39).

3.4.2. II. Alt Bölge

İkinci Bölge Ankara'nın kuzeydoğusunda yer alan bölge Çubuk ve Kalecik ilçelerinden oluşmaktadır. Henüz bu yönü çok ön planda olmasa da bölge; tarihi, doğal ve kültürel güzellikleri ile alternatif turizm türlerinde önemli potansiyele sahiptir. Bölge içerisinde yer alan Esenboğa Havaalanı bölgenin ekonomik gelişimi açısından önem taşımasının yanı sıra bölgeye gelmek isteyen kişilere kolaylık sağlaması açısından önemdir. Sulu tarımın yaygın olduğu bölgede tahıl üretiminin yanında, meyve-sebze üretimi ve hayvancılık ile tarıma dayalı sanayi de gelişmiştir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 39).

3.4.3. III. Alt Bölge

Üçüncü Bölge Kızılcahamam ve Çamlıdere ilçelerinden oluşmaktadır. Ankara'nın kuzeyinde bulunan bölge diğer ilçelere göre yoğun ormanlara ve zengin su kaynaklarına sahiptir. Çamlıdere, Eğrekkaya, Kurtboğazı ve Akyar barajları Ankara'nın önemli içme suyu kaynaklarıdır. Ayrıca jeotermal açıdan oldukça zengin olan Kızılcahamam ilçesi Türkiye'nin önemli termal turizm merkezlerinden biridir. İlçede jeotermal sulardan konut, sera ısıtması gibi alanlarda da istifade edilmesiyle çevresel sürdürülebilirlik açısından örnek uygulamalar gerçekleştirilmektedir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 40).

3.4.4. IV. Alt Bölge

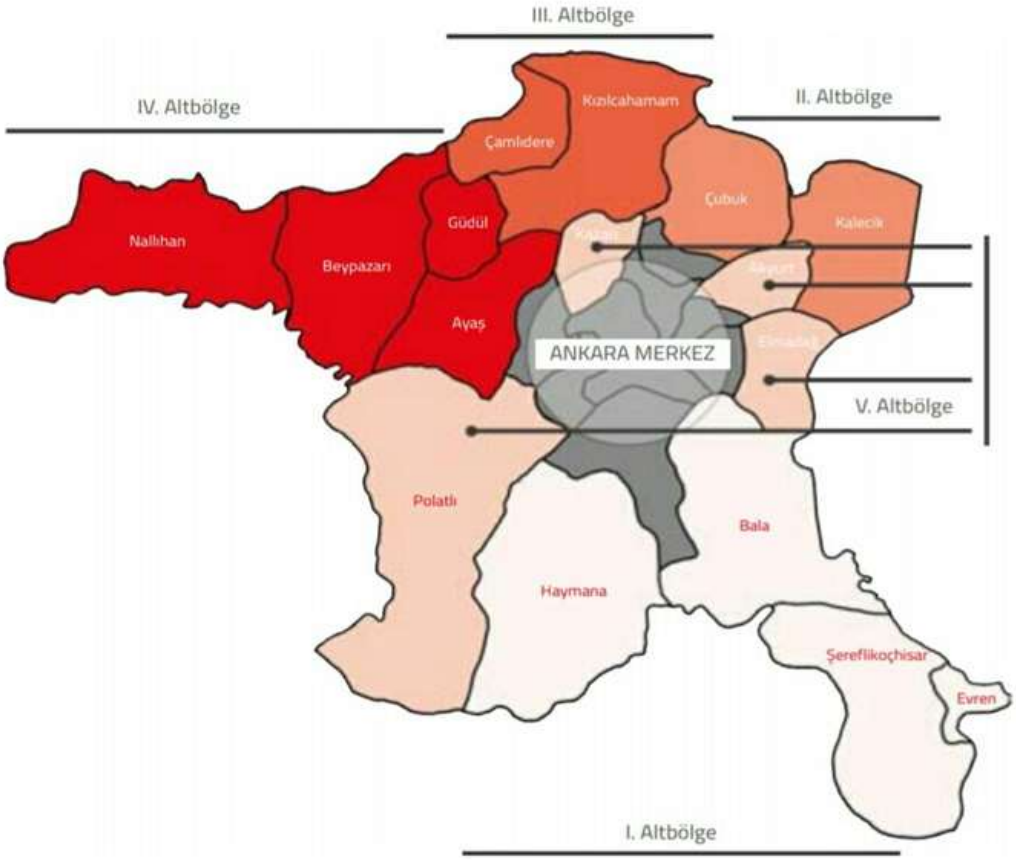
Dördüncü Bölge Ayaş, Beypazarı, Güdül ve Nallıhan ilçelerinden oluşmaktadır. Kuzeybatı Ankara'yı kapsayan bölge tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunmaktadır. Bölge günümüzde de tarihi dokusunu koruyarak bu dokuyu turizm açısından değerlendirmektedir. Meyve ve sebze tarımı ön planda olan bölge de büyük ölçekli sanayi yatırımları da bulunmaktadır. Bölgedeki termik ve hidroelektrik santraller Ankara'nın kurulu elektrik gücünün %44'üne sahiptir. Dünyanın sayılı trona rezervlerinden olan Beypazarı Trona Yatağı'ndan üretilen soda külünün ise %90'ı ihraç edilmektedir. Ayrıca Beypazarı'nda üretilen doğal mineralli su da bölgenin bir diğer önemli unsurudur (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 42).

3.4.5. V. Alt Bölge

Beşinci Bölge Akyurt, Elmadağ, Kazan ve Polatlı'dan oluşmaktadır. Bu bölge Ankara'nın metropolitan alanını çevrelemektedir. Bölgedeki en önemli özellik tarımın yanı sıra güçlü bir sanayi alt yapısının da bulunmasıdır. Kazan İstanbul, Elmadağ Kırıkkale ve Polatlı Eskişehir güzergâhları üzerinde, Akyurt ise Esenboğa

Havaalanı'nın yakınında bulunmaktadır. Böylece bölgede üretilen üretim kolayca pazarlara ulaştırılabilmektedir. Hem mobilya, metal eşya, tekstil gibi sektörler hem de savunma, havacılık, makine-teçhizat gibi ileri teknolojili sektörler bölgede yapılmaktadır (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, s. 42).

Şekil 3.8: Ankara'nın Alt Bölgeleri

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2015

3.4.6. Ankara Merkez Bölgesi

Ankara Merkez Bölgesi Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle'den oluşmaktadır. Merkez Bölgede şehirleşme, eğitim düzeyi, sosyal hizmetler ve fiziki altyapıya erişim ile gelir seviyesi yüksek

düzeydedir. Bu bölgede Ankara'nın sosyal ve ekonomik faaliyetlerinin de önemli bir kısmı gerçekleşmektedir. Bu bölge sadece Ankara'nın değil Türkiye'nin de önemli nitelikli insan kaynağı çekme ve geliştirme merkezi işlevi görmektedir. Teknoloji geliştirme ve önemli sanayi bölgeleriyle de ön plana çıkan Ankara Merkez Bölgesi uzun yıllardır olduğu gibi yoğun göç alamaya devam etmektedir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2015, ss. 42-43). Metropol kent alanı olan bu bölge kent içi hareketliliğin yaşandığı bölgedir. Nüfusun fazla olması ve yaşam standartlarının daha yüksek olması sebebiyle hareketliliğin en fazla olduğu bölgeyi Ankara Merkez Bölgesi oluşturmaktadır.

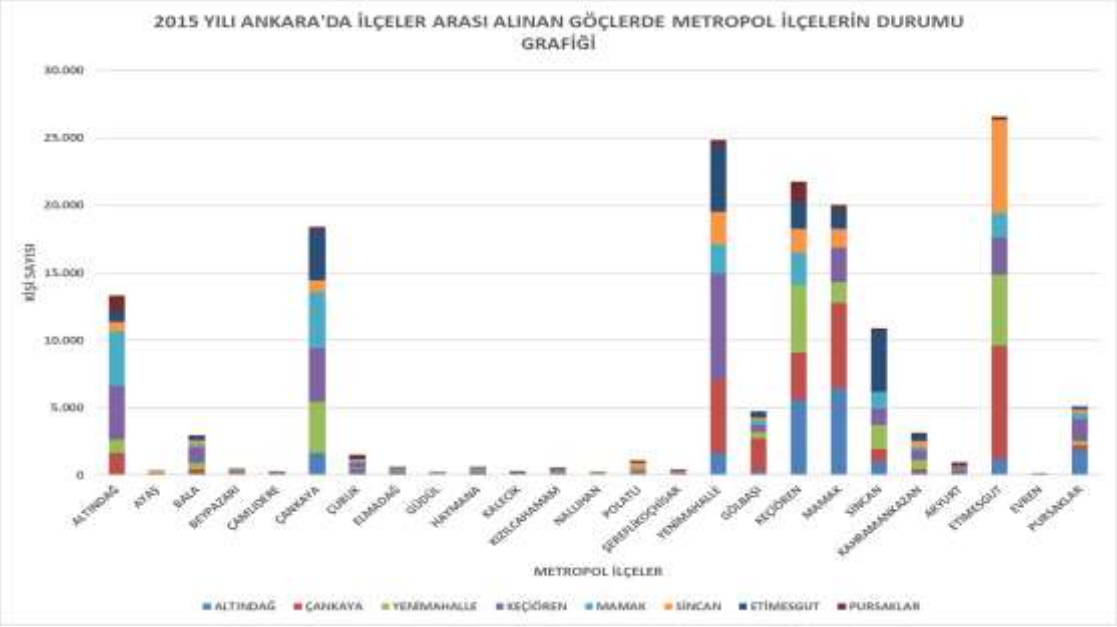
4. BÖLÜM: ANKARA ŞEHRİNİN KENT İÇİ NÜFUS HAREKETLİLİĞİ

Yapılan çalışmada analiz edilen ilçeler arası göç sayıları, göçe katılan kişilerin cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarının tamamı TÜİK'ten alınan veriler kullanılarak oluşturulmuştur. TÜİK'te bu veriler 2015 yılı ve sonrasına ait olarak bulunduğu ve 2015 yılından önceki yıllara ait çalışmamıza kaynak olabilecek verilerin bulunmaması nedeni ile çalışmamız 2015-2019 yılları arasını kapsamaktadır.

4.1. 2015 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI

4.1.1. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.1: 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.1: 2015 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu

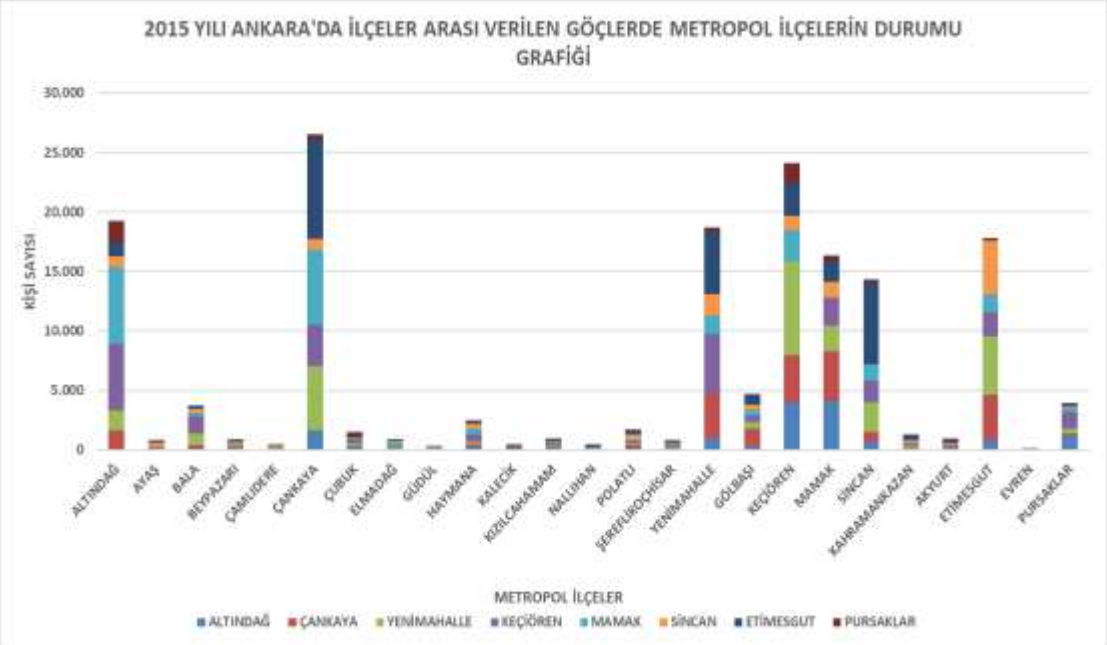
İLÇE ADI	**Toplam Alınan Göç Sayısı**	**En Çok Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si**	**En Az Göç Veren Metropol İlçe /Kişi Sayısı / %'si**	**En Çok Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si**	**En Az Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si**
ALTINDAĞ	15.014 kişi	Mamak (4.089 kişi) (% 27.23)	Sincan (692 kişi) (% 4.60)	Gölbaşı (265 kişi) (% 1.76)	Evren (3 kişiden az) (% 0.01)
ÇANKAYA	21.362 kişi	Mamak (4.212 kişi) (% 19.71)	Pursaklar (218 kişi) (% 1.02)	Gölbaşı (1.492 kişi) (% 6.98)	Evren (9 kişi) (% 0.04)
YENİMAHALLE	28.097 kişi	Keçiören (7.927 kişi) (% 28.21)	Pursaklar (400 kişi) (% 1.42)	Bala (965 kişi) (% 3.43)	Evren (13 kişi) (% 0.04)
KEÇİÖREN	26.510 kişi	Altındağ (5.607 kişi) (% 21.15)	Pursaklar (1.416 kişi) (% 5.34)	Bala (1.504 kişi) (% 5.67)	Evren (31 kişi) (% 0.11)
MAMAK	22.419 kişi	Altındağ (6.438 kişi) (% 28.71)	Pursaklar (287 kişi) (% 1.28)	Gölbaşı (508 kişi) (% 2.26)	Ayaş (14 kişi) (% 0.06)
SİNCAN	13.753 kişi	Etimesgut (4.506 kişi) (% 32.76)	Pursaklar (177 kişi) (% 1.28)	Gölbaşı (424 kişi) (% 3.08)	Evren (3 kişiden az) (% 0.02)
ETİMESGUT	29.373 kişi	Çankaya (8.396 kişi) (% 28.58)	Pursaklar (241 kişi) (% 0.82)	Gölbaşı (791 kişi) (% 2.69)	Evren (12 kişi) (% 0.04)
PURSAKLAR	6.204 kişi	Altındağ (1.811 kişi) (% 29.19)	Etimesgut (241 kişi) (% 3.88)	Çubuk (377 kişi) (% 6.07)	Güdül - Evren (3 kişiden az) (% 0.04)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2015 yılı içerisinde Ankara'nın metropol ilçeleri arasından en çok ilçeler arası göçü Etimesgut ilçesi (29.373 kişi) almıştır. Etimesgut ilçesini sırasıyla Yenimahalle ilçesi (28.097 kişi), Keçiören ilçesi (26.510 kişi), Mamak ilçesi (22.419 kişi), Çankaya ilçesi (21.362 kişi), Altındağ ilçesi (15.014 kişi), Sincan ilçesi (13.753 kişi) ve son olarak Pursaklar (6.204 kişi) ilçesi takip etmektedir.

4.1.2. 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.2: 2015 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.2: 2015 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu

İLÇE ADI	Toplam	En Çok Göç Verilen Metropol	En Az Göç Verilen	En Çok Göç Verilen Metropol	En Az Göç Verilen Metropol

	Verilen Göç Sayısı	İlçe / Kişi Sayısı / %'si	Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si
ALTINDAĞ	20.767 kişi	Mamak (6.438 kişi) (% 31.00)	Sincan (959 kişi) (% 4.61)	Çubuk (329 kişi) (% 1.58)	Evren (5 kişi) (% 0.02)
ÇANKAYA	30.360 kişi	Etimesgut (8.396 kişi) (% 27.65)	Pursaklar (377 kişi) (% 1.24)	Gölbaşı (2.484 kişi) (% 8.18)	Çamlıdere (7 kişi) (% 0.02)
YENİMAHALLE	21.144 kişi	Etimesgut (5.278 kişi) (% 24.96)	Pursaklar (339 kişi) (% 1.60)	Kahramankazan (699 kişi) (% 3.30)	Evren (5 kişi) (% 0.02)
KEÇİÖREN	27.707 kişi	Yenimahalle (7.927 kişi) (% 28.61)	Sincan (1.207 kişi) (% 4.35)	Bala (1.109 kişi) (% 4.00)	Evren (5 kişi) (% 0.01)
MAMAK	17.984 kişi	Çankaya (4.212 kişi) (% 23.42)	Pursaklar (399 kişi) (% 2.21)	Gölbaşı (330 kişi) (% 1.83)	Çamlıdere (14 kişi) (% 0.07)
SİNCAN	16.634 kişi	Etimesgut (6.906 kişi) (% 41.51)	Pursaklar (278 kişi) (% 1.67)	Kahramankazan (497 kişi) (% 2.98)	Çamlıdere (12 kişi) (% 0.07)
ETİMESGUT	19.697 kişi	Yenimahalle (4.926 kişi) (% 25.00)	Pursaklar (241 kişi) (% 1.22)	Kahramankazan (535 kişi) (% 2.71)	Evren (3 kişi) (% 0.01)
PURSAKLAR	4.684 kişi	Keçiören (1.416 kişi) (% 30.23)	Sincan (177 kişi) (% 3.77)	Çubuk (282 kişi) (% 6.02)	Çamlıdere-Güdül-Şereflikoçhisar-Evren (3 kişiden az) (% 0.06)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2015 yılında Metropol ilçelerden en çok göçü Çankaya ilçesi (30.360 kişi) verirken, Çankaya ilçesini sırasıyla Keçiören ilçesi (27.707 kişi), Yenimahalle ilçesi (21.144 kişi), Altındağ ilçesi (20.767 kişi), Etimesgut ilçesi (19.697 kişi), Mamak ilçesi

(17.984 kişi), Sincan ilçesi (16.634 kişi), son olarak Pursaklar ilçesi (4.684 kişi) takip etmiştir.

4.1.3. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan Ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması

Tablo 4.3: 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu

İLÇE ADI	Aldığı Göç Sayısı	Verdiği Göç Sayısı	Fark
ETİMESGUT	29.373 kişi	19.697 kişi	+ 9.676 kişi
YENİMAHALLE	28.097 kişi	21.144 kişi	+ 6.953 kişi
KEÇİÖREN	26.510 kişi	27.707 kişi	- 1.197 kişi
MAMAK	22.419 kişi	17.984 kişi	+ 4.435 kişi
ÇANKAYA	21.362 kişi	30.360 kişi	- 8.998 kişi
ALTINDAĞ	15.014 kişi	20.767 kişi	- 5.753 kişi
SİNCAN	13.753 kişi	16.634 kişi	- 2.881 kişi
PURSAKLAR	6.204 kişi	4.684 kişi	+ 1.520 kişi

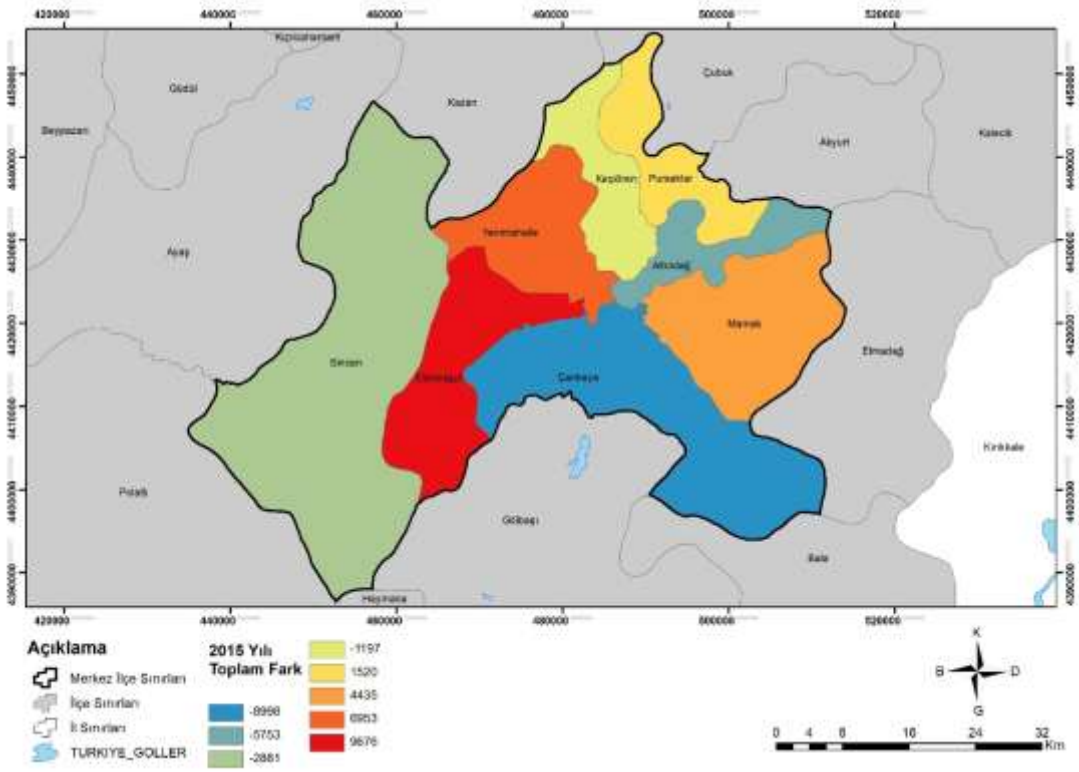
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2015 yılında Etimesgut ilçesi diğer ilçelerden 29.373 kişi göç alırken, diğer ilçelere 19.697 kişi göç vermiştir. Bu durumda aldığı göç sayısı 9.676 kişi ile verdiği göç sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesi 28.097 kişi diğer ilçelerden göç alırken 21.144 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. 6.953 kişi ile aldığı göç sayısı verdiği göç sayısını geçmiştir. Keçiören ilçesi diğer ilçelerden 26.510 kişi göç alırken, 27.707 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. Bu durumda 1.197 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Mamak ilçesi diğer ilçelerden 22.419 kişi göç alırken, 17.984 kişi göç

vermiştir. 4.435 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Çankaya ilçesi diğer ilçelerden 21.362 kişi göç alırken, 30.360 kişi göç vermiştir. 8.998 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Altındağ ilçesi diğer ilçelerden 15.014 kişi göç alırken, 20.767 kişi göç vermiştir. 5.753 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Sincan ilçesi diğer ilçelerden 13.753 kişi göç alırken, diğer ilçelere 16.634 kişi göç vermiştir. 2.881 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Pursaklar ilçesi diğer ilçelerden 6.204 kişi göç alırken, 4.684 kişi göç vermiştir. 1.520 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir.

Bu durumda Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçeleri, verdikleri göçe oranla daha fazla göç alarak, ilçelerindeki nüfus sayılarını fazlalaştırmışlardır (Şekil 4.3).

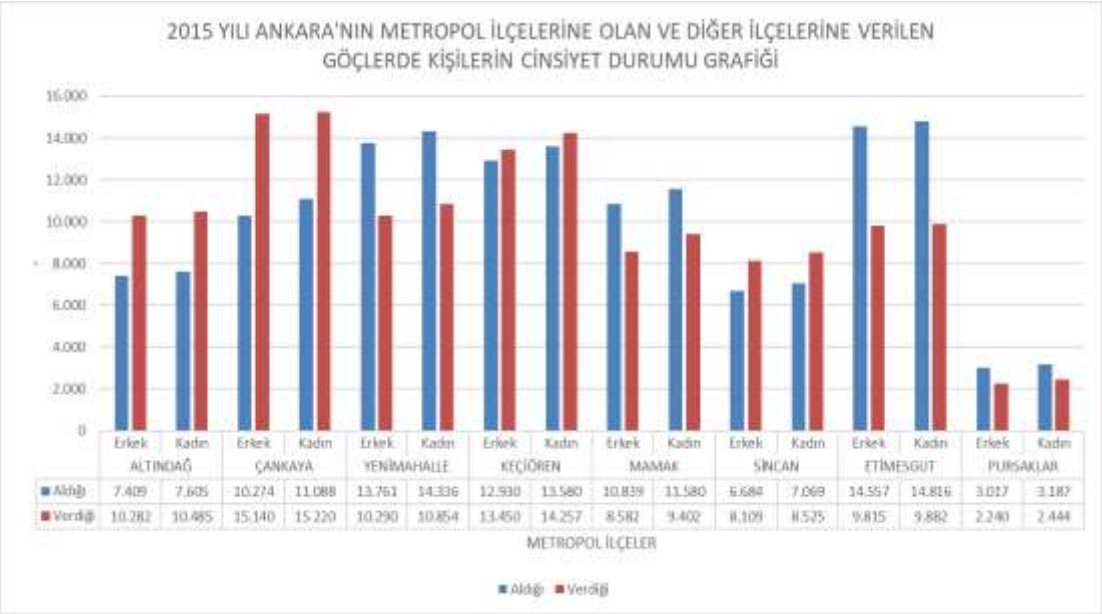
Şekil 4.3: 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

4.1.4. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu

Şekil 4.4: 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği

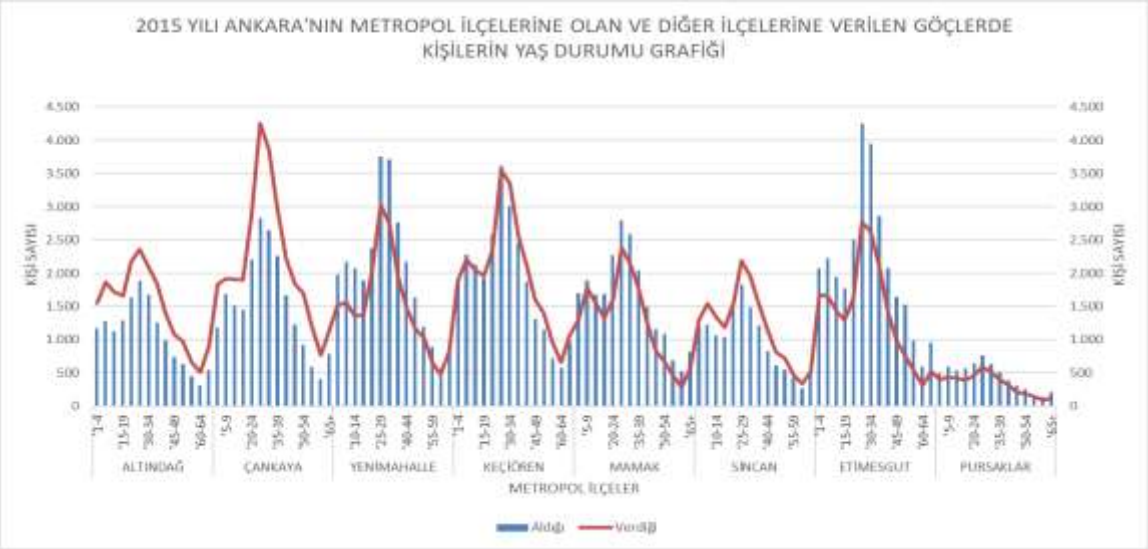
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde göç alma durumunda 196 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 203 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Çankaya ilçesinde göç alma durumunda 814 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 80 kişiyle kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesinde göç alma durumunda 575 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 564 kişiyle kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Keçiören ilçesinde göç alma durumunda 650 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 807 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Mamak ilçesinde göç alma durumunda 741 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 820 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Sincan ilçesinde göç alma durumunda 385 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 416 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

Etimesgut ilçesinde göç alma durumunda 259 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 67 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Pursaklar ilçesinde göç alma durumunda 170 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 204 kişiyle kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

4.1.5. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu

Şekil 4.5: 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde diğer yaş gruplarına oranla 20-34 yaş arasındaki 20-24, 25-29, 30-34 yaş arası nüfusun hem göç almada hem de göç vermede daha etkin olduğu görülmektedir. 10-14 yaş arasında alınan göçün verilen göçlerden daha az olduğu görülürken, harekete katılan kişilerin en az 60-64 yaş grubuna ait olduğu görülmektedir. 60-64 yaş arası grup 65 yaş ve üzeri grubun bile altında kalmıştır.

Çankaya ilçesinde göçe katılan kişilerin en çok 20 ila 39 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Ayrıca bu yaş aralığında alınan göç ile verilen göç arasındaki farkın

çok olduğu görülürken 20 ila 39 yaş arasında kişilerin giden göçe daha çok katılım sağladıkları görülmüştür. 10 ila 20 yaş arasının alınan ve verilen göçlerde aynı seviyede oldukları görülürken, alınan göçte 10 yaştan 20 yaşa doğru gittikçe azalma olduğu görülmektedir. 60-64 yaş arası en az göçe katılan yaş grubu olurken 65 yaş ve üzeri 60-64 yaş arası kişilerden daha fazla hareketliliğe katılmışlardır.

Yenimahalle ilçesinde alınan göç verilen göçten daha fazla olurken, tüm çocuk yaş gruplarının hareketliliğe yüksek miktarda katıldıkları görülmektedir. 15 ila 24 yaş arası grubun alınan göç ile verilen göç oranlandığına verilen göçte daha az etkin oldukları görülürken aynı zamanda 25-29, 30-34 ve 35-39 yaş guruplarında alınan göç ile verilen göçte büyük fark olduğu görülmüştür. Bu yaş grupları daha fazla Yenimahalle ilçesinin tercih etmişlerdir. 60-64 yaş arası grup yine 65 yaş ve üzeri grubun altında kalarak en az göçe katılan yaş grubu olmuştur.

Keçiören ilçesi alınan ve verilen göçte hemen hemen aynı denilebilecek oranlarda yaş gruplarını göç alıp vermiştir. Çocuk yaş grupları, yetişkin yaş guruplarına göre daha fazla hareketliliğe katılmış olup yine en çok göç 20 ila 34 yaş arası gruplarda olmuştur. 1-4 yaş grubu ile 15-19 yaş grubu aynı seviyede hareketliliğe katılmıştır. 30-34 yaş grubundan sonraki gruplar göçlere yavaş yavaş daha az katılım sağlamışlar ve yine en az 60-64 yaş arası grup hareketliliğe katılarak 65 yaş üzeri grubun daha gerisinde kalmıştır.

Mamak ilçesinde alınan göçün daha fazla olduğu görülürken, 15-19 yaş grubunda verilen göçte diğer yaşlara oranla belirgin bir azalma olduğu görülmektedir. En fazla 25-29 yaş grubu alınan ve verilen göçte etkin olurken en az hareketliliğe katılan grup 60-64 yaş arası grup olmuştur.

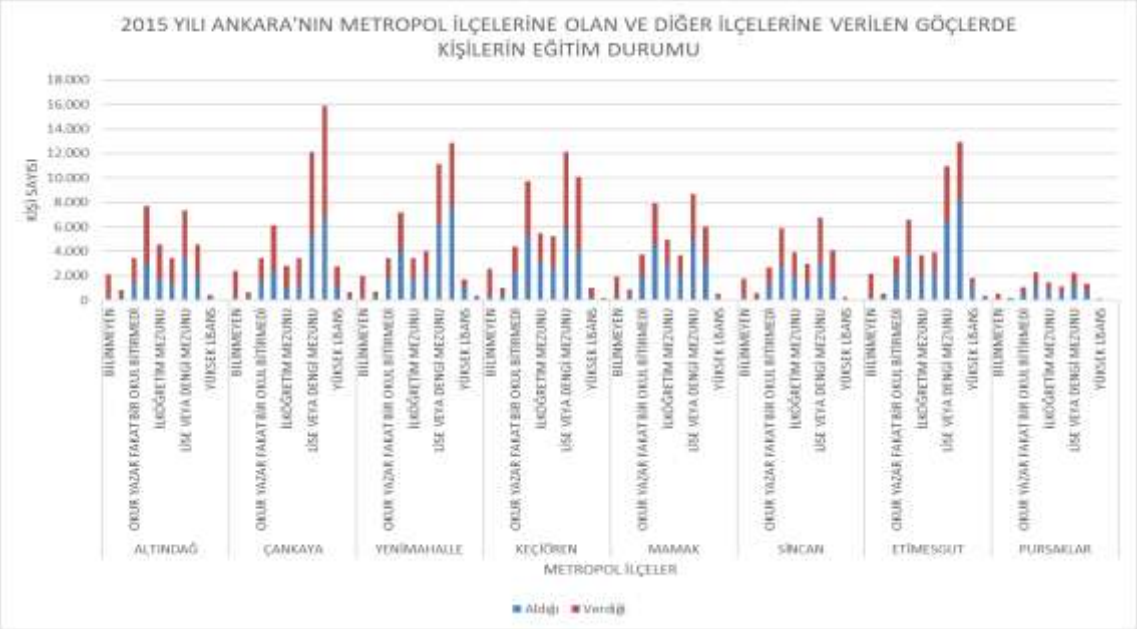
Sincan ilçesi en fazla 25-29 yaş arası grubu göç alıp vermiş olmakla beraber 1-4 ve 5-9 yaş grupları 10-14 ve 15-19 yaş gruplarından daha fazla hareketliliğe katılmıştır. En az göçe katılan grup yine 60-64 yaş arası grup olmuştur.

Etimesgut ilçesinde belirgin bir şekilde genç nüfusun göç alındığı görülmektedir. 15-19 yaş grubunun 1 ila 14 yaş arası gruplardan daha az hareketliliğe katıldığı görülürken en çok 25-29 yaş grubu, daha sonra ise 30-34 yaş grubunun göç alındığı görülmektedir. Fakat bu yaş grubu Etimesgut ilçesinden başka ilçelere göç etme de o kadar etkili olmamış ve arasındaki fark belirgin bir şekilde görülmüştür. En az göçe katılan yaş grubu 60-64 yaş grubu olmuştur.

Pursaklar ilçesinde alınan göçte de verilen göçte de belirgin bir yaş grubu farkı olmamıştır. Her yaş grubu hemen hemen aynı oranda göç alınıp verilirken 50 ila 64 yaş arasında kalan gruplara doğru hareketliliğinin azaldığı görülmüştür.

4.1.6. 2015 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu

Şekil 4.6: 2015 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde verilen göçlerde kişiler en çok lise veya dengi mezunu olmakla beraber lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilköğretim ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlerde ise kişiler en fazla lise veya dengi mezun olmakla beraber lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler göç alınan kişilere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Çankaya ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahipken yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise göç alınan kişilere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Yenimahalle ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahipken, yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçe oranla daha fazla sayıda göç alınmıştır.

Keçiören ilçesinde alınan göçlerde en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlerde ise en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken lise veya dengi mezunu kişileri yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise göç alınan kişilere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Mamak ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla hareketliliğe katılan kişiler lise veya dengi mezun kişiler olurken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise göç alınan kişilere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Sincan ilçesinde lise veya dengi mezunu kişiler hem göç alımında hem de göç veriminde daha fazla hareketliliği katılmış olmakla beraber, lise veya dengi mezunu kişileri ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler göç alınan kişi sayısına oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

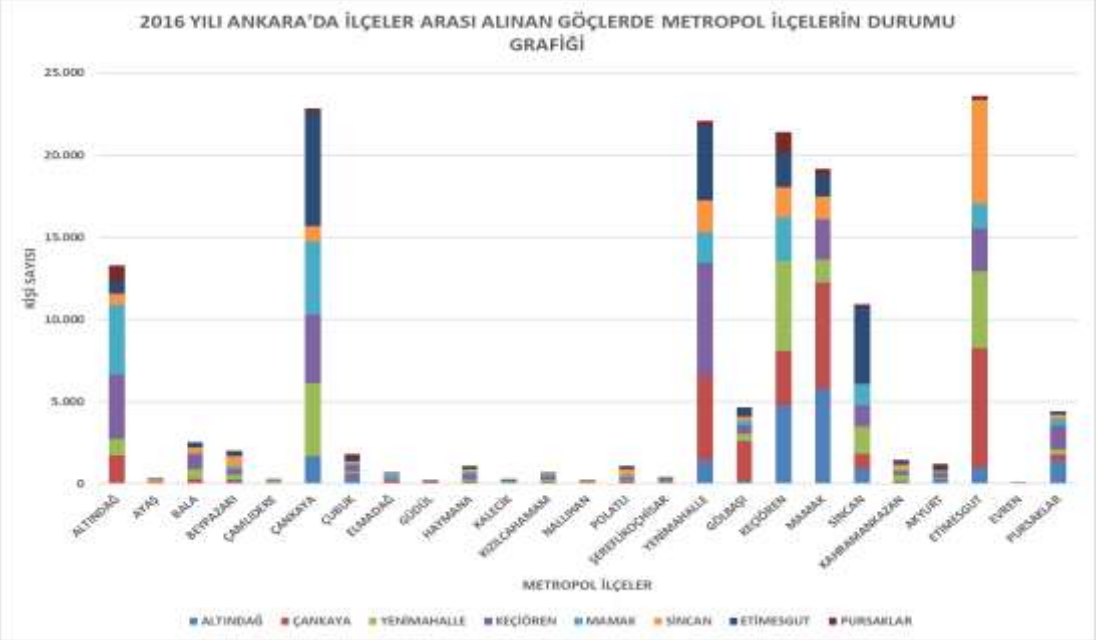
Etimesgut ilçesinde en fazla yüksekokul mezunu kişiler hem göç almada hem göç vermede en fazla paya sahip iken, yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezun kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise göç verilen kişilere oranla daha fazla sayıda göç alınmıştır.

Pursaklar ilçesinde göç alımında ilkokul mezunu kişiler daha fazla hareketliliğe katılmışken, ilkokul mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlere katılan kişiler ise en fazla lise veya dengi mezunu kişiler olmakla beraber, lise veya dengi mezunu kişileri ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlere oranla yüksek lisans mezunu kişiler daha fazla sayıda göç alınırken, doktora mezunu kişiler ise hemen hemen aynı oranda göç alınıp verilmiştir.

4.2. 2016 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI

4.2.1. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerinin Durumu

Şekil 4.7: 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.4: 2016 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Alınan Göç Sayısı	En Çok Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si

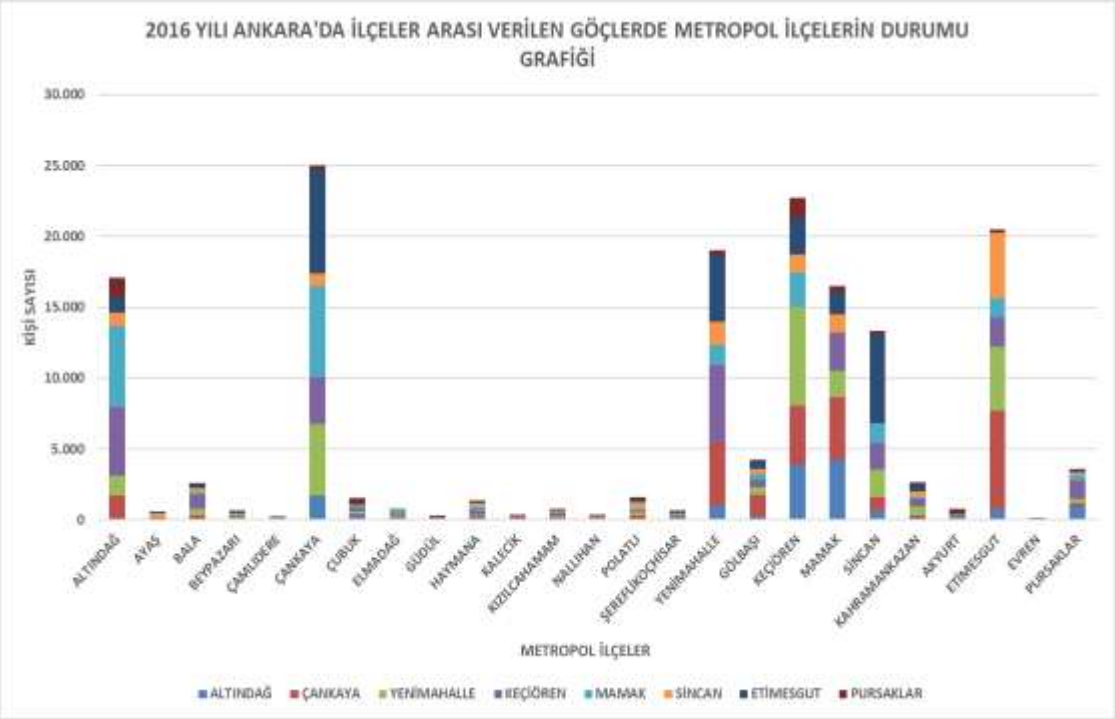
ALTINDAĞ	14.731 kişi	Mamak (4.247 kişi) (% 28.83)	Sincan (667 kişi) (% 4.52)	Çubuk (306 kişi) (% 2.07)	Güdül (7 kişi) (% 0.04)
ÇANKAYA	25.841 kişi	Etimesgut (6.945 kişi) (% 26.87)	Pursaklar (226 kişi) (% 0.87)	Gölbaşı (1.537 kişi) (% 5.94)	Evren (9 kişi) (% 0.03)
YENİMAHALLE	24.807 kişi	Keçiören (6.936 kişi) (% 27.95)	Pursaklar (323 kişi) (% 1.30)	Kahramankazan (634 kişi) (% 2.55)	Evren (11 kişi) (% 0.04)
KEÇİÖREN	25.208 kişi	Yenimahalle (5.461 kişi) (% 21.66)	Pursaklar (1.267 kişi) (% 5.02)	Bala (993 kişi) (% 3.93)	Evren (21 kişi) (% 0.08)
MAMAK	21.181 kişi	Çankaya (6.459 kişi) (% 30.49)	Pursaklar (373 kişi) (% 1.76)	Gölbaşı (415 kişi) (% 1.95)	Güdül (12 kişi) (% 0.05)
SİNCAN	13.647 kişi	Etimesgut (4.645 kişi) (% 34.03)	Pursaklar (213 kişi) (% 1.56)	Polatlı (435 kişi) (% 3.18)	Evren (11 kişi) (% 0.08)
ETİMESGUT	26.100 kişi	Çankaya (7.228 kişi) (% 27.69)	Pursaklar (250 kişi) (% 0.95)	Gölbaşı (617 kişi) (% 2.36)	Evren (3 kişi) (% 0.01)
PURSAKLAR	5.569 kişi	Keçiören (1.439 kişi) (% 25.83)	Etimesgut (231 kişi) (% 4.14)	Çubuk (385 kişi) (% 6.91)	Çamlıdere – Evren (3 kişiden az) (% 0.05)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2016 yılında metropol ilçelere olan göçlerde en fazla göç alan ilçe Etimesgut ilçesi (26.100 kişi) olmuştur. Etimesgut ilçesine sırasıyla Çankaya ilçesi (25.841 kişi), Keçiören ilçesi (25.208 kişi), Yenimahalle ilçesi (24.807 kişi), Mamak ilçesi (21.181 kişi), Altındağ İlçesi (14.731 kişi), Sincan ilçesi (13.647 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (5.569 kişi) takip etmiştir.

4.2.2. 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.8: 2016 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.5: 2016 Yılı Metropol İlçelerden En Çok Ve En Az Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Verilen Göç Sayısı	En Çok Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si
ALTINDAĞ	18.681 kişi	Mamak (5.771 kişi) (% 30.89)	Sincan (929 kişi) (% 4.97)	Çubuk (434 kişi) (% 2.32)	Ayaş – Güdül (5 kişi) (% 0.02)

ÇANKAYA	28.651 kişi	Etimesgut (7.228 kişi) (% 25.22)	Pursaklar (359 kişi) (% 1.25)	Gölbaşı (2.452 kişi) (% 5.55)	Evren (8 kişi) (% 0.02)
YENİMAHALLE	21.550 kişi	Keçiören (5.461 kişi) (% 25.34)	Pursaklar (334 kişi) (% 1.54)	Bala (584 kişi) (% 2.70)	Evren (6 kişi) (% 0.02)
KEÇİÖREN	26.325 kişi	Yenimahalle (6.936 kişi) (% 26.34)	Sincan (1.276 kişi) (% 4.84)	Bala (878 kişi) (% 3.33)	Evren (5 kişi) (% 0.01)
MAMAK	18.253 kişi	Çankaya (4.418 kişi) (% 24.20)	Pursaklar (425 kişi) (%2.32)	Gölbaşı (282 kişi) (% 1.54)	Güdül (7 kişi) (% 0.03)
SİNCAN	16.056 kişi	Etimesgut (6.294 kişi) (% 39.20)	Pursaklar (233 kişi) (% 1.45)	Beypazarı (640 kişi) (% 3.98)	Evren (9 kişi) (% 0.05)
ETİMESGUT	22.534 kişi	Çankaya (6.945 kişi) (% 30.82)	Pursaklar (231 kişi) (% 1.02)	Gölbaşı (481 kişi) (% 2.13)	Evren (3 kişi) (% 0.01)
PURSAKLAR	4.622 kişi	Keçiören (1.267 kişi) (% 27.41)	Sincan (213 kişi) (% 4.60)	Akyurt (342 kişi) (% 7.39)	Güdül – Nallıhan – Evren (3 kişiden az) (% 0.06)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2016 yılında Ankara şehrinde en çok göç veren metropol ilçe Çankaya ilçesi (28.651 kişi) olurken, Çankaya ilçesini sırasıyla Keçiören ilçesi (26.325 kişi), Etimesgut ilçesi (22.534 kişi), Yenimahalle ilçesi (21.550 kişi), Altındağ ilçesi (18.681 kişi), Mamak ilçesi (18.253 kişi), Sincan ilçesi (16.056 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (4.622 kişi) takip etmiştir.

4.2.3. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması

Tablo 4.6: 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu

İLÇE ADI	Aldığı Göç Sayısı	Verdiği Göç Sayısı	Fark
ETİMESGUT	26.100 kişi	22.534 kişi	+ 3.566 kişi
ÇANKAYA	25.841 kişi	28.651 kişi	- 2.810 kişi
KEÇİÖREN	25.208 kişi	26.325 kişi	- 1.117 kişi
YENİMAHALLE	24.807 kişi	21.550 kişi	+ 3.257 kişi
MAMAK	21.181 kişi	18.253 kişi	+ 2.928 kişi
ALTINDAĞ	14.731 kişi	18.681 kişi	- 3.950 kişi
SİNCAN	13.647 kişi	16.056 kişi	-2.409 kişi
PURSAKLAR	5.569 kişi	4.622 kişi	+ 947 kişi

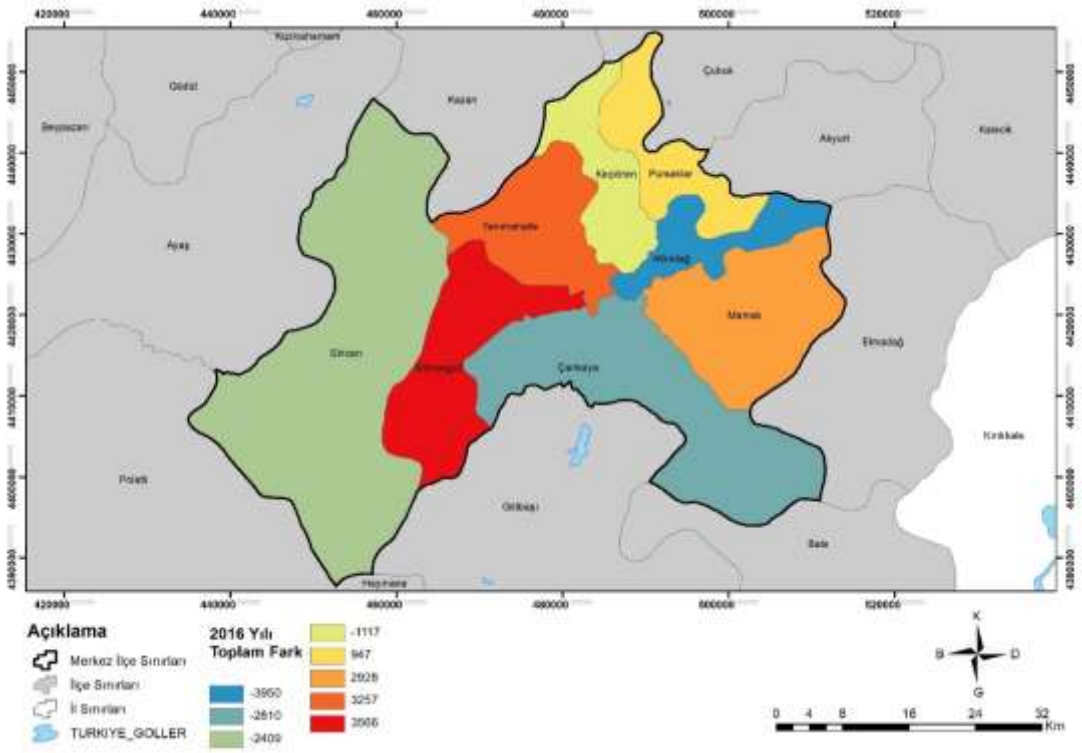
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2016 yılında Etimesgut ilçesi diğer ilçelerden 26.100 kişi göç alırken, diğer ilçelere 22.534 kişi göç vermiştir. Bu durumda aldığı göç sayısı 3.566 kişi ile verdiği göç sayısından fazladır. Çankaya ilçesi diğer ilçelerden 25.841 kişi göç alırken, 28.651 kişi göç vermiştir. 2.810 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Keçiören ilçesi diğer ilçelerden 25.208 kişi göç alırken, 26.325 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. Bu durumda 1.117 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Yenimahalle ilçesi 24.807 kişi diğer ilçelerden göç alırken, 21.550 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. 3.257 kişi ile aldığı göç sayısı verdiği göç sayısını geçmiştir. Mamak ilçesi diğer ilçelerden 21.181 kişi göç alırken, 18.253 kişi göç vermiştir. 2.928 kişi ile alınan göç

sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Altındağ ilçesi diğer ilçelerden 14.731 kişi göç alırken, 18.681 kişi göç vermiştir. 3.950 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Sincan ilçesi diğer ilçelerden 13.647 kişi göç alırken, diğer ilçelere 16.056 kişi göç vermiştir. 2.409 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Pursaklar ilçesi diğer ilçelerden 5.569 kişi göç alırken, 4.622 kişi göç vermiştir. 947 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir.

Bu bağlamda 2016 yılında metropol ilçelerin aldıkları ve verdikleri göç karşılaştırıldığında Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçelerinin aldıkları göç sayıları verdikleri göç sayılarını geçerken, Keçiören, Çankaya, Altındağ ve Sincan ilçelerinin ise verdikleri göç sayıları aldıkları göç sayılarını geçmiştir. Bu durumda Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçeleri, verdikleri göçe oranla daha fazla göç alarak, ilçelerindeki nüfus sayılarını fazlalaştırmışlardır (Şekil 4.9).

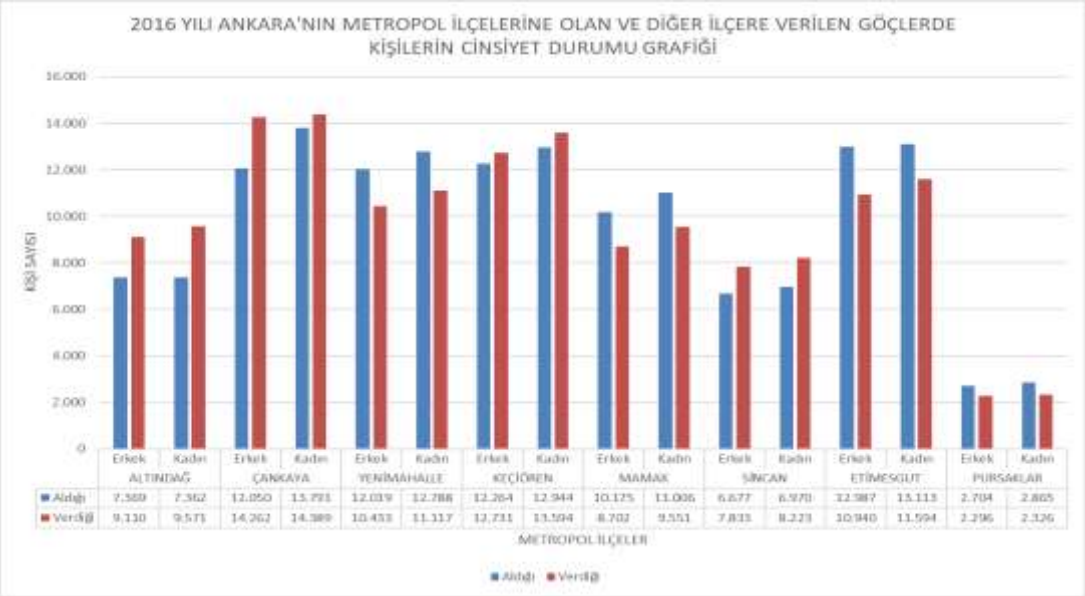
Şekil 4.9: 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

4.2.4. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu

Şekil 4.10: 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği

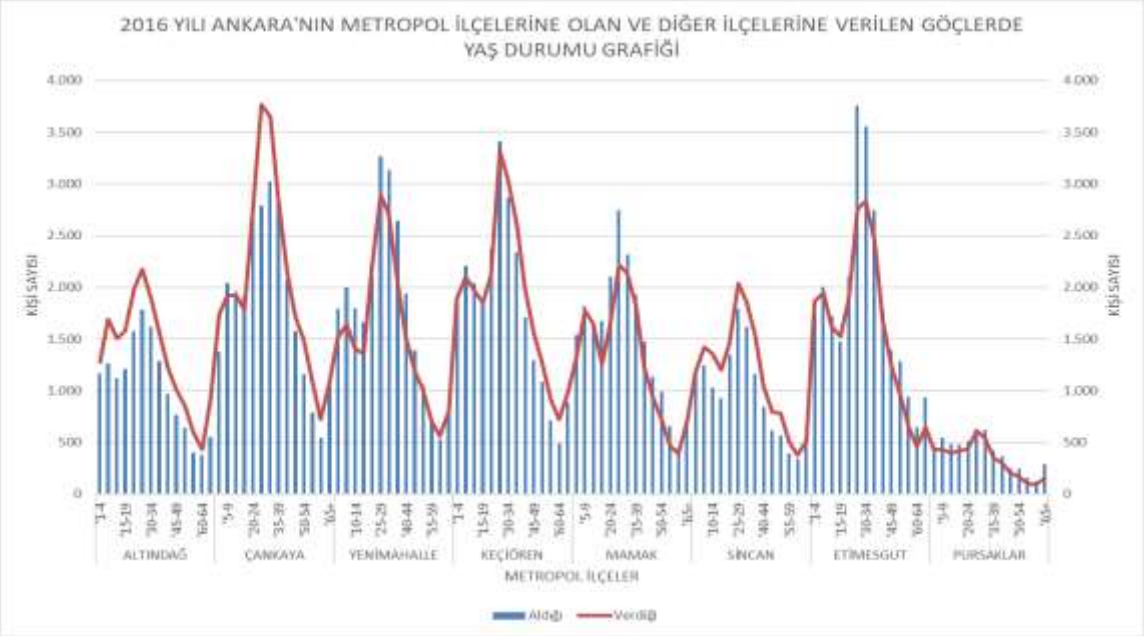
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde göç alma durumunda 7 kişi ile erkek sayısı kadın sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 461 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Çankaya ilçesinde göç alma durumunda 1.741 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 127 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesinde göç alma durumunda 769 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 684 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Keçiören ilçesinde göç alma durumunda 680 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda 863 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Mamak ilçesinde göç alma durumunda 831 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 849 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Sincan ilçesinde göç alma durumunda 293 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 390 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Etimesgut ilçesinde göç alma durumunda 126 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç

verme durumunda ise 654 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Pursaklar ilçesinde göç alma durumunda 161 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 30 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

4.2.5. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu

Şekil 4.11: 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinin verdiği göçün aldığı göçten daha fazla olduğu görülmektedir. Tüm yaş gruplarında da verilen göç alınan göçten fazla olmuştur. Hem alınan göçte hem de verilen göçte en fazla 25-29 yaş grubu kişiler hareketliliğe katılmıştır. En az 60-64 yaş grubu kişilerin göçe katıldığı görülmüştür.

Çankaya ilçesinde 5-9, 10-14 ve 15-19 yaş gruplarındaki kişilerin verilen göçe oranla daha fazla göç alındığı görülmektedir. 20-24, 35-39 ve 40-44 yaş gruplarının ise hem

alınan hem de verilen göçte hemen hemen eşit oranda oldukları görülmektedir. 25-29 yaş grubunun verilen göçte en fazla paya sahip olduğu ve alınan göçteki miktarı ile belirgin farkının olduğu görülürken, alınan göçte en fazla paya 30-34 yaş grubunun sahip olduğu görülmüştür. 60-64 yaş grubu en az göçe katılan grup iken verilen ve alınan göçte 65 yaş ve üzeri grup hemen hemen aynı miktarda rol oynamıştır.

Yenimahalle ilçesinde 1-4, 5-9, 10-14, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44 ve 45-49 yaş gruplarının alınan göçte daha fazla rol oynadıkları görülürken 15-19, 50-54, 55-59 ve 65 yaş ve üzeri grubun alınan ve verilen göçte hemen hemen aynı oranda oldukları görülmüştür. En fazla göçe katılan grup 25-29 yaş grubu olurken 60-64 yaş arası grup her iki durumda da en az hareketliliğe katılan yaş grubu olmuştur.

Keçiören ilçesinde çocuk yaş gruplarının yetişkin yaş guruplarına göre daha fazla hareketliliğe katılıkları görülmüştür. 25-29 yaş grubunun hem alınan hem de verilen göçte en aktif grup olduğu görülürken alınan göçte verilen göçten daha fazla hareketliliğe katıldıkları görülmüştür. 15-19, 20-24 ve 35-40 yaş gruplarının alınan ve verilen göçte hemen hemen aynı oranda oldukları görülmektedir. 60-64 yaş grubu en az göçe katılan grup olmakla beraber verilen göçte alınan göçten daha fazla olduğu görülmektedir.

Mamak ilçesinde en fazla 25-29 yaş grubu açık ara farkla alınan göçe katılırken, 10-14 yaş arası grup alınan ve verilen göçte hemen hemen aynı oranda rol oynamıştır. 15-19 yaş grubu ise alınan göçte verilen göçten daha fazla hareketliliğe katılırken, en az hareketliliğe katılan grup 60-64 yaş grubu olmuştur.

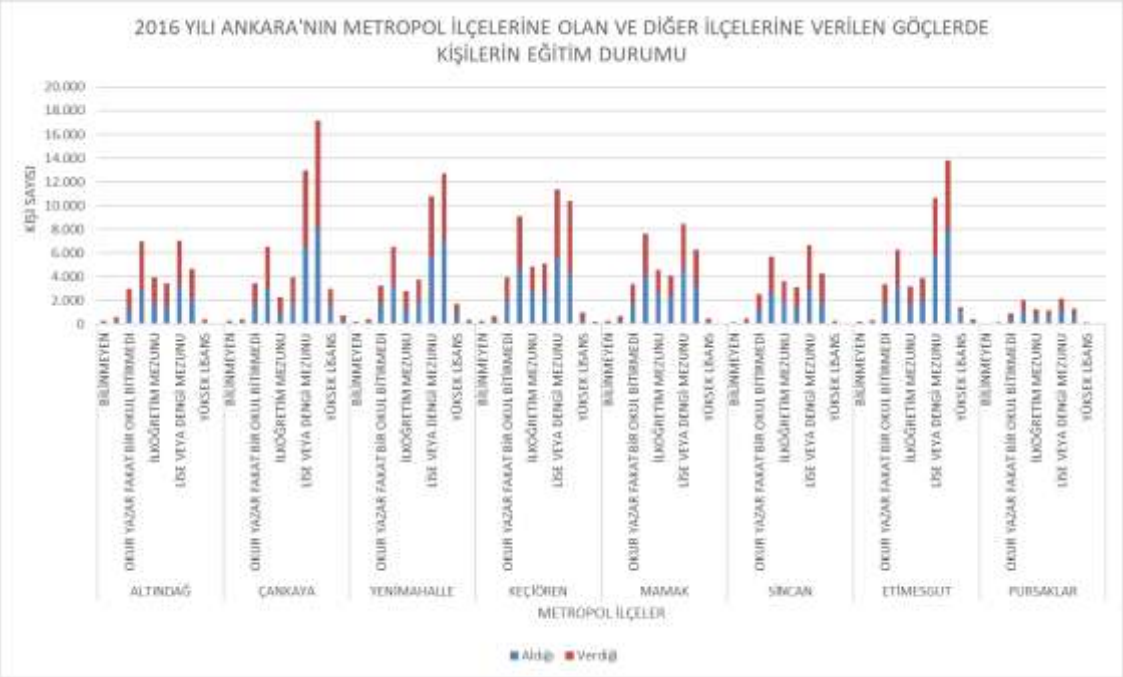
Sincan ilçesinde 1-4 yaş arası grup ve 65 yaş ve üzeri grup alınan ve verilen göçte hemen hemen aynı orandadır. 25-29 yaş grubu hem verilen hem alınan göçte en fazla hareketliliğe katılan grup olurken, 60-64 yaş arası grup en az hareketliliği katılan grup olmuştur.

Etimesgut ilçesinde alınan göçte en fazla hareketliliğe katılan grup 25-29 yaş grubu olmuştur. 30-34 yaş grubu ise 25-29 yaş grubundan sonraki en fazla miktara sahip grup olurken, diğer yaş grupları ile aralarında açık ara fark olduğu görülmektedir. Verilen göçte ise 30-34 yaş grubu en fazla göç verilen grup olurken 25-29 yaş grubu bir diğer fazla göç veren grup olmuştur. 60-64 yaş grubu ise yine hem alınan hem verilen göçte en az hareketliliğe katılan grup olmuştur.

Pursaklar ilçesinde 25-29 yaş arası grup ile 1-4 yaş arası grup hem alınan hem verilen göçte hemen hemen aynı oranda iken 30-34 yaş grubunun alınan göçte daha fazla miktarda olduğu görülmektedir. 60-64 yaş arası grup yine en az hareketliliğe katılan grup olmuştur.

4.2.6. 2016 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu

Şekil 4.12: 2016 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde en fazla lise veya dengi mezunu kişiler göç alırken lise veya dengi mezunu kişilerden sonra en fazla paya ilkokul mezunu kişiler sahip olmuştur. İlkokul mezunu ile yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler hemen hemen aynı oranda göç alınmıştır. Verilen göçlerde ise en fazla payı ilkokul mezunu kişiler oluşturmuştur. İlkokul mezunu kişilerden sonra sırasıyla lise veya dengi mezunu kişiler ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler göç verilmiştir. Yüksek lisans ve doktora yapan kişi sayılarında ise göç alınan kişilere oranla daha fazla kişinin göç verildiği görülmüştür.

Çankaya ilçesinde en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler göç alınmış ve yine en fazla yüksekokul ve fakülte mezunu kişiler göç verilmiştir. Hem alınan hem de verilen göçte yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Hem alınan hem verilen göçte yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler hemen hemen aynı sayıdadır.

Yenimahalle ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahiptir. Yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri ise hemen hemen ona yakın bir oranda lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Diğer ilçelerde olduğu gibi ilkokul mezunu kişiler ilköğretim mezunu kişilerden daha fazla paya sahiptir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler verilen göçe oranla alınan göçte daha fazla sayıdadır.

Keçiören ilçesinde alınan göçte en fazla paya sahip kişiler lise veya dengi mezunu iken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlere katılan kişiler ise en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu olurken, bu kişileri sırasıyla lise veya dengi mezunu kişiler ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçe oranla daha fazla göç verilmiştir.

Mamak ilçesinde hem alınan göçlerde hem de verilen göçlerde en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Sincan ilçesinde alınan göçlerde kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, ilköğretim mezunu ve yüksek lisans veya fakülte mezunu iken, verilen göçlerde kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, yüksekokul ve fakülte mezunu ve ilköğretim mezunudur. Yüksek lisans ve doktora da ise alınan ve verilen göçlerde doktora mezunu kişilerin sayısı hemen hemen aynı iken, yüksek lisans mezunu kişilerin sayısı ise verilen göçlerde alınan göçlerden daha fazladır.

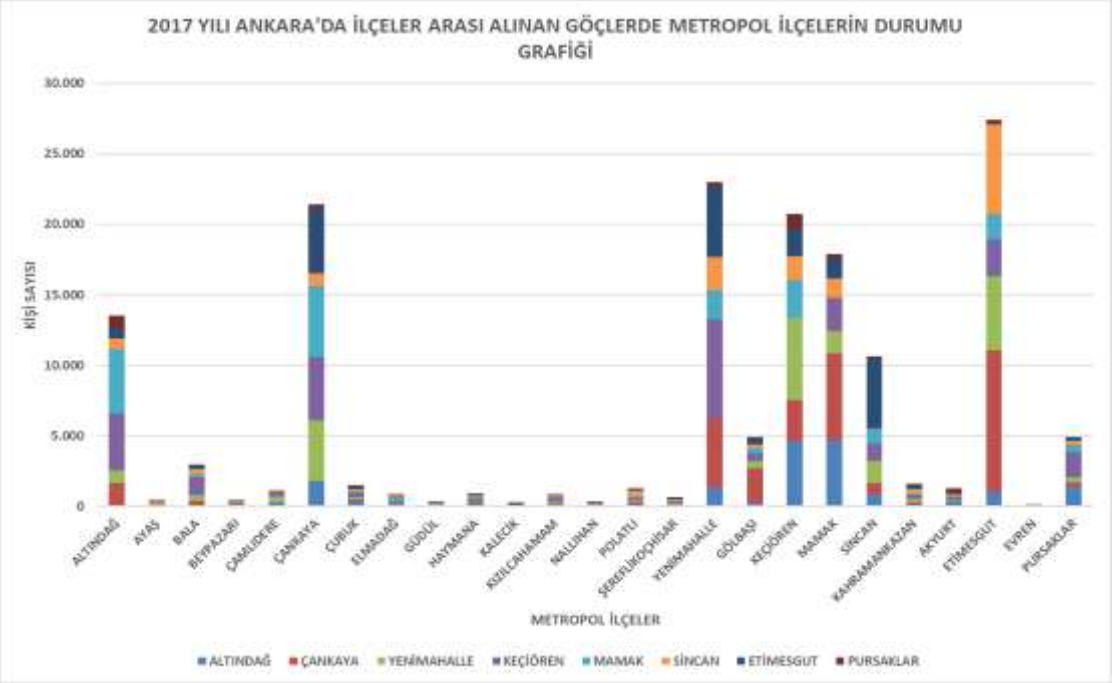
Etimesgut ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde kişiler en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu olmakla beraber yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri sırasıyla lise veya dengi mezunu kişiler ile ilkokul mezunu kişiler takip etmektedir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin sayısı ise alınan göçte verilen göçten daha fazladır.

Pursaklar ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunudur. Yüksek lisans ve doktorada ise alınan göçlerde doktora mezunu kişiler verilen göçlerden fazla iken, verilen göçlerde ise yüksek lisans mezunu kişiler alınan göçten daha fazla sayıdadır.

4.3. 2017 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI

4.3.1. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerinin Durumu

Şekil 4.13: 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.7: 2017 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Alınan Göç Sayısı	En Çok Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si

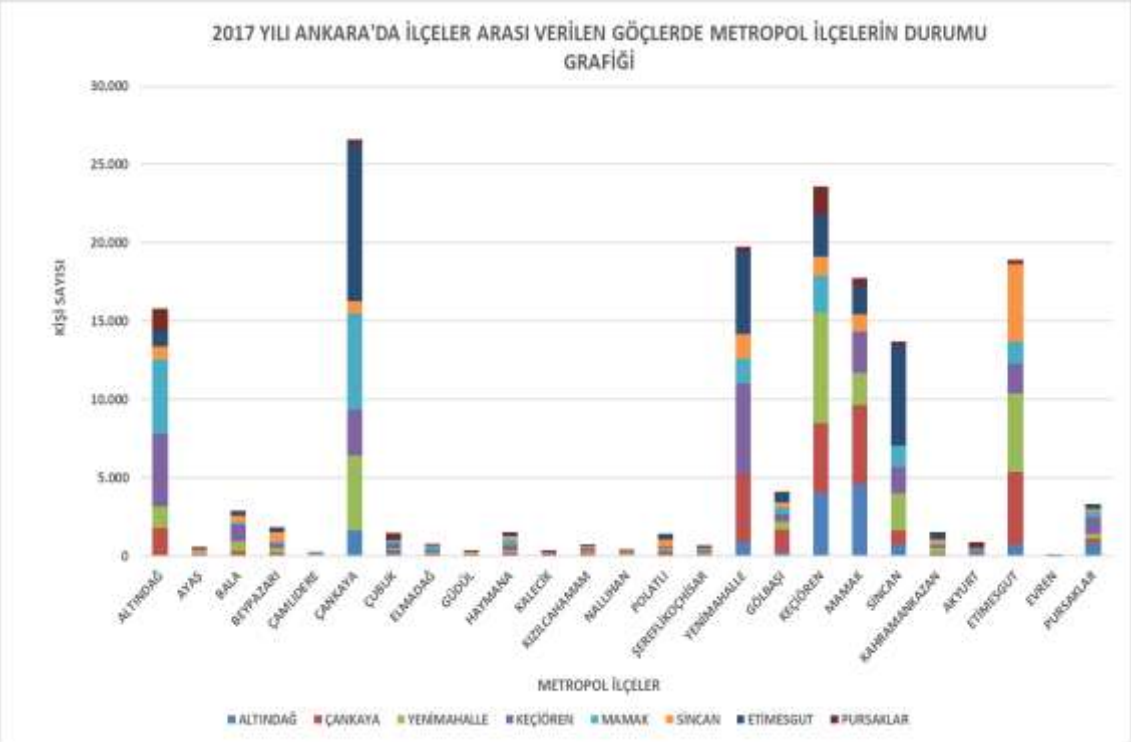
ALTINDAĞ	14.990 kişi	Mamak (4.588 kişi) (% 30.60)	Sincan (732 kişi) (% 4.88)	Çubuk (269 kişi) (% 1.79)	Ayaş (6 kişi) (% 0.04)
ÇANKAYA	24.272 kişi	Mamak (5.057 kişi) (% 20.83)	Pursaklar (269 kişi) (% 1.10)	Gölbaşı (1.440 kişi) (% 5.93)	Çamlıdere (13 kişi) (% 0.05)
YENİMAHALLE	25.876 kişi	Keçiören (7.066 kişi) (% 29.11)	Pursaklar (320 kişi) (%1.31)	Bala (649 kişi) (% 2.67)	Evren (6 kişi) (% 0.02)
KEÇİÖREN	24.438 kişi	Yenimahalle (5.805 kişi) (% 23.75)	Pursaklar (1.062 kişi) (% 4.34)	Bala (1.044 kişi) (% 4.27)	Evren (14 kişi) (% 0.05)
MAMAK	19.750 kişi	Çankaya (6.161 kişi) (% 31.19)	Pursaklar (330 kişi) (% 1.67)	Gölbaşı (400 kişi) (% 2.02)	Güdül – Evren (12 kişi) (% 0.06)
SİNCAN	13.805 kişi	Etimesgut (4.964 kişi) (% 35.95)	Pursaklar (172 kişi) (% 1.24)	Beypazarı (592 kişi) (% 4.28)	Evren (13 kişi) (% 0.09)
ETİMESGUT	30.229 kişi	Çankaya (10.068 kişi) (% 33.30)	Pursaklar (317 kişi) (% 1.04)	Gölbaşı (639 kişi) (% 2.11)	Evren (4 kişi) (% 0.01)
PURSAKLAR	6.016 kişi	Keçiören (1.813 kişi) (% 30.13)	Etimesgut (252 kişi) (% 4.18)	Çubuk (369 kişi) (% 6.13)	Çamlıdere – Evren (3 kişiden az) (% 0.04)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2017 yılı Ankara'da metropol ilçelere olan göçlerde en fazla toplam göçü Etimesgut ilçesi (30.229 kişi) almıştır. Etimesgut ilçesini sırasıyla Yenimahalle ilçesi (25.876 kişi), Keçiören ilçesi (24.438 kişi), Çankaya ilçesi (24.272 kişi), Mamak ilçesi (19.750 kişi), Altındağ ilçesi (14.990 kişi), Sincan ilçesi (13.805 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (6.016 kişi) takip etmiştir.

4.3.2. 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.14: 2017 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.8: 2017 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Verilen Göç Sayısı	En Çok Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si
ALTINDAĞ	17.579 kişi	Mamak (4.699 kişi) (% 26.73)	Sincan (854 kişi) (% 4.85)	Çubuk (345 kişi) (% 1.96)	Güdül (6 kişi) (% 0.03)

ÇANKAYA	30.359 kişi	Etimesgut (10.068 kişi) (% 33.16)	Pursaklar (281 kişi) (% 0.92)	Gölbaşı (2.433 kişi) (% 8.01)	Evren (6 kişi) (% 0.01)
YENİMAHALLE	22.342 kişi	Keçiören (5.805 kişi) (% 25.98)	Pursaklar (346 kişi) (% 1.54)	Gölbaşı (526 kişi) (% 2.35)	Evren (3 kişiden az) (% 0.01)
KEÇİÖREN	27.573 kişi	Yenimahalle (7.066 kişi) (% 25.62)	Sincan (1.208 kişi) (% 4.38)	Bala (1.269 kişi) (% 4.60)	Evren (6 kişi) (% 0.02)
MAMAK	19.510 kişi	Çankaya (5.057 kişi) (% 25.92)	Pursaklar (544 kişi) (% 2.78)	Gölbaşı (333 kişi) (% 1.70)	Evren (6 kişi) (% 0.03)
SİNCAN	16.206 kişi	Etimesgut (6.388 kişi) (% 39.41)	Pursaklar (262 kişi) (% 1.61)	Polatlı (429 kişi) (% 2.64)	Kalecik – Evren (10 kişi) (% 0.06)
ETİMESGUT	20.817 kişi	Yenimahalle (4.984 kişi) (% 23.94)	Pursaklar (252 kişi) (% 1.21)	Gölbaşı (504 kişi) (% 2.42)	Evren (12 kişi) (% 0.05)
PURSAKLAR	4.247 kişi	Keçiören (1.062 kişi) (% 25.00)	Sincan (170 kişi) (% 4.00)	Akyurt (343 kişi) (% 8.07)	Evren (3 kişiden az) (% 0.07)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2017 yılında Ankara metropol ilçelerinden en çok göç veren ilçe Çankaya ilçesi (30.359 kişi) olurken, Çankaya ilçesini sırasıyla Keçiören ilçesi (27.573 kişi), Yenimahalle ilçesi (22.342 kişi), Etimesgut ilçesi (20.817 kişi), Mamak ilçesi (19.510 kişi), Altındağ ilçesi (17.579 kişi), Sincan ilçesi (16.206 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (4.247 kişi) takip etmiştir.

4.3.3. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması

Tablo 4.9: 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu

İLÇE ADI	Aldığı Göç Sayısı	Verdiği Göç Sayısı	Fark
ETİMESGUT	30.229 kişi	20.817 kişi	+ 9.412 kişi
YENİMAHALLE	25.876 kişi	22.342 kişi	+ 3.534 kişi
KEÇİÖEREN	24.438 kişi	27.573 kişi	- 3.135 kişi
ÇANKAYA	24.272 kişi	30.359 kişi	- 6.087 kişi
MAMAK	19.750 kişi	19.510 kişi	+ 240 kişi
ALTINDAĞ	14.990 kişi	17.579 kişi	- 2.589 kişi
SİNCAN	13.805 kişi	16.206 kişi	- 2.401 kişi
PURSAKLAR	6.016 kişi	4.247 kişi	+ 1.769 kişi

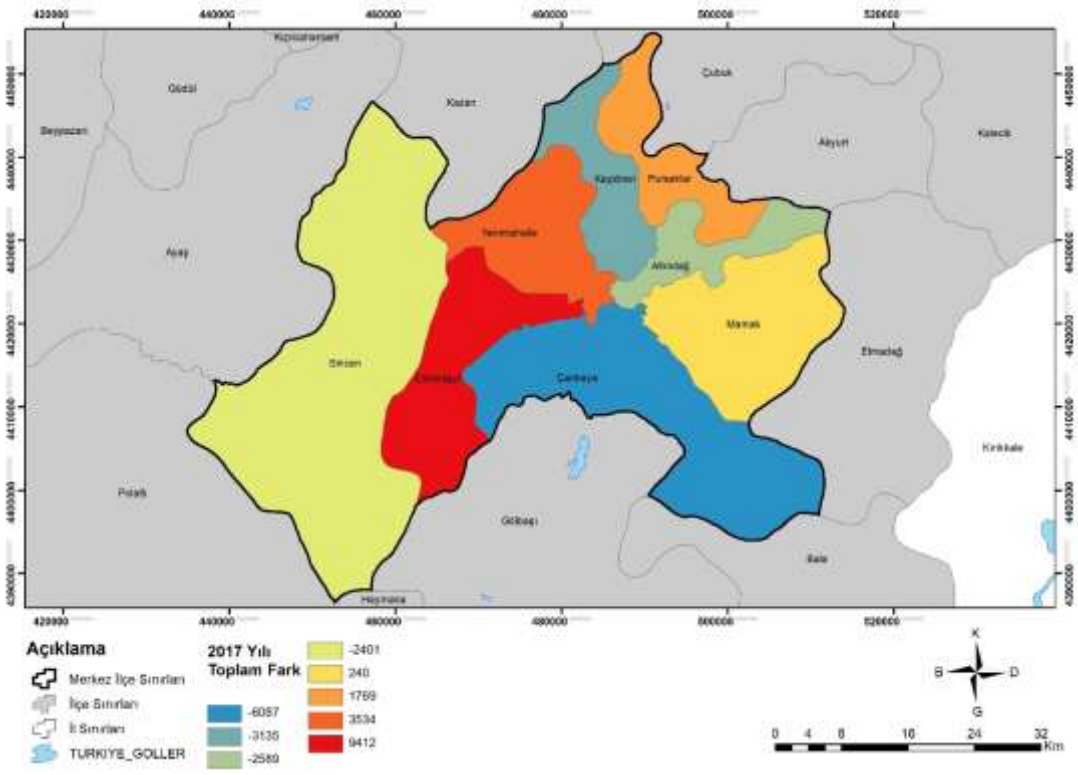
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2017 yılında Etimesgut ilçesi diğer ilçelerden 30.229 kişi göç alırken, diğer ilçelere 20.817 kişi göç vermiştir. Bu durumda aldığı göç sayısı 9.412 kişi ile verdiği göç sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesi 25.876 kişi diğer ilçelerden göç alırken, 22.342 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. 3.534 kişi ile aldığı göç sayısı verdiği göç sayısını geçmiştir. Keçiören ilçesi diğer ilçelerden 24.438 kişi göç alırken, 27.573 kişi diğer ilçelere göç vermiştir. Bu durumda 3.135 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Çankaya ilçesi diğer ilçelerden 24.272 kişi göç alırken, 30.359 kişi göç vermiştir. 6.087 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Mamak ilçesi diğer ilçelerden 19.750 kişi göç alırken, 19.510 kişi göç vermiştir. 240 kişi ile alınan

göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Altındağ ilçesi diğer ilçelerden 14.990 kişi göç alırken, 17.579 kişi göç vermiştir. 2.589 kişi ile verdiği göç sayısı aldığı göç sayısını geçmiştir. Sincan ilçesi diğer ilçelerden 13.805 kişi göç alırken, diğer ilçelere 16.206 kişi göç vermiştir. 2.401 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Pursaklar ilçesi diğer ilçelerden 6.016 kişi göç alırken, 4.247 kişi göç vermiştir. 1.769 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir.

Bu bağlamda 2017 yılında metropol ilçelerin aldıkları ve verdikleri göç karşılaştırıldığında Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçelerinin aldıkları göç sayıları verdikleri göç sayılarını geçerken Keçiören, Çankaya, Altındağ ve Sincan ilçelerinin ise verdikleri göç sayıları aldıkları göç sayılarını geçmiştir. Bu durumda Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçeleri, verdikleri göçe oranla daha fazla göç alarak, ilçelerindeki nüfus sayılarını fazlalaştırmışlardır (Şekil 4.15).

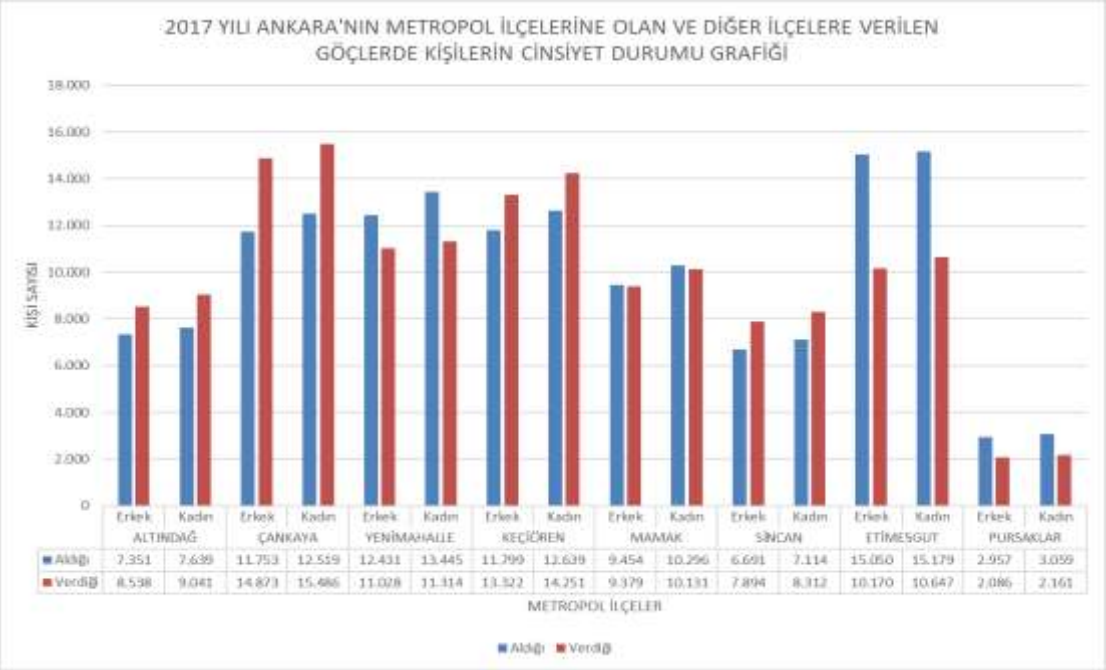
Şekil 4.15: 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

4.3.4. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu

Şekil 4.16: 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği

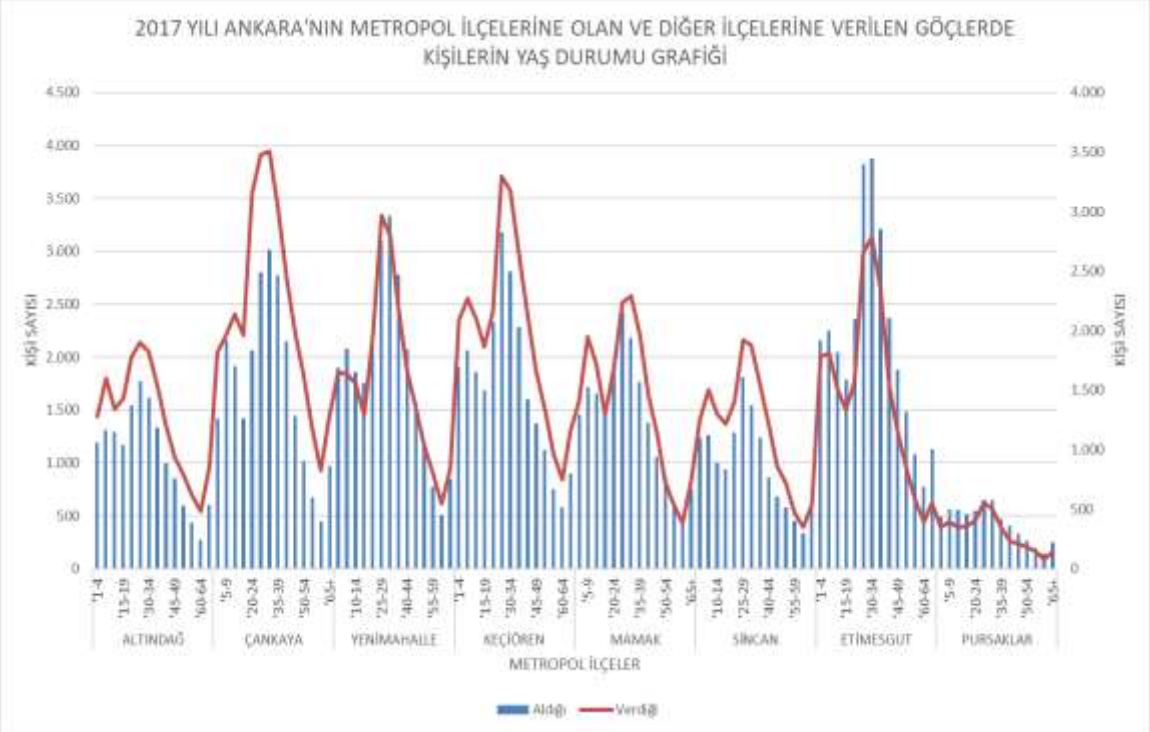
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde göç alma durumunda 288 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 503 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Çankaya ilçesinde göç alma durumunda 766 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 613 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesinde göç alma durumunda 1014 kişiyle kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 286 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Keçiören ilçesinde göç alma durumunda 840 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 929 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Mamak ilçesinde göç alma durumunda 842 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 752 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Sincan ilçesinde göç hava durumunda 423 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 418 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

Etimesgut ilçesinde göç alma durumunda 129 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 477 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Pursaklar ilçesinde göç alma durumunda 102 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 75 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

4.3.5. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu

Şekil 4.17: 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde 15-19 yaş grubu hariç diğer grupların göç alma ve göç vermede hemen hemen aynı oranda oldukları görülürken, 15-19 yaş grubunun göç almada göç vermeden daha az etkin olduğu görülmüştür. 60-64 yaş grubu en az göçe katılan grup olmuştur.

Çankaya ilçesinde 1-4, 15-19 ve 44-49 yaş gruplarına ait göçlerde hemen hemen aynı oranda göç alındığı görülmektedir. Çocuk yaş grubundan 5-9 yaş grubu diğerlerinden daha fazla göçe katılırken hem göç almada hem de göç vermede en fazla 30-34 yaş grubu etkin olmuş, en az ise 60-64 yaş grubu etkin olmuştur.

Yenimahalle ilçesinde alınan göçlerde çocuk yaş gruplarında 5-9 yaş grubu etkin iken verilen göçlerde 1-4 yaş grubunun daha fazla göçe katıldığı görülmüştür. En fazla göç verilen yaş grubu 25-29 yaş grubu olurken, en fazla göç alınan yaş grubu 30-34 yaş grubu olmuştur. 55-59 yaş grubu ile 65 yaş ve üzeri gruba giren kişiler hemen hemen aynı oranda göçe katılırken, 60-64 yaş arası grup en az göçe katılan grup olmuştur.

Keçiören ilçesinde 15-19 yaş grubu kendinden önceki yaş gruplarından hem göç almada hem de göç vermede daha az paya sahip iken, her iki durumda da en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olmuştur. 60-64 yaş grubu her iki durumda da en az paya sahip grup olmuştur. 65 yaş ve üzeri grup ise hem göç almada hem de göç vermede 55-59 yaş grubundan daha fazla miktardadır.

Mamak ilçesinde göç alınan kişiler en fazla 25-29 yaş grubuna ait kişiler olurken, göç verilen kişiler en fazla 30-34 yaş grubuna aittir. 65 yaş ve üzeri grup hem alınan hem de verilen göçte 55-60 yaş grubundan daha fazla miktarda göçe katılmıştır. En az göçe katılan grup yine 60-64 yaş arası grup olmuştur.

Sincan ilçesinde yetişkin grup hariç göç almada ve göç vermede en az 15-19 yaş grubu etkin olmuştur. Hem göç almada hem de göç vermede en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olmuştur.

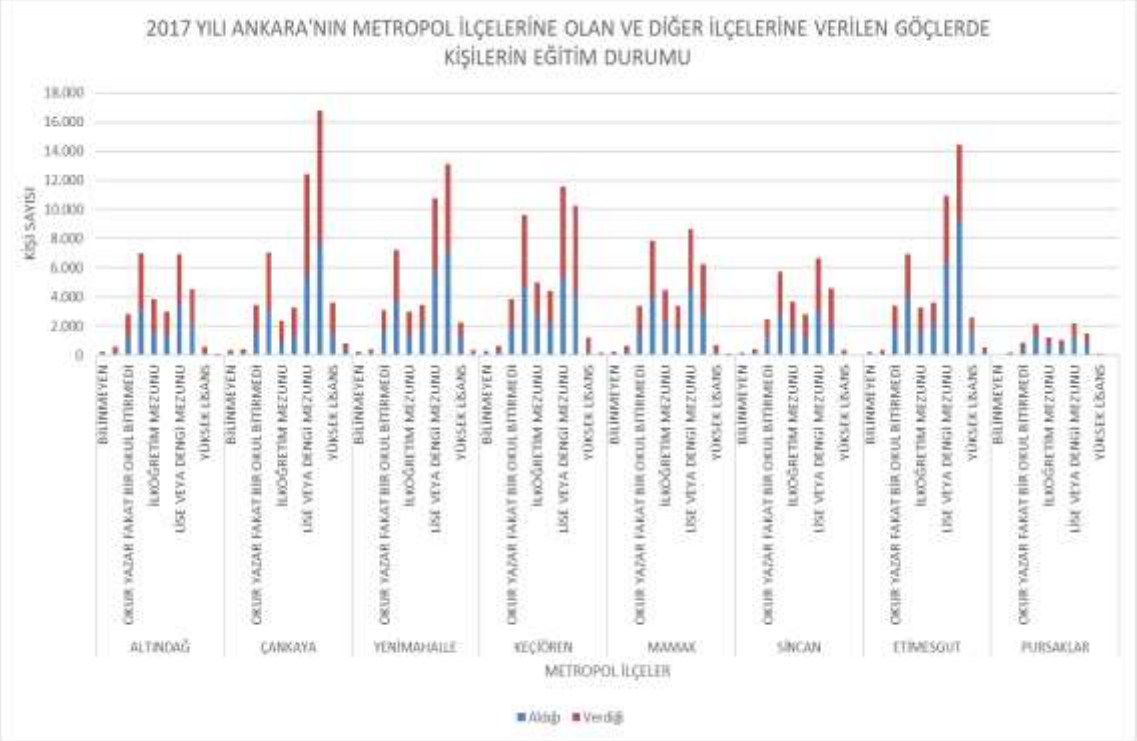
Etimesgut ilçesinde çocuk yaş guruplarında en fazla 5-9 yaş grubu hareketliliğe katılırken, 15-19 yaş grubu hem göç almada hem de göç vermede yetişkin grup haricinde en az paya sahip grup olmuştur. Hem göç almada hem de göç vermede en

fazla paya sahip kişiler 30-34 yaş arası gruba ait kişiler olurken, yetişkin gruptan yaşlı gruba geçildikçe her ilçede olduğu gibi göç olayı azalmakta olup yine en az göçe katılan yaş grubu 60-64 yaş arası grup olmuştur. Ayrıca 65 yaş ve üzeri grup 55-59 yaş grubundan daha fazla hareketliliğe katılmıştır.

Pursaklar ilçesinde alınan göçte 30-34 yaş grubu daha fazla oranda iken, verilen göçte 25-29 yaş arası grubun daha fazla miktarda olduğu görülmektedir. Çocuk yaş grubundan en fazla paya sahip grup 1-4 yaş arası grup olurken, toplam alınan ve verilen göçlerde en az paya sahip grup yine 60-64 yaş arası grup olmuştur.

4.3.6. 2017 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu

Şekil 4.18: 2017 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde alınan göçler en fazla lise veya dengi mezunu kişiler olmakla beraber, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçte ise en fazla ilkokul mezunu kişiler göç verilirken, ilkokul mezunu kişilerden sonra sırasıyla lise veya dengi mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler göç verilmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise göç alınan kişilere oranla daha fazla göç verilmiştir.

Çankaya ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler göç alınıp verilmiştir. Yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri sırasıyla lise veya dengi mezunu ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin sayısı ise göç alınan kişilere oranla daha fazla göç verilmiştir.

Yenimahalle ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler göç alınıp verilmiştir. Yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri ise sırasıyla lise veya dengi mezunu kişiler ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora yapan kişilerin sayısı ise alınan göçte verilen göçten daha fazla miktardadır.

Keçiören ilçesinde alınan göçte en fazla lise veya dengi mezunu kişiler mevcutken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlerde ise lise veya dengi mezunu kişiler en fazla paya sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçte alınan göçten daha fazla miktardadır.

Mamak ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde en fazla miktarda lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçe oranla daha fazla miktarda göç verilmiştir.

Sincan ilçesinde alınan göçlerde en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu, ilköğretim mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlerde ise en fazla paya yine lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilköğretim mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçte alınan göçten daha fazla miktardadır.

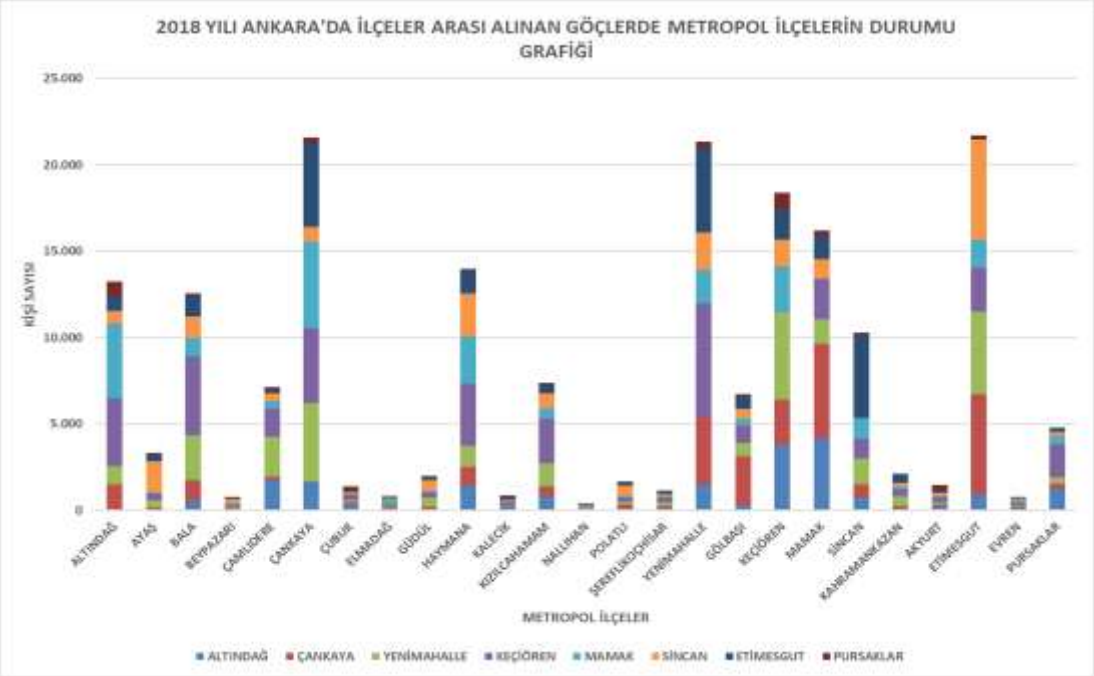
Etimesgut ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahipken, yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri sırasıyla lise veya dengi mezunu ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçe oranla daha fazla miktarda göç alınmıştır.

Pursaklar ilçesinde alınan göçlerde kişiler en fazla ilkokul mezunu iken, ilkokul mezunu kişileri sırasıyla lise veya dengi mezunu kişiler ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçte en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişileri sırası ile ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçe oranla daha fazla miktarda göç alınmıştır.

4.4. 2018 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI

4.4.1. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.19: 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.10: 2018 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu

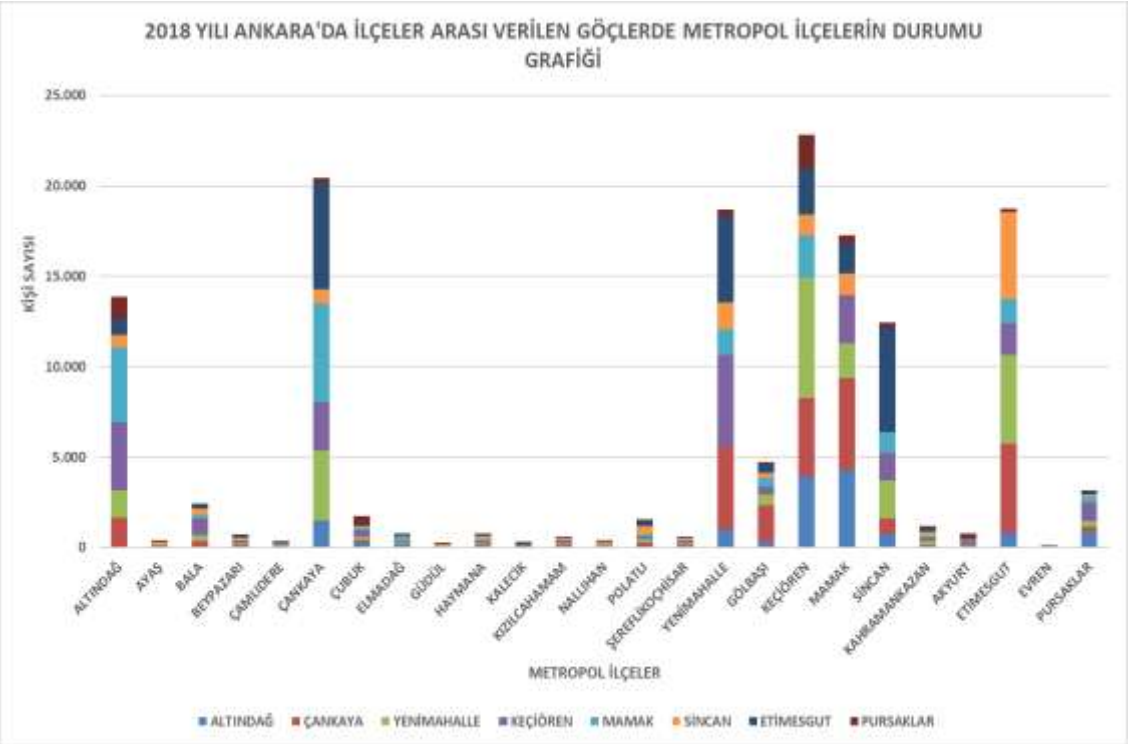
İLÇE ADI	Toplam Alınan Göç Sayısı	En Çok Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si

ALTINDAĞ	14.633 kişi	Mamak (4.331 kişi) (% 29.59)	Sincan (729 kişi) (% 4.98)	Gölbaşı (319 kişi) (% 2.18)	Ayaş (3 kişi) (% 0.02)
ÇANKAYA	24.851 kişi	Mamak (5.016 kişi) (% 20.18)	Pursaklar (273 kişi) (% 1.09)	Gölbaşı (2.005 kişi) (% 8.06)	Evren (5 kişi) (% 0.02)
YENİMAHALLE	23.609 kişi	Keçiören (6.643 kişi) (% 28.13)	Pursaklar (356 kişi) (% 1.50)	Gölbaşı (622 kişi) (% 2.63)	Kalecik (10 kişi) (% 0.04)
KEÇİÖREN	21.472 kişi	Yenimahalle (5.064 kişi) (% 23.58)	Pursaklar (979 kişi) (% 4.55)	Bala (953 kişi) (% 4.43)	Evren (16 kişi) (% 0.07)
MAMAK	17.935 kişi	Çankaya (5.485 kişi) (% 30.58)	Pursaklar (331 kişi) (% 1.84)	Gölbaşı (508 kişi) (% 2.83)	Güdül (4 kişi) (% 0.02)
SİNCAN	12.732 kişi	Etimesgut (4.797 kişi) (% 37.67)	Pursaklar (159 kişi) (% 1.24)	Polatlı (485 kişi) (% 3.80)	Evren (8 kişi) (% 0.06)
ETİMESGUT	23.782 kişi	Çankaya (5.852 kişi) (% 24.60)	Pursaklar (236 kişi) (% 0.99)	Gölbaşı (495 kişi) (% 2.08)	Evren (4 kişi) (% 0.01)
PURSAKLAR	5.833 kişi	Keçiören (1.879 kişi) (% 32.21)	Etimesgut (227 kişi) (% 4.74)	Çubuk (457 kişi) (% 7.83)	Evren (3 kişiden az) (% 0.05)

2018 yılında metropol ilçelere olan göçlerde en çok göç Çankaya ilçesine (24.851 kişi) olmuştur. Çankaya ilçesini sırasıyla Etimesgut ilçesi (23.782 kişi), Yenimahalle ilçesi (23.609 kişi), Keçiören ilçesi (21.472 kişi), Mamak ilçesi (17.935 kişi), Altındağ ilçesi (14.633 kişi), Sincan ilçesi (12.732 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (5.833 kişi) takip etmiştir.

4.4.2. 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.20: 2018 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.11: 2018 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Verilen Göç Sayısı	En Çok Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si
ALTINDAĞ	19.894 kişi	Mamak (4.137 kişi) (% 20.79)	Sincan (717 kişi) (% 3.60)	Çamlıdere (1.744 kişi) (% 8.76)	Nallıhan (13 kişi) (% 0.06)

ÇANKAYA	27.773 kişi	Etimesgut (5.852 kişi) (% 21.07)	Pursaklar (319 kişi) (% 1.14)	Gölbaşı (2.846 kişi) (% 10.24)	Kalecik (43 kişi) (% 0.15)
YENİMAHALLE	29.318 kişi	Keçiören (5.064 kişi) (% 17.27)	Pursaklar (380 kişi) (% 1.29)	Bala (2.578 kişi) (% 8.79)	Kalecik (55 kişi) (% 0.18)
KEÇİÖREN	39.201 kişi	Yenimahalle (6.643 kişi) (% 16.94)	Sincan (1.132 kişi) (% 2.88)	Bala (4.570 kişi) (% 11.65)	Nallıhan (71 kişi) (% 0.18)
MAMAK	23.920 kişi	Çankaya (5.016 kişi) (% 20.96)	Pursaklar (477 kişi) (% 1.99)	Haymana (2.735 kişi) (% 11.43)	Nallıhan (33 kişi) (% 0.13)
SİNCAN	22.281 kişi	Etimesgut (5.793 kişi) (% 25.99)	Pursaklar (267 kişi) (% 1.19)	Haymana (2.489 kişi) (% 11.17)	Kalecik (46 kişi) (% 0.20)
ETİMESGUT	24.559 kişi	Çankaya (4.908 kişi) (% 19.98)	Pursaklar (227 kişi) (% 0.92)	Haymana (1.316 kişi) (% 5.35)	Kalecik (36 kişi) (% 0.14)
PURSAKLAR	4.820 kişi	Keçiören (979 kişi) (% 20.31)	Sincan (159 kişi) (% 3.29)	Akyurt (397 kişi) (% 8.23)	Nallıhan (3 kişiden az) (% 0.6)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2018 yılında Ankara'nın metropol ilçelerinden en fazla göçü Keçiören ilçesi (39.201 kişi) vermiştir. Keçiören ilçesini sırasıyla Yenimahalle ilçesi (29.318 kişi), Çankaya ilçesi (27.773 kişi), Etimesgut ilçesi (24.559 kişi), Mamak ilçesi (23.920 kişi), Sincan ilçesi (22.281 kişi), Altındağ ilçesi (19.894 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (4.820 kişi) takip etmiştir.

4.4.3. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması

Tablo 4.12: 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelerine Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu

İLÇE ADI	Aldığı Göç Sayısı	Verdiği Göç Sayısı	Fark
ÇANKAYA	24.851 kişi	27.773 kişi	- 2.922 kişi
ETİMESGUT	23.782 kişi	24.559 kişi	- 777 kişi
YENİMAHALLE	23.609 kişi	29.318 kişi	- 5.709 kişi
KEÇİÖEREN	21.472 kişi	39.201 kişi	- 17.729 kişi
MAMAK	17.935 kişi	23.920 kişi	- 5.985 kişi
ALTINDAĞ	14.633 kişi	19.894 kişi	- 5.261 kişi
SİNCAN	12.732 kişi	22.281 kişi	- 9.549 kişi
PURSAKLAR	5.833 kişi	4.820 kişi	+ 1.013

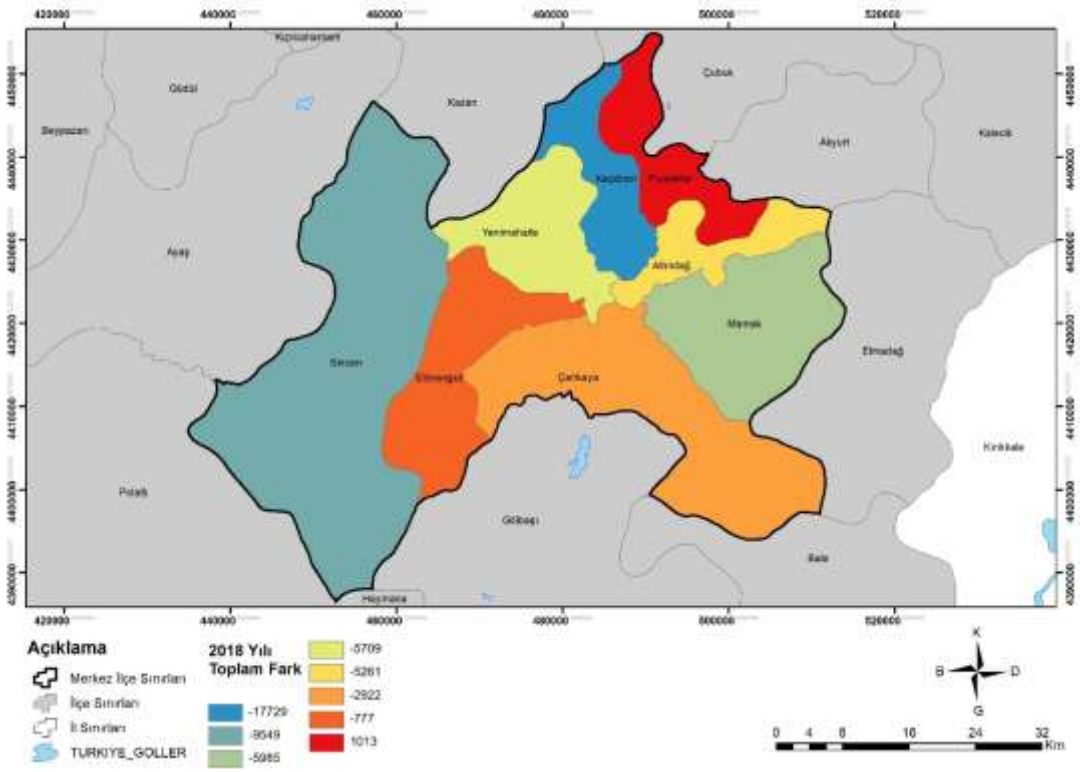
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2018 yılında Çankaya ilçesi diğer ilçelerden 24.851 kişi göç alırken, diğer ilçelere 27.773 kişi göç vermiştir. 2.922 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Etimesgut ilçesi diğer ilçelerden 23.782 kişi göç alırken, 24.559 kişi göç vermiştir. 777 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Yenimahalle ilçesi diğer ilçelerden 23.609 kişi göç alırken, 29.318 kişi göç vermiştir. 5.709 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Keçiören ilçesi diğer ilçelerden 21.472 kişi göç alırken, 39.201 kişi göç vermiştir. 17.729 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Mamak ilçesi diğer ilçelerden 17.935 kişi göç alırken, 23.920 kişi göç vermiştir. 5.985 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Altındağ ilçesi

diğer ilçelerden 14.633 kişi göç alırken, 19.894 kişi göç vermiştir. 5.261 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Sincan ilçesi diğer ilçelerden 12.732 kişi göç alırken, 22.281 kişi göç vermiştir. 9.549 kişi ile verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. Pursaklar ilçesi diğer ilçelerden 5.833 kişi göç alırken, 4.820 kişi göç vermiştir. 1.013 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir.

Bu bağlamda 2018 yılında metropol ilçelerin aldıkları ve verdikleri göç karşılaştırıldığında sadece Pursaklar ilçesinin aldığı göç sayısı verdiği göç sayısını geçerken, Çankaya, Etimesgut, Yenimahalle, Keçiören, Mamak, Altındağ ve Sincan ilçelerinin ise verdikleri göç sayıları aldıkları göç sayılarını geçmiştir (Şekil 4.21).

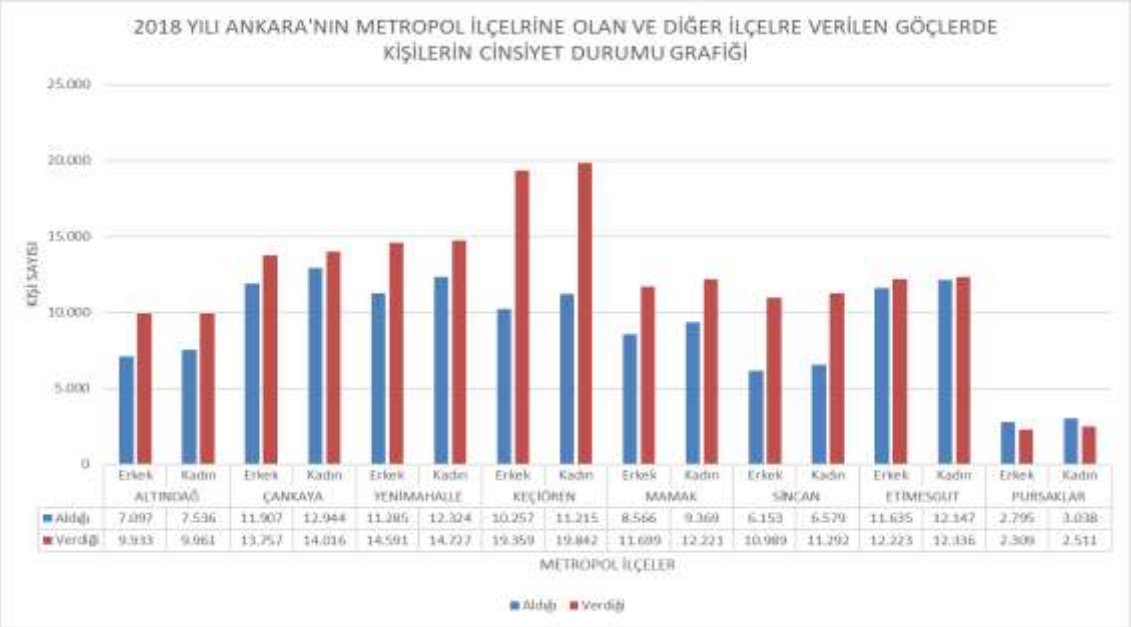
Şekil 4.21: 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

4.4.4. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu

Şekil 4.22: 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği

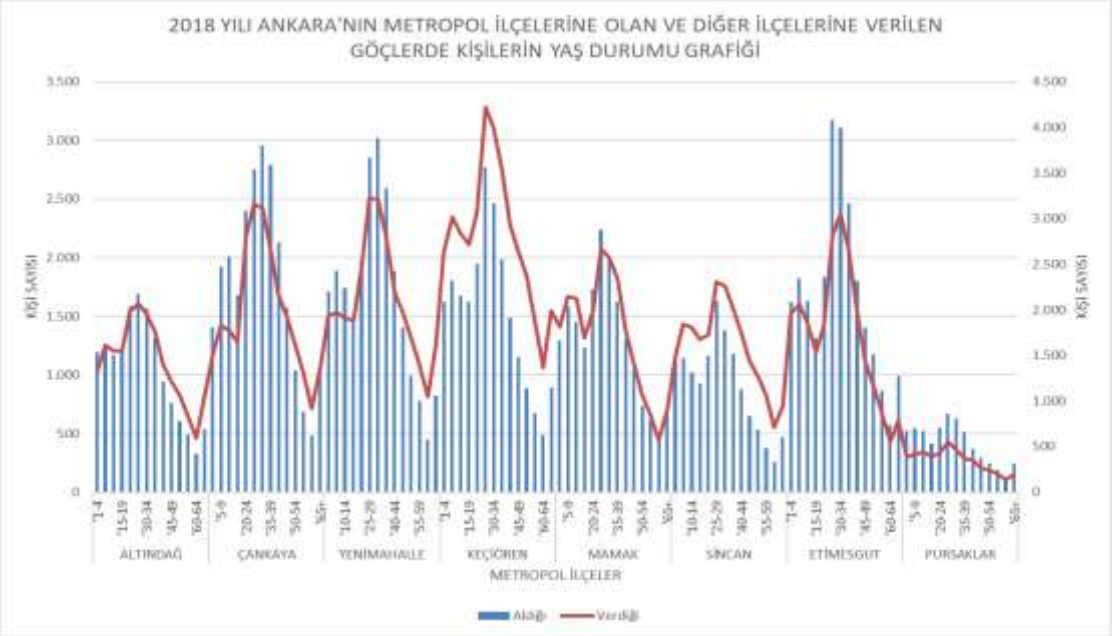
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde göç alma durumunda 439 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 28 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Çankaya ilçesinde göç alma durumunda 1037 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 259 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesinde göç alma durumunda 1039 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 136 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Keçiören ilçesinde göç alma durumunda 958 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 483 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Mamak ilçesinde göç alma durumunda 803 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 522 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Sincan ilçesinde göç alma durumunda 426 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 303 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Etimesgut ilçesinde göç alma durumunda 512 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından

fazla iken göç verme durumunda ise 113 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Pursaklar ilçesinde göç alma durumunda 243 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 202 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

4.4.5. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu

Şekil 4.23: 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde 1-4 yaş grubu alınan göçlerde verilen göçlerden daha fazla miktarda olurken, 5-9 yaş grubu hem alınan hem de verilen göçte hemen hemen aynı orandadır. 10-14 yaş grubunda alınan göç verilen göçten azdır. Hem alınan hem verilen göçte 25-29 yaş grubu en fazla paya sahip iken, alınan göç verilen göçten fazla oranda olmakla beraber 20-24 ve 30-34 yaş grubu da etkin oranda paya sahiptir. 60-64 yaş arası gruba kadar kademeli bir azalma görülmekle beraber 65 yaş ve üzeri grup 60-64 yaş arası gruptan daha fazla paya sahiptir.

Çankaya ilçesinde çocuk yaş gruplarında 1-4 yaş grubunun diğer gruptaki kişilerden daha az miktarda olduğu görülmüştür. Alınan göçte en fazla miktardaki yaş grubu 25-29 yaş grup olurken, verilen göçlerde ise en fazla paya 20-24 yaş grubu sahiptir. Yaş arttıkça gruplarda kademeli bir azalma görülürken, 65 yaş ve üzeri grup 50-54 yaş grubu ile hemen hemen aynı miktarda hem alınan hem de verilen göçe katılmıştır.

Yenimahalle ilçesinde çocuk yaş gruplarında 1-4 yaş arası grup diğer gruplara oranla daha az miktardadır. Çocuk yaş grubunda en fazla paya 5-9 yaş grubu sahipken, toplam göçte en fazla paya 30-34 yaş grubu sahiptir. Alınan göçte 30-34 yaş grubunu ona yakın miktarda 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Verilen göçlerde ise en fazla paya 25-29 yaş grubu ile 30-34 yaş grubu hemen hemen aynı oranda sahiptir. Yaş oranları arttıkça kademeli bir azalış görüldükten sonra 65 yaş ve üzeri grubun 55-59 yaş grubundan daha fazla paya sahip olduğu görülür.

Keçiören ilçesinde çocuk yaş grupları hemen hemen aynı oranda olmakla beraber hem alınan hem de verilen göçte 5-9 yaş grubunun diğer gruplardan daha fazla hareketliliğe katıldığı görülmektedir. Hem alınan hem de verilen göçte 20-24 yaş grubu 25-29 ve 30-34 yaş gruplarının belirgin bir şekilde gerisinde kalırken, en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olmuştur. Yaş oranları arttıkça gruplarındaki kişi sayıları kademeli bir şekilde azalırken 65 yaş ve üzeri grup 50-54 yaş grubundan daha fazla miktardadır.

Mamak ilçesinde hem alınan göçte hem de verilen göçte çocuk yaş gruplarında en fazla miktara 5-9 yaş grubu sahipken, 15-19 yaş grubu kendinden önceki yaş gruplarından daha az miktarda paya sahiptir. Hem alınan hem verilen göçte en fazla miktardaki grup 25-29 yaş grubu iken, yaş ilerledikçe gruplarda kademeli bir azalış olmakla birlikte 65 yaş ve üzeri grubun 50-54 yaş grubundan fazla miktarda olduğu görülmektedir.

Sincan ilçesinde hem alınan göçte hem verilen göçte 1-4 yaş grubundan 15-19 yaş grubuna kadar belirli miktarlarda azalma görülürken, hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olmuştur. 30-34 yaş grubu 25-29 yaş grubuna

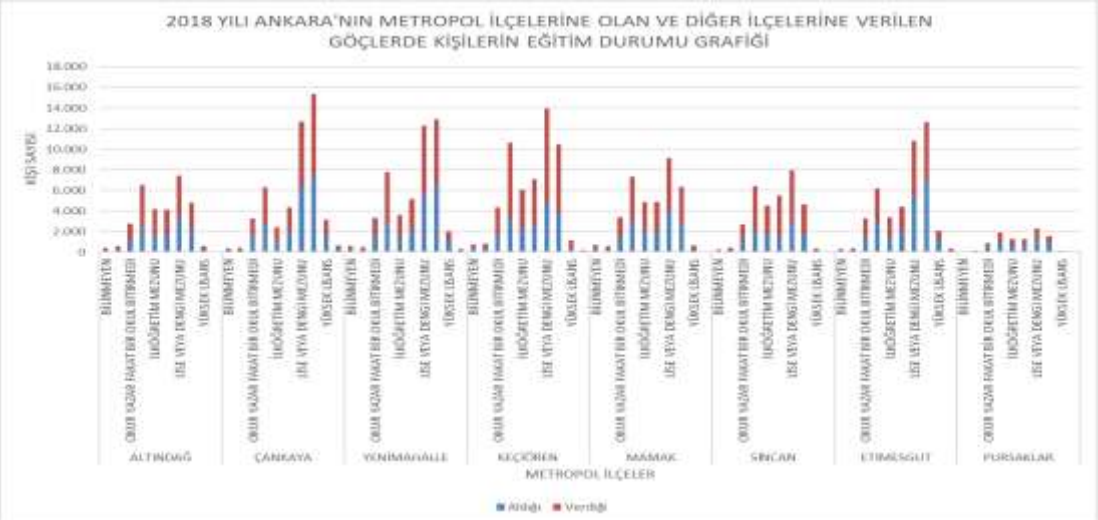
yakın miktarda paya sahiptir. Yine yaş ilerledikçe kademeli bir azalış görülmekle beraber 65 yaş ve üzeri grup 55-59 yaş grubundan fazla miktardadır.

Etimesgut ilçesinde hem alınan hem verilen göçte en fazla miktara sahip çocuk yaş grubu 5-9 yaş grubu olurken, 15-19 yaş grubunda belirgin bir azalma görülmüştür. Alınan göçte en fazla paya 25-29 yaş grubu sahipken, verilen göçte en fazla paya 30-34 yaş grubu sahiptir. Yaş ilerledikçe gruplardaki kişi sayılarında azalma görülürken, 65 yaş ve üzeri grupta belirgin bir artış olmakla beraber bu grup 55-59 yaş grubundan daha fazla paya sahiptir.

Pursaklar ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde yaş grupları arasında belirgin bir fark olmamakla beraber hem alınan hem de verilen göçte en fazla paya sahip grup 25-29 yaş arası grup olmuştur.

4.4.6. 2018 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu

Şekil 4.24: 2018 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde kişiler en fazla lise veya dengi mezunu olmakla beraber lise veya dengi mezunu kişileri sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Çankaya ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya sahip kişiler yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler olup yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler hem alınan hem de verilen göçlerde hemen hemen aynı orandadır.

Yenimahalle ilçesinde alınan göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahipken yüksekokul veya fakülte mezunu kişileri lise veya dengi mezunu kişiler takip etmiştir. Verilen göçlerde ise lise veya dengi mezunu kişiler en fazla paya sahip olmakla beraber yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler lise veya dengi mezunu kişilerden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçlerde verilen göçlerden daha fazla miktardadır.

Keçiören ilçesinde en fazla lise veya dengi mezunu kişiler göç alınırken, lise veya dengi mezunu kişileri yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilkokul mezunu kişiler takip etmiştir. Yine en fazla lise veya dengi mezunu kişiler göç verilen kişilerin eğitim durumunu oluştururken, sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler lise mezunu kişilerden hemen sonra gelmektedir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Mamak ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya lise veya dengi mezunu kişiler sahipken, hemen hemen aynı oranda olmakla beraber sırasıyla ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler lise veya dengi mezunu kişileri takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Sincan ilçesinde alınan göçlerde kişiden eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, ilköğretim mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu şeklindedir. Verilen göçlerde ise kişilerin eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilköğretim mezunu şeklindedir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

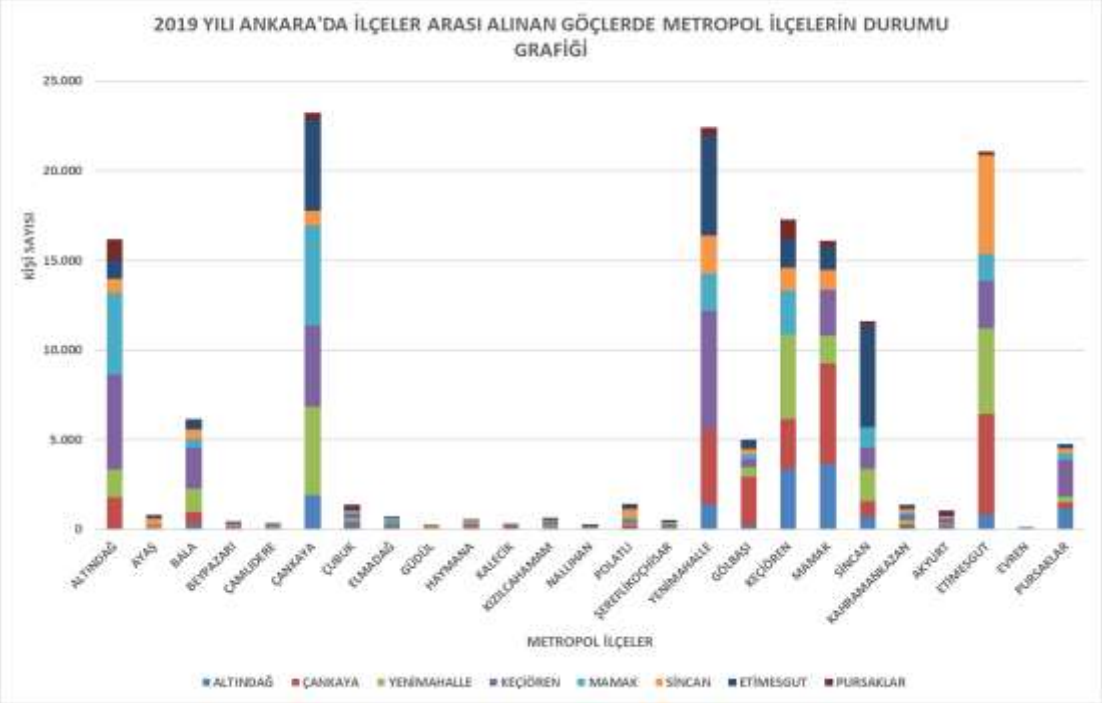
Etimesgut ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde diğer eğitim durumlarına oranla açık ara farkla en fazla miktarda yüksekokul veya fakülte mezunu ve daha sonra lise veya dengi mezunu kişiler en fazla paya sahiptir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçlere oranla daha fazla göç alınmıştır.

Pursaklar ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla payı lise veya dengi mezunu kişiler oluştururken lise veya dengi mezunu kişileri ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler takip etmiştir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçlere oranla daha fazla miktarda göç alınmıştır.

4.5. 2019 YILI ANKARA'NIN METROPOL İLÇELERİNE OLAN VE DİĞER İLÇELERE VERİLEN GÖÇLER İLE GÖÇE KATILAN KİŞİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE EĞİTİM DURUMLARI

4.5.1. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.25: 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Alınan Göçlerde Tüm İlçelere Metropol İlçelerden Gelen Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.13: 2019 Yılı Metropol İlçelere Olan Göçlerde Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelerden En Çok ve En Az Göçe Katılan İlçeler Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Alınan Göç Sayısı	En Çok Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Veren Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si

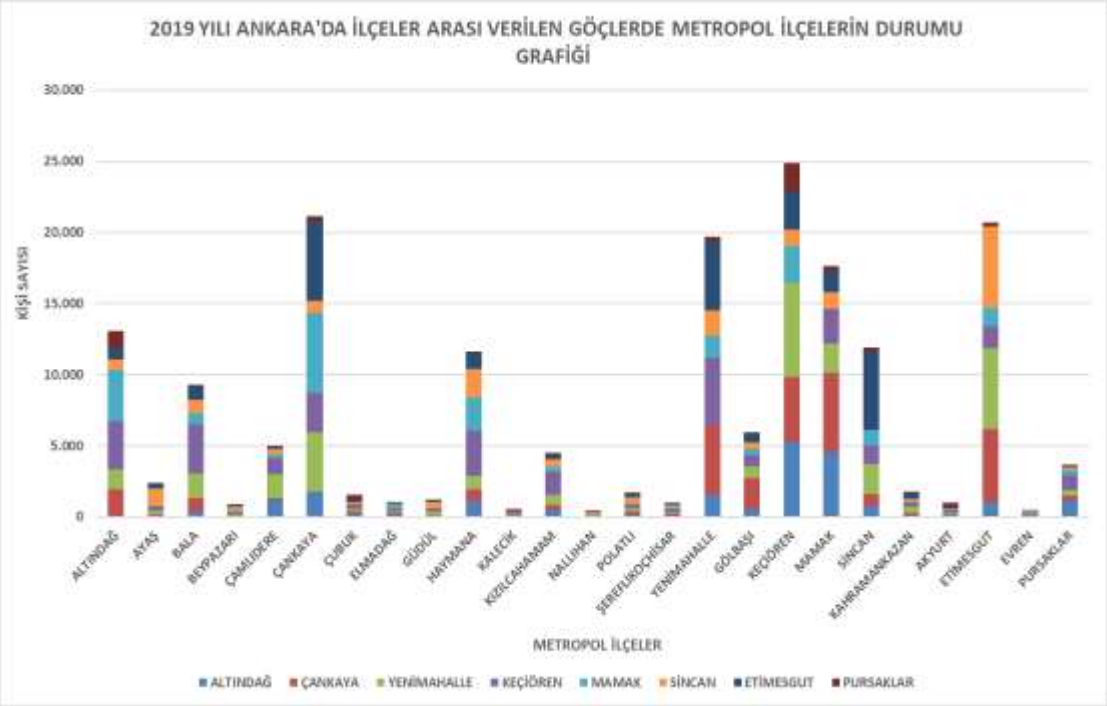
ALTINDAĞ	21.022 kişi	Keçiören (5.309 kişi) (% 25.25)	Sincan (776 kişi) (% 3.69)	Çamlıdere (1.209 kişi) (% 5.75)	Nallıhan (11 kişi) (% 0.05)
ÇANKAYA	28.884 kişi	Mamak (5.571 kişi) (% 19.28)	Pursaklar (338 kişi) (% 1.17)	Gölbaşı (2.148 kişi) (% 7.43)	Kalecik (24 kişi) (% 0.08)
YENİMAHALLE	30.390 kişi	Keçiören (6.593 kişi) (% 21.69)	Pursaklar (387 kişi) (% 1.27)	Bala (1.761 kişi) (% 5.79)	Kalecik (34 kişi) (% 0.11)
KEÇİÖREN	29.496 kişi	Yenimahalle (4.723 kişi) (% 16.01)	Pursaklar (1.094 kişi) (% 3.70)	Bala (3.423 kişi) (% 11.60)	Nallıhan (62 kişi) (% 0.21)
MAMAK	21.568 kişi	Çankaya (5.594 kişi) (% 25.90)	Pursaklar (320 kişi) (% 1.48)	Haymana (2.382 kişi) (% 11.02)	Güdül (32 kişi) (% 0.14)
SİNCAN	19.076 kişi	Etimesgut (5.725 kişi) (% 30.01)	Pursaklar (198 kişi) (% 1.03)	Haymana (1.997 kişi) (% 10.46)	Kalecik (20 kişi) (% 0.10)
ETİMESGUT	26.098 kişi	Çankaya (5.598 kişi) (% 21.44)	Pursaklar (201 kişi) (% 0.77)	Haymana (1.112 kişi) (% 4.26)	Kalecik (17 kişi) (% 0.06)
PURSAKLAR	6.356 kişi	Keçiören (2.011 kişi) (% 31.63)	Etimesgut (252 kişi) (% 3.96)	Çubuk (463 kişi) (% 7.28)	Nallıhan (6 kişi) (% 0.09)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2019 ile Ankara'nın tüm ilçelerinden metropol ilçelerine olan göçlerde en fazla göçü Yenimahalle ilçesi (30.390 kişi) almıştır. Yenimahalle ilçesini sırası ile Keçiören ilçesi (29.496 kişi), Çankaya ilçesi (28.884 kişi), Etimesgut ilçesi (26.098 kişi), Mamak ilçesi (21.568 kişi), Altındağ ilçesi (21.022 kişi), Sincan ilçesi (19.076 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (6.356 kişi) takip etmiştir.

4.5.2. 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Metropol İlçelerin Durumu

Şekil 4.26: 2019 Yılı Ankara Şehrinin İlçeler Arası Verilen Göçlerde Tüm İlçelerin Metropol İlçelere Verdiği Göç Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.14: 2019 Yılı Metropol İlçelerden En Az Ve En Çok Metropol Olan ve Metropol Olmayan İlçelere Verilen Göç Tablosu

İLÇE ADI	Toplam Verilen Göç Sayısı	En Çok Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Çok Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si	En Az Göç Verilen Metropol Olmayan İlçe / Kişi Sayısı / %'si
ALTINDAĞ	14.628 kişi	Mamak (3.652 kişi) (% 24.96)	Sincan (709 kişi) (% 4.84)	Çubuk (289 kişi) (% 1.97)	Evren – Nallıhan (9 kişi) (% 0.06)

ÇANKAYA	25.509 kişi	Etimesgut (5.598 kişi) (% 21.94)	Pursaklar (327 kişi) (% 1.28)	Gölbaşı (2.705 kişi) (% 10.60)	Evren (12 kişi) (% 0.04)
YENİMAHALLE	22.833 kişi	Çankaya (4.907 kişi) (% 21.49)	Pursaklar (348 kişi) (% 1.52)	Bala (1.308 kişi) (% 5.72)	Evren (6 kişi) (% 0.02)
KEÇİÖREN	29.494 kişi	Yenimahalle (6.593 kişi) (% 26.91)	Sincan (1.189 kişi) (% 4.85)	Bala (2.296 kişi) (% 9.37)	Evren (21 kişi) (% 0.08)
MAMAK	19.501 kişi	Çankaya (5.571 kişi) (% 28.56)	Pursaklar (379 kişi) (% 1.94)	Bala (492 kişi) (% 2.52)	Nallıhan (6 kişi) (% 0.03)
SİNCAN	14.475 kişi	Etimesgut (5.529 kişi) (% 38.19)	Pursaklar (266 kişi) (% 1.83)	Bala (513 kişi) (% 3.54)	Kalecik (13 kişi) (% 0.08)
ETİMESGUT	22.855 kişi	Sincan (5.725 kişi) (% 25.04)	Pursaklar (252 kişi) (% 1.10)	Bala (549 kişi) (% 2.40)	Evren (11 kişi) (% 0.04)
PURSAKLAR	4.484 kişi	Altındağ (1.143 kişi) (% 25.49)	Sincan (198 kişi) (% 4.41)	Akyurt (248 kişi) (% 5.53)	Evren – Güdül (3 kişiden az) (% 0.06)

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2019 yılında Ankara metropol ilçelerinden tüm ilçelere verilen göçlerde en fazla göçü Keçiören ilçesi (29.494 kişi) vermiştir. Keçiören ilçesini sırasıyla Çankaya ilçesi (25.509 kişi), Etimesgut ilçesi (22.855 kişi), Yenimahalle ilçesi (22.833 kişi), Mamak ilçesi (19.501 kişi), Altındağ ilçesi (14.628 kişi), Sincan ilçesi (14.475 kişi) ve son olarak Pursaklar ilçesi (4.484 kişi) takip etmiştir.

4.5.3. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Tüm İlçelerinden Metropol İlçelerine Alınan ve Verilen Göç Sayılarının Karşılaştırması

Tablo 4.15: 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Tablosu

İLÇE ADI	Aldığı Göç Sayısı	Verdiği Göç Sayısı	Fark
YENİMAHALLE	30.390 kişi	22.833 kişi	+ 7.557 kişi
KEÇİÖREN	29.496 kişi	29.494 kişi	+ 2 kişi
ÇANKAYA	28.884 kişi	25.509 kişi	+ 3.375 kişi
ETİMESGUT	26.098 kişi	22.855 kişi	+ 3.243 kişi
MAMAK	21.568 kişi	19.501 kişi	+ 2.067 kişi
ALTINDAĞ	21.022 kişi	14.628 kişi	+ 6.394 kişi
SİNCAN	19.076 kişi	14.475 kişi	+ 4.601 kişi
PURSAKLAR	6.356 kişi	4.484 kişi	+ 1.872 kişi

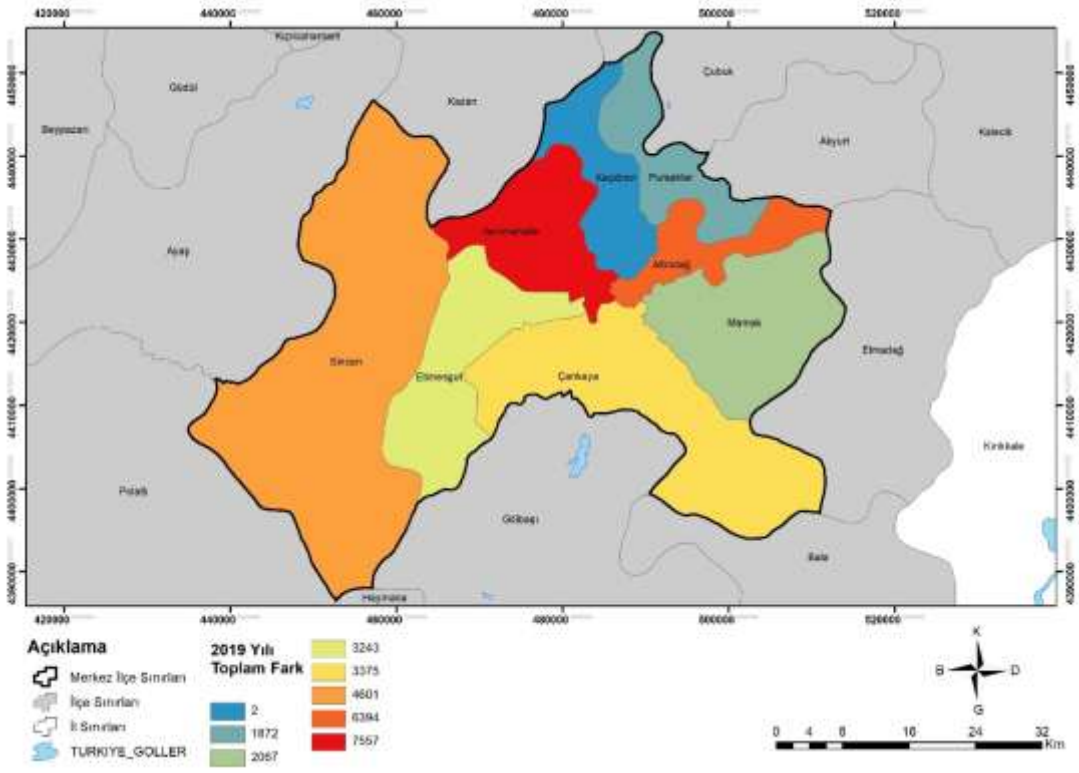
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2019 yılında Yenimahalle ilçesi diğer ilçelerden 30.390 kişi göç alırken, 22.833 kişi göç vermiştir. 7.557 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Keçiören ilçesi diğer ilçelerden 29.496 kişi göç alırken, 29.494 kişi göç vermiştir. 2 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Çankaya ilçesi diğer ilçelerden 28.884 kişi göç alırken, 25.509 kişi göç vermiştir. 3.375 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Etimesgut ilçesi diğer ilçelerden 26.098 kişi göç alırken, 22.855 kişi göç vermiştir. 3.243 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Mamak ilçesi diğer ilçelerden 21.568 kişi göç alırken, 19.501 kişi göç vermiştir. 2.067 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Altındağ ilçesi diğer ilçelerden 21.022

kişi göç alırken, 14.628 kişi göç vermiştir. 6.394 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Sincan ilçesi diğer ilçelerden 19.076 kişi göç alırken, 14.475 kişi göç vermiştir. 4.601 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Pursaklar ilçesi diğer ilçelerden 6.356 kişi göç alırken, 4.484 kişi göç vermiştir. 1.872 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir.

Bu bağlamda 2019 yılında metropol ilçelerin aldıkları ve verdikleri göç sayıları karşılaştırıldığında tüm ilçelerin aldıkları göç sayıları verdikleri göç sayılarını geçmiştir (Şekil 4.27).

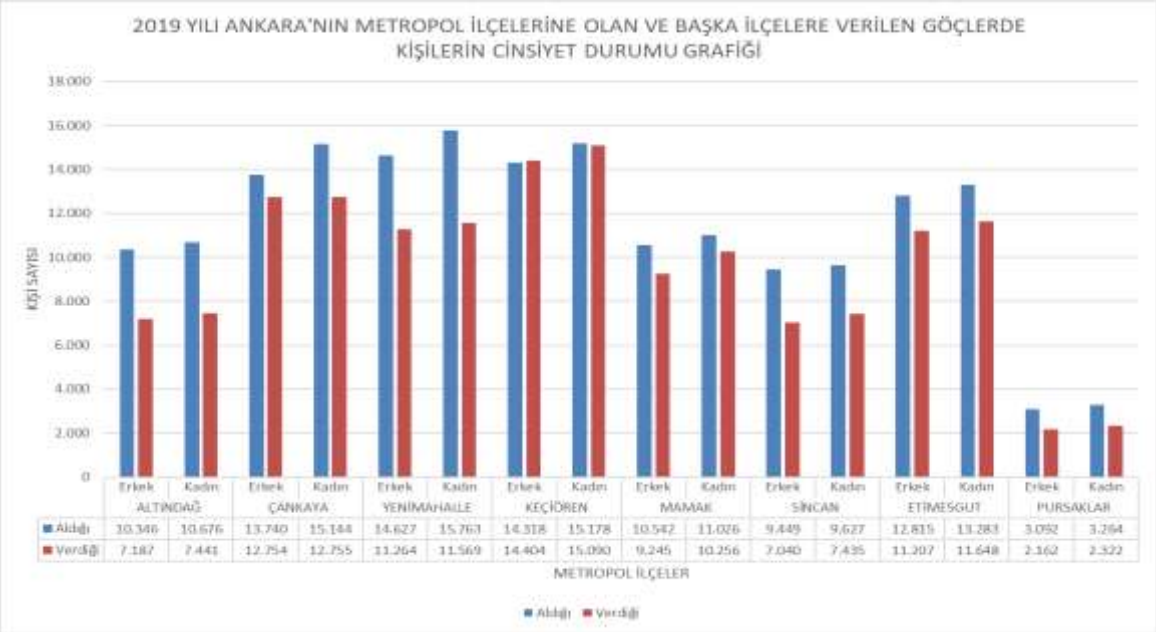
Şekil 4.27: 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Metropol İlçelerden Diğer İlçelere Verilen Göç Sayıları Arası Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

4.5.4. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu

Şekil 4.28: 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Cinsiyet Durumu Grafiği

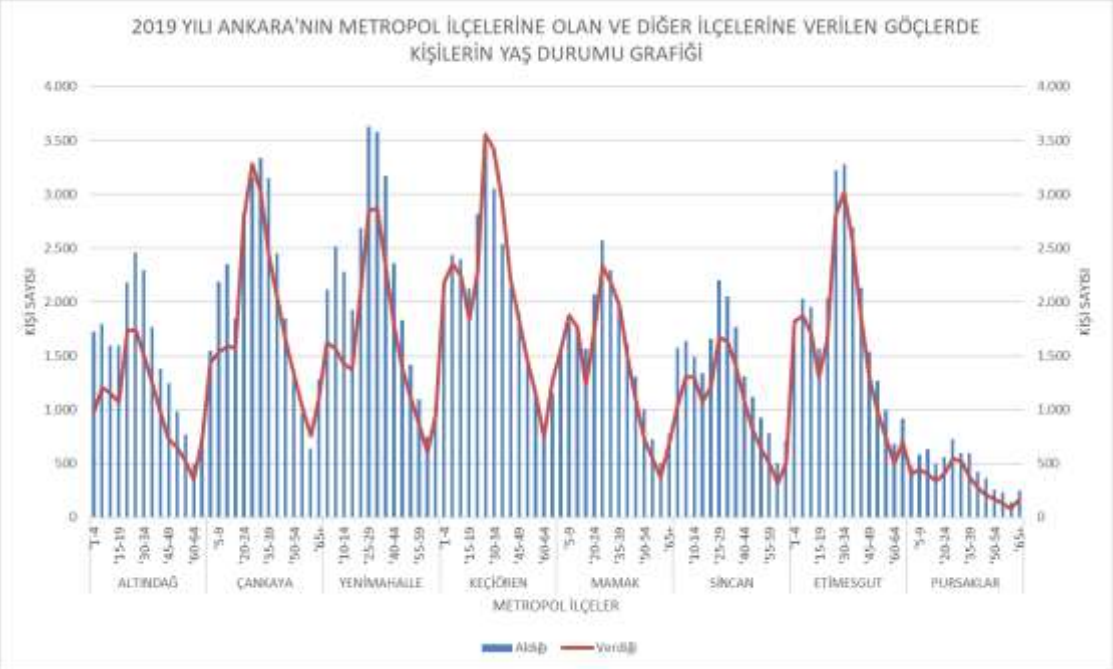
Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde göç alma durumunda 330 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 254 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Çankaya ilçesinde göç alma durumunda 1404 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 1 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Yenimahalle ilçesinde göç alma durumunda 1136 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 305 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Keçiören ilçesinde 860 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 686 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Mamak ilçesinde göç alma durumunda 484 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 1011 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Sincan ilçesinde göç alma durumunda 178 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 395 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Etimesgut ilçesinde göç alma durumu 468 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme

durumunda ise 441 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Pursaklar ilçesinde göç alma durumunda 172 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazla iken göç verme durumunda ise 160 kişi ile kadın sayısı erkek sayısından fazladır.

4.5.5. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu

Şekil 4.29: 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Yaş Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde çocuk yaş guruplarında en fazla paya sahip grup 5-9 yaş grubu olurken, alınan göçlerde 10-14 yaş grubu ile 15-19 yaş grubu hemen hemen aynı orandadır. Verilen göçlerde ise 10-14 yaş grubu 15-19 yaş grubundan fazla miktardadır. Alınan göçlerde en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olurken verilen göçlerde 20-24 ile 25-29 yaş grubu hemen hemen aynı oranda en fazla paya sahip gruplar olmuşlardır. En az paya sahip grup hem alınan hem de verilen göçte 60-64 yaş grubu olmuştur.

Çankaya ilçesine çocuk yaş guruplarında hem alınan hem verilen göçlerde en az paya sahip grup 1-4 yaş grubudur. Alınan göçte en fazla paya sahip grup 30-34 yaş grubu olurken verilen göçlerde en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olmuştur. Hem anılan hem verilen göçlerde yaş ilerledikçe gruplarda kademeli bir azalma görülürken 65 yaş ve üzeri grup 50-54 yaş grubundan daha fazla miktarda paya sahiptir.

Yenimahalle ilçesinde çocuk yaş guruplarında alınan göçlerde en fazla paya sahip grup 5-9 yaş grubu olurken, verilen göçlerde en fazla paya 1-4 yaş grubu sahiptir. Alınan toplam göçte en fazla paya sahip grup 30-34 yaş grubu ile yakın miktarlarda olmakla beraber 25-29 yaş grubudur. Verilen göçte ise 25-29 yaş grubuna yakın miktarda olmakla beraber en fazla paya 30-34 yaş grubu sahiptir. Yaş ilerledikçe yaş gruplarında kademeli bir azalma görülürken, 65 yaş ve üzeri grupta bir fazlalaşma görülerek en az paya sahip grup 60-64 yaş grubu olmuştur.

Keçiören ilçesinde çocuk yaş gruplarında alınan göçlerde en az paya 1-4 yaş grubu sahipken, verilen göçlerde en az paya 15-19 yaş grubu sahiptir. Hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya 55-59 yaş grubu sahiptir. Hem alınan hem verilen toplam göçlerde en fazla paya sahip grup 25-29 yaş grubu olurken yaş ilerledikçe yine kademeli bir azalma olmuş ve 65 yaş ve üzeri grubun 55-59 yaş grubu ile hemen hemen aynı miktarda olduğu görülmüştür.

Mamak ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya sahip çocuk yaş grubunun 5-9 yaş grubu olduğu görülmekle beraber hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya 25-29 yaş grubu sahiptir. Yaş ilerledikçe gruplarda kademeli bir azalma olmakla beraber 65 yaş ve üzeri grubun 50-54 yaş grubundan fazla miktarda olduğu görülmüştür.

Sincan ilçesinde çocuk yaş guruplarında alınan göçlerde en fazla paya 5-9 yaş grubu, verilen göçlerde en fazla paya 10-14 yaş grubu sahipken, 15-19 yaş grubunda belirgin bir düşüş görülmüştür. Hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya 25-29 yaş grubu

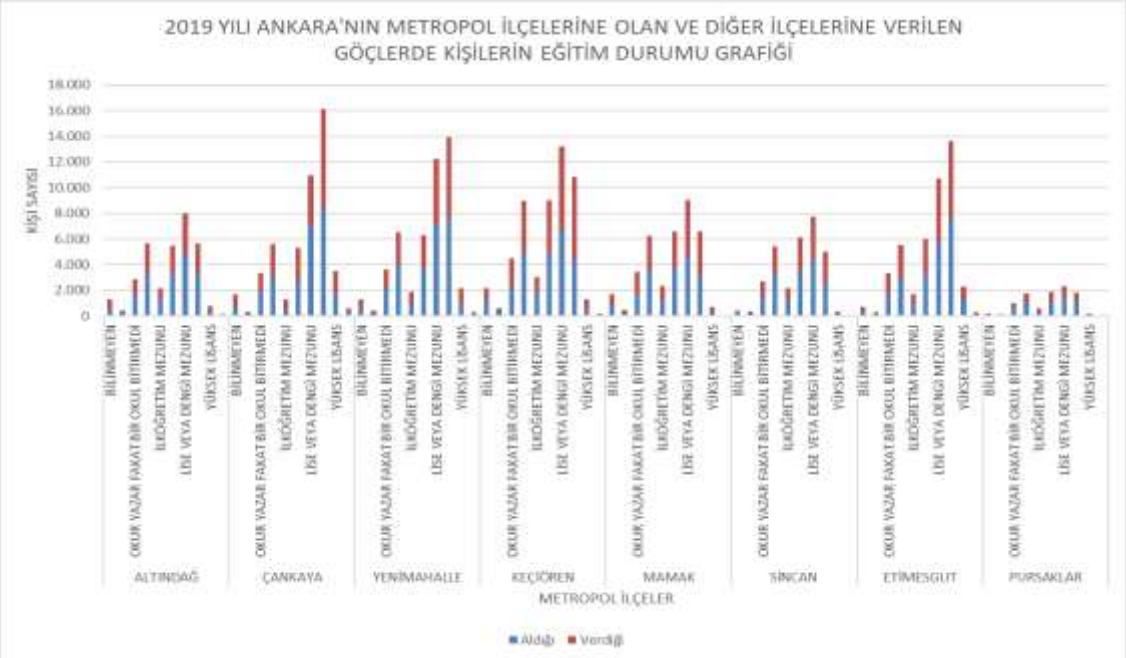
sahipken, yaş ilerledikçe kademeli bir azalma olmuş, 65 yaş üzeri grubun ise 60-64 yaş grubundan fazla miktarda olduğu görülmüştür.

Etimesgut ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde en fazla paya 5-9 yaş grubu sahipken, toplam göçte en fazla paya 30-34 yaş grubu sahiptir. 25-29 yaş grubu ise 30-34 yaş grubuna yakın miktardadır. Yine yaş ilerledikçe kademeli bir azalma olmuş, 65 yaş ve üzeri grubun ise 60-64 yaş grubundan fazla miktarda olduğu görülmüştür.

Pursaklar ilçesinde hem alınan hem verilen göçlerde çocuk yaş guruplarında en fazla paya 10-14 yaş grubu sahipken toplam göçlerde en fazla paya 25-29 yaş grubu sahiptir. 65 yaş ve üzeri grup ise 50-54 yaş grubundan daha fazla miktarda paya sahiptir.

4.5.6. 2019 Yılı Ankara Şehrinin Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu

Şekil 4.30: 2019 Yılı Ankara'nın Metropol İlçelerine Olan Ve Diğer İlçelerine Verilen Göçlerde Kişilerin Eğitim Durumu Grafiği

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Altındağ ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu, ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu şeklindedir. Yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilkokul mezunu kişilerin sayısı alınan göçlerde hemen hemen aynı orandadır. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin sayısı hem alınan hem de verilen göçlerde hemen hemen aynı sayıdadır.

Çankaya ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla paya yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler sahipken, lise veya dengi mezunu kişiler ise ikinci sırada yer almaktadır. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçlere oranla daha fazla sayıda göç alınmıştır.

Yenimahalle ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler en fazla paya sahipken, ilkokul mezunu kişiler yüksekokul veya fakülte mezunu kişilerden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerde ise hemen hemen aynı oranda olmakla beraber yüksek lisans mezunu kişiler verilen göçlere oranla daha fazla göç alınmış, doktora mezunu kişiler ise alınan göçlere oranla daha fazla göç verilmiştir.

Keçiören ilçesinde alınan göçlerde lise mezunu kişiler en fazla paya sahip olmakla birlikte yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler de hemen hemen lise veya dengi mezunu kişilere yakın bir oranda ikinci sırada yer almaktadır. Verilen göçlerde ise kişilerin eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, ortaokul veya dengi mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu şeklindedir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise açık ara farkla alınan göçlere oranla daha fazla sayıda göç verilmiştir.

Mamak ilçesinde alınan göçlerde kişilerin eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunudur. Verilen göçlerde ise kişilerin eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu, ortaokul veya dengi mezunu ve ilkokul mezunu şeklindedir. Yüksek lisans

ve doktora mezunu kişiler ise yarı yarıya farkla alınan göçlere oranla daha fazla göç verilmiştir.

Sincan ilçesinde alınan göçlerde kişilerin eğitim durumu sırasıyla lise veya dengi mezunu, ortaokul veya dengi mezunu, ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunudur. Verilen göçlerde ise kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, ortaokul veya dengi mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu ve ilkokul mezunudur. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise hemen hemen aynı oranda olmakla beraber verilen göçlerde alınan göçlerden daha fazla miktardadır.

Etimesgut ilçesinde hem alınan hem de verilen göçlerde kişilerin eğitim durumu sırasıyla yüksekokul veya fakülte mezunu, lise veya dengi mezunu ve ortaokul veya dengi mezunudur. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçlere oranla daha fazla miktarda göç alınmıştır.

Pursaklar ilçesinde alınan göçlerde kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, ilkokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunudur. Verilen göçlerde ise kişiler sırasıyla lise veya dengi mezunu, ortaokul mezunu ve yüksekokul veya fakülte mezunudur. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise verilen göçlere oranla daha fazla miktarda göç alınmıştır.

5. SONUÇ

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa Ankara şehrinde metropol ilçeler içerisinden 2015-2019 yılları arasında en çok ilçeler arası göç alan ilçeler 2015, 2016 ve 2017 yıllarında Etimesgut ilçesi olurken, 2018 yılında Çankaya ilçesi 2019 yılında ise Yenimahalle ilçesi olmuştur.

Ankara şehrinde ilçeler arası göçlerde metropol ilçelere olan göçlerin en fazla yine bir başka metropol ilçeden geldiği görülürken, bu ilçelerin öncelikle birbirine yakın veya sınır oldukları görülmüştür. Bu ilçeler en çok hangi ilçeden göç alıyor ise yine birinci ya da ikinci sırada olmak koşuluyla en fazla o ilçeye göç vermiştir.

İlçeler arası göçlerin en çok Altındağ ilçesinden Mamak ve Keçiören ilçelerine, Çankaya ilçesinden Etimesgut, Yenimahalle ve Mamak ilçelerine, Yenimahalle ilçesinden Keçiören, Çankaya ve Etimesgut ilçelerine, Keçiören ilçesinden Yenimahalle ve Çankaya ilçelerine, Mamak ilçesinden Altındağ ve Çankaya ilçelerine, Sincan ilçesinden Etimesgut ilçesine, Etimesgut ilçesinden Yenimahalle, Çankaya ve Sincan ilçelerine, Pursaklar ilçesinden Keçiören ve Altındağ ilçelerine verildiği görülmüştür.

Bu durum yukarıda sözü edilen ifadeleri kanıtlar niteliktedir. Bu bağlamda Ankara metropol ilçelerinde taşınma olayında kişilerin öncelikle halihazırda ikamet etmekte oldukları ilçeye en yakın ilçeyi tercih ettiklerini söylemek mümkündür. Öyle ki bu duruma en güzel örneklerden biri Altındağ ve Mamak ilçesidir. Altındağ ve Mamak ilçesi bir ana cadde tarafından ayrılmaktadır. Kişiler ana caddenin diğer tarafından ev tutup taşındıkları zaman diğer ilçede ikamet etmeye başlamaktadır. Yani bu durumda kişiler Mamak ilçesinden Altındağ ilçesine ya da Altındağ ilçesinden Mamak ilçesine taşınmış olarak ilçe değiştirmiş olmaktadır. Keza bu durum yukarıda bahsi geçen diğer ilçeler için de geçerlidir. Bu durumda kişilerin herhangi bir nedenle taşınması söz konusu olduğunda iş ya da okul gibi oturduğu çevreden uzaklaşması gereken bir husus

söz konusu olmadığında kendi çevresine yakın yerleri daha çok tercih ettiklerini söylemek mümkündür.

Metropol olan ilçeler arasından birbirine en az göç veren ilçelere bakıldığında diğer ilçelerin aksine Keçiören, Altındağ ve Pursaklar ilçesinden en az göç Sincan ilçesine olurken, diğer ilçelerde ise en az göç Pursaklar ilçesine olmuştur. Burada yine Altındağ ve Keçiören ilçesinin Pursaklar ilçesine olan yakınlığı ve Sincan ilçesine olan uzaklığı dikkat çekmektedir.

Metropol olan ilçelere en çok göç, mutlaka bir diğer metropol ilçeden olurken, metropol olmayan ilçelerden ilçeler arası göçlerde en çok etkin olan ilçe özellikle 2015 ve 2016 yıllarında Gölbaşı ilçesi olmuştur. Gölbaşı ilçesinin, metropol ilçeler gibi şehrin merkezinde bulunması ve sekiz metropol ilçeden sonra en çok nüfusa sahip ilçe olması dolayısıyla göç alıp vermede etkin olmuştur. Fakat yine metropol olmayan ilçelerde de yakınlığın ön planda olduğu görülmüştür. Bu nedenle de Çubuk ilçesinin Pursaklar ve Altındağ ilçelerine yakın olduğu için bu iki ilçe ile Kahramankazan ilçesinin ise Yenimahalle ilçesine yakın olduğu için Yenimahalle ilçesi ile yaptıkları göç alışverişleri dikkat çekmektedir. 2015 yılında Kahramankazan ilçesinin fazla sayıda metropol ilçeden göç aldığı görülürken, 2018 yılında ise Haymana ilçesine diğer yıllara oranla daha fazla göç verildiği görülmüştür. Bununla beraber Pursaklar ilçesine metropol olmayan ilçelerden en çok göçün Akyurt ilçesinden geldiği görülürken bu durumda yine yakınlık ön planda olmaktadır. Çünkü Pursaklar ve Akyurt ilçesi birbirine olabildiğince yakın durumdadır. 2019 yılına yaklaştıkça Gölbaşı ilçesinin etkinliği azalırken diğer ilçelerin etkinliğinin fazlalaştığı görülmüştür. Metropol ilçelere en az göç veren ve metropol ilçelerden en az göç alan ilçenin Evren ilçesi olduğu görülürken 2019 yılına yaklaşırken Nallıhan ilçesi ve Kalecik ilçesi de en az etkin ilçeler olmuşlardır. Evren, Nallıhan ve Kalecik ilçelerinin şehrin en uç noktalarında bulunan ilçeler olması nedeniyle şehir merkeziyle göç alışverişi yapmaları etkilenmektedir.

Tablo 5.1: 2015-2019 Yılları Arası Ankara'nın Metropol İlçelerinin Alınan Ve Verilen Göçlerinin Toplam Fark Tablosu

İLÇE ADI	2015 Yılı Fark	2016 Yılı Fark	2017 Yılı Fark	2018 Yılı Fark	2019 Yılı Fark	Toplam Fark
ALTINDAĞ	-5.753	-3.950	-2.589	-5.261	+6.394	-11.159
ÇANKAYA	-8.998	-2.810	-6.087	-2.922	+3.375	-17.442
YENİMAHALLE	+6.953	+3.257	+3.534	-5.709	+7.557	+15.592
KEÇİÖREN	-1.197	-1.117	-3.135	-17.729	+2	-23.176
MAMAK	+4.435	+2.928	+240	-5.985	+2.067	+3.685
SİNCAN	-2.881	-2.409	-2.401	-9.549	+4.601	-12.639
ETİMESGUT	+9.676	+3.566	+9.412	-777	+3.243	+25.120
PURSAKLAR	+1.520	+947	+1.769	+1.013	+1.872	+7.121

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2015-2019 yılları arasında ilçeler arası göçlerde metropol ilçelerde alınan göç ve verilen göç sayıları oranlandığında verilen göçe oranla Etimesgut ilçesi 2015 yılında 9.676 kişi, 2016 yılında 3.566 kişi, 2017 yılında 9.412 kişi daha fazla göç alarak, aldığı göç verdiği göçü geçerek daha fazla sayıda kişiyi ilçe bünyesinde barındıran ilçelerin başında gelmiştir. Verdiği göç aldığı göçü geçerek diğerlerinden daha fazla eksi duruma düşen ilçeler ise 2015 yılında aldığı göçe oranla 8.998 kişi ve 2017 yılında 6.087 kişi daha fazla göç veren ilçe Çankaya ilçesi, 2016 yılında ise 3.950 kişi ile Altındağ ilçesi olmuştur. Bu durumda bu üç yılda Etimesgut ilçesi diğer ilçeleri geçerken, 2018 yılında Pursaklar ilçesi hariç tüm ilçelerde, ilçeye taşınan kişilere oranla daha fazla kişi metropol ilçelerden diğer ilçelere taşınmıştır. Pursaklar ilçesi verilen göçe oranla 1.013 kişiyi ilçe bünyesine alırken, aldığı göçe oranla 17.726 kişi ile Keçiören ilçesi ilçe bünyesinden en çok kişi kaybeden metropol ilçe olmuştur. 2018

yılında metropol ilçeler arası göçlerden ziyade metropol ilçelerden diğer ilçelere olan göçlerin fazlalığı dikkat çekmiştir. Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden Bala ilçesine, Çankaya ilçesinden Gölbaşı ilçesine, Etimesgut, Mamak ve Sincan ilçelerinden Haymana ilçesine, Altındağ ilçesinden Çamlıdere ilçesine binlerce kişi taşınarak, ilçeler arası göçün seyri metropol olan ilçelerden metropol olmayan ilçelere kaymıştır. Fakat 2019 yılında kişiler yeniden metropol olan ilçeler arasında taşınma gerçekleştirerek, tüm ilçelerde alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Yenimahalle ilçesinde 7.557 kişi ile alınan göç sayısı verilen göç sayısını en fazla miktarda geçen ilçe olurken, Keçiören ilçesi 2 kişi ile aldığı göç verdiği göçü en az miktarda geçen metropol ilçe olmuştur.

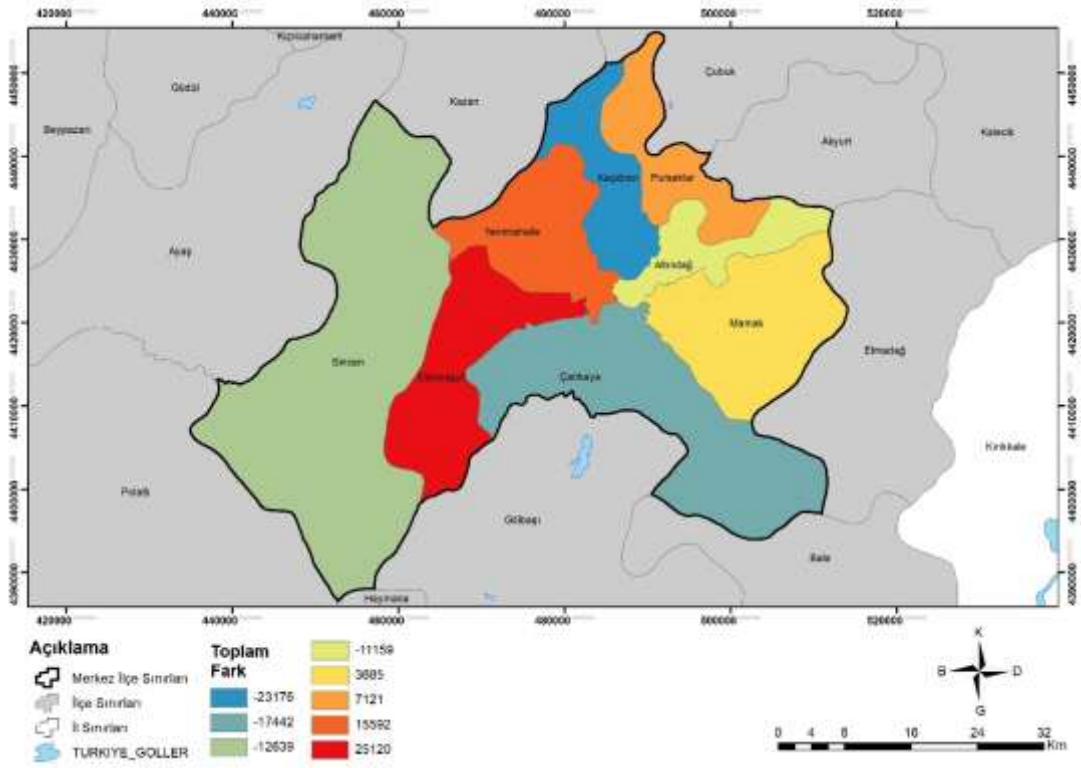
Yine metropol ilçelerde ilçeler arası alınan göç ve verilen göç oranlandığında 2015, 2016 ve 2017 yıllarında Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçelerinde alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçerken, Keçiören, Çankaya, Altındağ ve Sincan ilçelerinde ise verilen göç sayısı alınan göç sayısını geçmiştir. 2018 yılında Pursaklar ilçesi hariç tüm ilçelerde verilen göç sayısının alınan göç sayısını geçmesi nedeniyle bu ilçeler en çok, daha fazla göç veren ilçeden başlayarak sırasıyla Keçiören, Sincan, Mamak, Yenimahalle, Altındağ, Çankaya ve Etimesgut ilçeleri şeklindedir. 2019 yılında ise tüm metropol ilçelerde alınan göç sayısı verilen göç sayısını geçmiştir. Bu durumda 2015-2019 yılları arası tüm yıllara oranla 2019 yılında kişiler metropol ilçelere yeniden yoğunlaşarak diğer yıllardan ziyade tüm ilçelerde ufak çaplı bir kümelenme söz konusu olmuştur. Aldığı göç sayısı verdiği göç sayısını geçen ilçeler en fazla sayıdan az sayıya doğru sıralandığında, sırasıyla Yenimahalle, Altındağ, Sincan, Çankaya, Etimesgut, Mamak, Pursaklar ve Keçiören ilçeleri şeklindedir. Bu durumda 2015 ve 2017 yılları arasında hep birinci sırada olan Etimesgut ilçesinin yerini Yenimahalle ilçesinin aldığı görülürken, yine 2015 ve 2017 yılları arasında eksi durumda olan Altındağ, Sincan ve Çankaya ilçeleri göç almada üst sıralara yükselmiştir.

2015-2019 yılları arasında ilçeler arası toplam alınan göç ve verilen göç sayısı oranlandığında, Etimesgut ilçesi 25.120 kişi, Yenimahalle ilçesi 15.592 kişi, Pursaklar

ilçesi 7.121 kişi ve Mamak ilçesi 3.685 kişi verilen göçe oranla daha fazla sayıda göç almıştır. Toplam kişi sayıları oranlandığında diğer ilçelerin verilen göç sayısının alınan göç sayısını geçtikleri görülmektedir.

Ankara şehri metropol alanında nüfus seyrelmesi ve kümelenmesi bakımından 2015-2019 yılları arası bir bütün olarak değerlendirildiğinde Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçelerinde kümelenme, Keçiören, Çankaya, Sincan ve Altındağ ilçelerinde seyrelmenin olduğu görülmüştür (Şekil 5.1).

Şekil 5.1: 2015-2019 Yılları Arası Ankara'nın Metropol İlçelerinin Alınan Ve Verilen Göç Sayıları Arası Toplam Fark Haritası

Kaynak: TÜİK verileri kaynak olarak kullanılmıştır.

2015-2019 yılları arasında demografik durumlara bakılacak olursa, metropol ilçelere olan ve metropol ilçelerden tüm ilçelere olan ikametgâh hareketliliğinde tüm yıl ve tüm metropol ilçelerde kişilerin cinsiyet yapısına bakıldığında hareketliliğe katılan

kişilerde ki toplam kadın ve erkek sayısının hemen hemen yakın rakamlar olmasına rağmen kadın sayılarının erkek sayılarından fazla olduğu görülmüştür. Sadece 2016 yılında Altındağ ilçesinin ilçeler arası aldığı göçte 7 kişi ile erkek sayısı kadın sayısından fazladır. Kadın sayıları fazla olmakla beraber arada belirgin bir fark yoktur. Burada öncelikle Ankara'da yaşayan nüfusun 2015-2019 yılları arasındaki tüm yıllar dahil olmakla birlikte kadın oranının erkek oranından fazla olduğunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ayrıca 2015 yılından 2019 yılına gelindikçe kadın ve erkek nüfus oranları arasındaki farkın kadın oranı fazla olacak şekilde arttığı buna bağlı olarak ilçelerde ki hareketliliğe katılımda kadın oranlarının yer yer çoğaldığı görülmektedir.

Bu durumun haricinde bir değerlendirme yapmak gerekirse öncelikli olarak kişilerin bir yerden başka bir yere taşınırken aileleri ile birlikte taşınıyor olması başlıca neden olarak görülebilir. Bu bağlamda anne ve baba başta olmak üzere taşınma gerçekleştiği için çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri nedeniyle kadın sayısının fazla çıkmış olması muhtemeldir. Ayrıca kadın ve erkek sayılarının hemen hemen eşit olmasının hatta kadın sayısının az bir oranla fazla olmasının bir diğer nedeni ise işgücünde artık kadın ve erkeklerin eşit miktarda çalışıyor olması ve kadınlarında erkeklerle aynı oranda okuyor olmasıdır. Bekâr bir erkek nasıl çalışmak ya da okumak için başka bir ilçeye ya da ile taşınıyorsa artık kadınlarda erkekler gibi her ikisi içinde hareketliliğe katılabilmektedir.

Bir diğer husus olan yaş yapısına bakıldığında 2015 -2019 yılları arasında hareketliliğe katılan kişilerin yaş ortalamasında ilçeler arası hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla hareketliliğe katılan yaş grubunun 25-29 yaş arası grup olduğu görülmüştür. Bu yaş grubunu 30-34 ve 20-24 yaş arası gruplar takip etmiştir. Bu yaş arası grupların en hareketli gruplar olduğu görülürken, yine ilçeler arası hem alınan hem de verilen göçlerde çocuk yaş gruplarında en çok hareketliliğe katılan grubun 5-9 yaş arası grup olduğu görülmüştür. Toplam yaş gruplarında ilçeler arası hem alınan hem de verilen göçlerde en az hareketliliğe katılan grubun ise 60-64 yaş arası grup olduğu görülürken, 65 yaş ve üzeri grubun 60-64 yaş arası gruptan ve bazen ise 55-59 yaş arası gruptan

daha fazla hareketliliğe katıldığı görülmüştür. Bu durumda 65 yaş ve üzeri grubun daha çok bakıma muhtaç olmasına bağlı olarak çocuklarının yanlarında kalmaları ya da yakınlarında olmak istemeleri durumunda hareketliliğe katılmak zorunda kaldıkları düşünülmektedir. En hareketli grubun 20 yaş ila 34 yaş arası gruplar olmasının en temel sebebi hayatını düzene koymaya çalışan yaş aralığının bu yaş aralığı olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca çocuk yaş gruplarının yaşlı yaş gruplarından daha fazla hareketliliğe katıldıkları görülmüştür. Bu durum ise çocukların aileleri ile yani yetişkinlerle aynı anda hareket etmesinden kaynaklanmaktadır. Aile de farklı yaş gruplarına ait çocuklar olduğu için dolayısıyla çocuk yaş gruplarının da oranları değişiklik göstermektedir.

2015-2019 yılları arasında metropol ilçelere olan ve metropol ilçelerden diğer ilçelere verilen göçlerde kişilerin eğitim durumlarına bakıldığında Altındağ, Keçiören, Mamak ve Sincan ilçelerinde hem alınan hem de verilen göçlerde hareketliliğe katılan kişilerde lise veya dengi mezunu kişilerin sayısının fazla olduğu görülürken, yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler ise alınan göç ile gelen kişilerin sayısına oranla verilen göçte daha fazla sayıdadır. Çankaya ilçesinde tüm yıllarda hem alınan hem de verilen göçlerde hareketliliğe katılan kişilerin en fazla oranda yüksekokul veya fakülte mezunu kişiler olduğu görülürken, yüksek lisans ve doktora mezunu kişiler bazı yıllarda hemen hemen aynı oranlarda olurken, bazı yıllarda ise alınan göçte verilen göçten fazla sayıdadır. Yenimahalle ve Etimesgut ilçelerinde ise tüm yıllarda hem alınan hem de verilen göçlerde en fazla yüksekokul veya fakülte mezunu kişilerin hareketliliğe katıldığı görülmüştür. Hareketliliğe katılan yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin ise verilen göçlere oranla daha fazla sayıda alındığı görülmüştür. Pursaklar ilçesinde ise hem alınan hem de verilen göçlerde hareketliliğe katılan kişilerin en fazla oranda bazen lise veya dengi bazen de ilkokul mezunu kişiler olduğu görülürken, yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin ise verilen göçlerden daha fazla miktarda alındığı görülmüştür. Pursaklar ilçesinin Çankırı'ya yakın olması nedeniyle Karatekin Üniversitesinde çalışan ya da okuyan kişilerin hem üniversiteye yakın olmak istemesi hem de Ankara'da yaşamak istemesi nedeniyle bu durumun söz konusu olması yüksek bir ihtimal olarak görülebilir.

Eğitim seviyesinin en yüksek olan ilçelerin Yenimahalle, Etimesgut ve Çankaya ilçelerinin olduğu görülürken, Etimesgut ve Yenimahalle ilçelerinde kümelenme olması ve 2018 yılı itibariyle Çankaya ilçesinde de fazlalaşmanın yaşanmaya başladığının görülmesi sebebiyle, dolaylı yoldan Ankara şehrinde eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin daha fazla hareketliliğe katıldığı söylenebilir.

Ankara metropol kent alanında nüfus oldukça fazladır. Bu durum metropol olmayan ilçelerden ziyade metropol ilçeler arasında hareketlilik yoğunluğunun yaşanmasına sebep olmaktadır. Hareketlilik en fazla kişilerin bir metropol ilçeden diğer metropol ilçeye gitmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu nedenle metropol alanda hareketliliğin temel nedeninin nüfus fazlalığı olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum ise metropol ilçelerden bazılarında nüfus kümelenmesi bazılarında ise bu durumun tam tersi olan nüfus seyrelmesi oluşmasına sebep olmaktadır. Bunun sonucunda metropol kent alanında nüfus dengeli dağılmamaktadır. Bu bağlamda metropol kent alanında nüfus dengesizliği meydana gelmektedir. Nüfus dengesizliği kümelenmenin olduğu alanlardaki insanların yararlanmak istedikleri hizmet ve olanakları olumsuz yönde etkileyebilmekte ya da sınırlandırabilmektedir. Kümelenmenin olduğu alanlarda nüfusu kendine çeken, seyrelmenin olduğu alanlarda ise nüfusu kendinden iten ya da diğer nüfusu çeken alana oranla yetersiz kalınan durumlar vardır.

İnsanların bir alana hareket ederken dikkat ettikleri ilk unsur sosyal çevre olmaktadır. Sosyal çevrenin kötü olduğu alanlarda insanlar ikamet etmek istememekte, bu durumun çocuklarının gelişimini dahi kötü etkileyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle hizmet ve olanakların yanı sıra sosyal çevre de ikamet edilen alanda bir o kadar önem arz etmektedir.

Nüfusun kümelendiği Etimesgut, Yenimahalle, Mamak ve Pursaklar ilçelerinde nüfus yoğunluğu nedeniyle konut ihtiyacı artmaktadır. Buna bağlı olarak çeşitli alanlarda yeni yatırımların yapılması gerekmektedir. Ayrıca bu yatırımlar yapılırken yatırımların planlı bir şekilde yapılması çevre düzeni açısından önemlidir. Nüfusun kümelendiği alanlarda alt ve üst yapı yatırımlarına da önem verilmeli ve nüfusun artış

hızına bağlı olarak bu alanlarda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Nüfusun kümelendiği alanlarda konut ve alt ve üst yapı ihtiyacı gibi iş ihtiyacı da ortaya çıkmakta buna bağlı olarak da gerek memuriyette gerekse özel sektörlerde bir doluluk yaşanmaktadır. Bu nedenle insanlar ikamet ettikleri ilçeden farklı ilçelerde çalışmaktadır.

Ayrıca ulaşım olanakları her yerde eşit değildir. İnsanlar Ankara metropol kent alanı içerisindeki her yere hızlı ve kolay ulaşım sağlayamamaktadır. Örneğin Sincan ilçesinden Mamak ilçesine ulaşım özel araç kullanılmadığı sürece ortalama 2 saat civarında sürmektedir. Bu durum insanların ikametgâh hareketliliğinde yer seçimini kısıtlandırmaktadır. Bu nedenle Ankara metropol kent alanında ulaşım olanaklarının daha iyi duruma getirilmesi gerekmektedir.

Ankara metropol kent alanında nüfusun dengeli dağılmasını sağlamak için hizmet ve olanakların tüm metropol alanlarda eşit olması, bir metropol alanın gelişimi sağlanırken diğer metropol alanlara da o derece özen gösterilmesi gerekmektedir. Üniversiteler, hastaneler, eğlence mekanları, alışveriş merkezleri, parklar vb. gibi mekanların her kesim insana hitap edebilecek şekilde ve her yere eşit şekilde yapılması gerekmektedir. Çevre düzeni sadece kümelenmenin olduğu alanlarda değil tüm metropol alanlarda yapılarak diğer metropol alanlarında görsel çekiciliğinin oluşturulması gerekmektedir. Bunun yanı sıra kümelenmenin olduğu alanlarda çoğunlukla kişilerin eğitim seviyesinin diğer alanlara oranla yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle metropol kent alanının her yerinde tüm eğitim seviyelerini kaldırabilecek düzeyde hizmet ve olanakların olması, eğitim seviyesi yüksek kişilerin ihtiyaç ve isteklerini karşıladığı için her eğitim seviyesinden bireylerin ikametgâh hareketliliği söz konusu olduğunda metropol kent alanının her yerini rahatlıkla seçebilmelerine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akıncı, B., Nergisi, A., Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 58-83. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/gad/issue/43299/526432

Aksu, L. (2011). Dünya'da ve Türkiye'de nüfus analizleri. *İstanbul Jaurnal Of Sociological Studies*, 0 (25), 219-311. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9525/119038

Alkan, A. (2017). Siirt ilinin nüfus gelişimi, yapısı ve dağılışı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22 (37) , 53-82. doi: 10.17295/ataunidcd.281773

Asar, B. (2012). *Ankara Ulus tarihi kent merkezindeki ticaret binalarının değişimi ve mekânsal analizi*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. (Yüksek Lisans Tezi). Konya.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2017). *2038 Ankara Çevre Düzeni Planı, Plan Açıklama Raporu.* Ankara: Semih Ofset Matbaacılık.

TMMOB-Jeoloji Mühendisleri Odası, (2006). Ankara ilinin jeolojik özellikleri ve afet tehlikeleri üzerine genel değerlendirme ve öneriler.

Ankara Kalkınma Ajansı. (2015). *Ankara Bölge Planı 2014-2023*. Ankara.

Ankara Kalkınma Ajansı. (2020). *Ankara El Kitabı.* Ankara.

Ankara Ticaret Odası (2020). *2020 Yılı mart ayı ekonomik raporu.* Ankara: Tepav.

Atasü Topcuoğlu, R. (2016). Göç yazınındaki düzenli ve düzensiz göç kavramları: insan hakları temelinde bir kavramsal sorgulama. *İnsan Hakları Yıllığı,* 34, 1-20. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1734143

Balcı, Y. Türkiye'de Konut Sorunu. 297-315. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/8445

Başıbüyük, A. (2011). Doğu Anadolu bölgesinde nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10 (14), 67-94. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2435/30938

Bayar, R. (2020). Ankara şehri kentsel büyüme alanlarının arazi uygunluk analizi. *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 60 (1), 39-59. Erişim adresi: http://dx.doi.org/10.33171/dtcfjournal.2020.60.1.3

Bayar, R., Karabacak, K. (2020). Başkentin merkezinde köy kalmak: Çankaya ilçesinin (Ankara) kırsal mahalleleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29 (1), 87-106. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/55073/681172

Bodur Ün, M., Paydak, A. (2017). Küreselleşen dünyada düzensiz göç ve Türkiye: Adana ili yabancılar misafirhanesi çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 17 (3) , 187-204. doi: 10.18037/ausbd.417295

Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *Sosyal Bilimler Dergisi,* 24, 129-142. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/sufesosbil/issue/11413/136309

Çalışkan, O. (2018). *Genel beşeri ekonomik coğrafya*. Ders Notları. Erişim adresi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/119057/mod_resource/content/0/13de%C4%9Ferlendirme.pdf

Çiçek, İ. (2004). Ankara'da şehirleşmenin yağış üzerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-17. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/71990

Çiçek, İ., Doğan, U. (2005). Ankara'da şehir ısı adasının incelenmesi. Coğrafi Bilimler Dergisi, 3 (1), 57-72. doi: 10.1501/Cogbil_0000000049

Çiçek, İ., Türkoğlu, N., Gürgen, G. (2004). Ankara'da hava kirliliğinin istatistiksel analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 1-18. Erişim adresi: https://app.trdizin.gov.tr/makale/TXpZek5EUT0/ankara-da-hava-kirliliginin-istatistiksel-analizi

Çubuk, M.K., Türkmen, M. (2003). Ankara'da raylı ulaşım. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 18(1), 125-144. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazimmfd/issue/6655/89253

Demir, O., Özkaya, Y. (2021). Nüfusun yaş yapısı - ekonomik büyüme ilişkisi; en büyük 20 ekonomi örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (41), 17-32. doi: 10.35343/kosbed.768801

Dinç, A. (2014). Daimi ikametgâha göre Türkiye iç göçlerinde Konya ilinin yeri (1980-2013). *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (28), 1-33. doi: 10.30976/susead.302201

Doğanay, H. (Ed.), Alım, M. (Ed.). (2019). *Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası.* Ankara, Pegem Akademi.

Dübüş Koç, N. (2012). *Samsun'da şehir içi ikametgâh hareketliliği*. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yüksek Lisans Tezi). Samsun.

Ekici, S. Tuncel, G., (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Dergisi,* 5 (9), 9-22. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/307113

Erol, O. (1973). *Ankara şehri ve çevresinin jeomorfolojik ana birimleri.* Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Evcimen, T.U., Tiğrek, Ş. (2011). Susuz başkent; Ankara. II. Su Yapıları Sempozyumu - 16-18 Eylül 2011, Diyarbakır. Erişim adresi: https://www.imo.org.tr/TR,85078/2-su-yapilari-sempozyumu.html

Güleç Özer, D., Başkurt, B. (2017). Kentsel sürdürülebilirlik: Ankara kent planları üzerine bir inceleme. *Altınbaş Üniversitesi Mühendislik Sistemleri ve Mimarlık Dergisi*, 1 (1), 75-88. Erişim adresi: https://aurum.altinbas.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/muhendislik-1-1.6.pdf

Gümüşçü, O. (2013). *Coğrafya'ya davet*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Günay, E., Atılgan, D., Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 7 (21), 37-60. Erişim adresi: http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/33603/372918

Güneş, H. H. (2009). İktisat tarihi açısından nüfus teorileri ve politikaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 126-138. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6142/82429

Güremen, L. (2016). Konut ve yerleşim alanı kullanıcı algısının memnuniyet ve tercih davranışına etkisi üzerine bir araştırma Amasya örneği. *Technological Applied Sciences,* 11(2): 24-64. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/187436

Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 0-0. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/45113/563898

Kale, M. M. (2020). İklim değişikliği çerçevesinde Ankara ili ana su havzaları gelecek projeksiyonu: Sakarya ve batı Karadeniz havzaları. *Coğrafi Bilimler Dergisi/ Turkish Journal of Geographical Sciences,* 18(2), 191-215. doi: 10.33688/aucbd.732831

Kalelioğlu, M.R. (2013). *Bolu kentinde ikametgâh memnuniyeti bağlamında kent içi hareketlilik.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Doktora Tezi). Ankara. Erişim adresi: https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/37604

Kalelioğlu, M. R., Özgür, E. M. (2013). İkametgâh memnuniyeti bağlamında konut yeri seçimi ve ikametgâh hareketliliği: Bolu kenti örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi,* 11 (12), 149-168. doi: 10.1501/Cogbil_0000000147

Kamacı, E., (2014). Kent-içi hareketlilik ve sosyo-mekânsal değişim: 2000 yılı İstanbul'una bakış. *Artium,* 2 (1), 1-15. Erişim adresi: http://artium.hku.edu.tr/tr/pub/issue/2243/29583

Karacan, G., Gökce, D. (2020). Kentsel planlamada iklim direnci teması; Ankara örneği. *Resilience,* 4 (2) , 221-238. doi: 10.32569/resilience.725464

Karpat Çatalbaş, G., Yarar, Ö. (2015). Türkiye'deki bölgeler arası iç göçü etkileyen faktörlerin panel veri analizi ile belirlenmesi. *Alphanumeric Jaurnal,* 3 (1), 99-117. doi: 10.17093/aj.2015.3.1.5000113446

Kaypak, Ş., Gündüz, A. (2018). Kent uygarlığı ve demokrasi üzerine bir inceleme. *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,* 2 (2), 1-21. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/farabi/issue/37153/387246

Kazancı, N., Aytun, A., Günok, E. (2018). Kanlıgöl ve Ankara'nın kent kimliğini oluşturabilecek yerbilimsel özellikler. *Ankara Araştırmaları Dergisi,* 6(1), 97-109. Erişim adresi: https://ankaradergisi.org/jvi.aspx?pdir=jas&plng=tur&un=JAS-51423

Keleş, R. (2002). *Kentleşme politikası.* Ankara: İmge Yayınevi.

Kellekci; Ö. L., Berköz, L. (2006). Konut ve çevresel kalite memnuniyetini yükselten faktörler. *İTÜ Dergisi/A Mimarlık, Planlama, Tasarım,* 5(2), 165-176. Erişim adresi: https://core.ac.uk/download/pdf/230193366.pdf

Koçak, Y., Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*

Dergisi, 3 (3), 163-184. Erişim adresi: https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/iibfdergi/file/03/7.pdf

Koday, S., Erhan, K. (2010). Çoruh vadisinde nüfusun dağılışı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2) , 221-230. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/2826/38218

Kurt, H. (2006). Göç eğilimleri ve olası etkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 135-160. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/4116/54167

Kut Görgün, E., Yörür, N. (2017). 6360 sayılı büyükşehir kanunu sonrası kırsal alanları yeniden düşünmek - İzmir örneği. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 11-27. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/aifd/issue/33272/370261

Mutlu, A. (2013). 6360 sayılı büyükşehir belediye yasası yasadan kıra, kırdan yasaya bakış. *Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi,* 7-24. Erişim adresi: https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/1373_9607_1655.pdf

Naz, Y. (2015). *Türkiye'nin uluslararası göç politikaları ve uluslararası göçün Türkiye'deki güncel sorunları.* Süleyman Demirel Üniversitesi. (Yüksek Lisans Tezi). Isparta. Erişim adresi: http://tara.sdu.edu.tr/vufind/Record/99013/Details

Özçağlar, A. (2006). *Coğrafya'ya giriş*. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.

Özçağlar, A. (2015). *Yönetsel coğrafya.* Ankara: Nika Kitabevi.

Özgür, E. M. (2009). İkametgâh memnuniyeti ve şehir içi ikametgâh hareketliliği. *Coğrafi Bilimler Dergisi,* 7 (2), 111-127. doi: 10.1501/Cogbil_0000000098

Özgür, E. M. (2010). *Nüfusun coğrafi analizi*. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Ders Notları, Ankara.

Özgür, E. M. (2011). *Nüfus coğrafyası*. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Ders Notları, Ankara.

Özgür, E. M. (2016). Bir alt alan olarak nüfus coğrafyasının geçmişi, bugünü ve geleceği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 25/1, 1-36. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/26668/280168

Pazarlıoğlu, U. (2007). İzmir örneğinde iç göçün ekonometrik analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi,* 14 (11), 121-135. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/yonveek/issue/13686/165622

Pustu, Y. (2006). Küreselleşme sürecinde kent: antik siteden dünya kentine. *Sayıştay Dergisi,* (60): 129-151. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayistay/issue/61517/918914

R. Perruchoud (Ed.), J. Redpoth-Cross (Ed.). (2013). *Göç terimleri sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.

Saygılı, R. (2014). *Genel nüfus coğrafyası*. Ders Notları. Erişim adresi: https://dokumen.tips/documents/genel-noefus-corafyasi-rsaygili-dnya-nfus-art-hz-haritas-r-saygili.html?page=1

Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* 5, 33-44. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16667/330762

Sertkaya Doğan, Ö. (2010). *Beşeri Coğrafya'ya giriş.* İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Coğrafya Lisans Programı, Ders Notu.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 57-67. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6768/91073

Şahin, S. , Ertoğral, O., Yarıcı, M. A. (2019). Türkiye'de yaş gruplarına göre nüfusun iller açısından değişiminin (2007-2017) coğrafi bilgi sistemleri ile analizi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4 (2) , 292-304. doi: 10.21733/ibad.530368

Şeker, D., Uçan, G. (2016). Göç sürecinde kadın. *C. B. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,* 14 (1), 199-214. doi: 10.18026/cbusos.36200

Şimşek, O. (2018). Iğdır ilinin nüfus özellikleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5 (14), 180-210. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd/issue/37307/431120#article_cite

Şiriner Önver, M. (2016). *Konut ve konut sorunu politikası.* İstanbul: Ijopec Yayıncılık.

Tapur, T. (2010). Konya ilinin 2007 adrese dayalı nüfus sayımı açısından değerlendirilmesi ve Konya'da nüfus gelişimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 21,

115-133. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/468/3779

Taş, B. (2010). *Sandıklı ilçesinde arazi kullanımı ve planlama önerileri.* Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.

Taş, B. (2016). *Türkiye'de Coğrafi Bakış Açısıyla Köy Kavramı.* TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu. 13-14 Ekim. Ankara. 292-302. Erişim adresi: http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2016/12/Int_semp_BC2.pdf

Temurçin, K. (2013). Dinar ilçesinin nüfus özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013 (28) , 265-290. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/sufesosbil/issue/11409/136244

Tuzcu, A., Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.* 6 (1), 56-66. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/pgy/issue/11147/133322

Tümertekin, E., Özgüç, N. (2015). *Beşeri coğrafya insan. Kültür. Mekân.* İstanbul: Çantay Kitabevi.

Uğur, A., Aliağaoğlu, A. (2013). *Şehir coğrafyası.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Uzuneminoğlu, H. (2014). Kasabadan şehre geçiş sürecine bir örnek: Engiz. *Ondokuz Mayis University Journal of Education Faculty*, 10 (1), 245-271. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuefd/issue/20258/215221

Yakar, M. (2010). Türkiye'de nüfusun mekânsal dağılımının eşitsizlik endeksleriyle analizi. *E Journal Of New World Sciences Academy Nature Sciences*, 5(2), 60-75. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsanature/issue/10851/130549

Yakar, M. (2013). Türkiye'de iller arası net göçlerle sosyo-ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkinin coğrafi ağırlıklı regreasyon ile analizi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 22 (1), 27-43. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/4867/66880

Yakar, M. (2014). Türkiye'de ilçelere göre medyan yaş dağılımının mekânsal ve istatistiksel analizi. *Turkish Studies*, 9(11), 559-591. Erişim adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=17997

Yıldırım, K. (2013). Ankara'nın batı koridorundaki kentsel gelişim ve toplu taşıma sistemlerinin değerlendirilmesi: Ankara lojistik üssü ve sanayi bölgeleri örnekleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi,* 13, 1-22. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/akufemubid/issue/1600/19879

Yılmaz, E. (2019). Mobil ölçümlerle Ankara şehri ısı adası, *Coğrafi Bilimler Dergisi/Turkish Journal of Geographical Sciences*, 17(2), 281-317. doi: 10.33688/aucbd.600933

Yılmaz, M., Yalçıner Ercoşkun, Ö. (2020). Ankara'da ulaşım sistemlerinin altında kalan dereler: Bentderesi örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 1-18. doi: 10.21733/ibad.661904

Zengin, O. (2014). Büyükşehir belediyesi sisteminin dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi,* (2) , 91-116. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33817/374471

www.mevzuat.gov.tr Erişim Tarihi: 27.03.2021 21.41

https://data.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 11.11.2021 20.25

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360 Erişim Tarihi: 10.12.2021 21.25

https://data.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 03.04. 2022 21.30

https://www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 08.04.2022 01.07

https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 27.05.2022 20.20

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0000-0001-7356-3574
Adı Soyadı	Sümeyye ÜNSAL
Doğum Yeri	ANKARA
Doğum Tarihi	01.08.1997

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Coğrafya Bölümü

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Coğrafya Anabilim Dalı

İLETİŞİM

E-mail	sumeyyaunsal@hotmail.com